

Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2009

Obsah

1.	Úvod	3
2.	Vývoj podnikateľského prostredia pre rozvoj MSP v roku 2009	5
2.1	Všeobecné hodnotenie	5
2.1.1	Najdôležitejšie legislatívne zmeny, ktoré nadobudli účinnosť v roku 2009	8
2.1.2	Najdôležitejšie legislatívne zmeny, ktoré boli schválené v roku 2009 (a nadobudli účinnosť až v roku 2010)	17
2.2	Vyhodnotenie prieskumu stavu a názorov MSP na dopady hospodárskej krízy Identifikácia krízy	20 20
3.	Vývoj a stav MSP v roku 2009	23
3.1	Fyzické osoby	23
3.2	Rodové a vekové zloženie fyzických osôb – podnikateľov	24
3.3	Právnické osoby	25
3.4	Podiel MSP na zamestnanosti	26
3.5	Podiel MSP na produkcii vybraných odvetví	27
3.6	Zahraničný obchod	29
3.7	Dynamika vývoja právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov	30
3.8	Regionálne hľadisko	33
3.9	Postavenie MSP v ekonomike Slovenska - zhrnutie	34
3.10	Porovnanie s dostupnými zdrojmi EÚ	35
4.	Odporúčania na ďalšie zlepšovanie podnikateľského prostredia a rozvoj MSP	37
4.1	V oblasti legislatívnych a administratívnych bariér	38
4.2	V oblasti prístupu ku kapitálu a podporných programov	40
4.3	V oblasti vzdelávania, poradenstva a informovanosti	41
4.4	V oblasti zamestnanosti	42
5.	Štátna podpora MSP	44
5.1	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky	44
5.2	Ministerstvo financií Slovenskej republiky	49
5.3	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky	54
5.4	Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky	56
5.5	Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky	57
5.6	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky	59
5.7	Ministerstvo školstva Slovenskej republiky	59
6.	Vyhodnotenie podporných programov realizovaných NARMSP	63
6.1	NARMSP ako implementačná agentúra pre štrukturálne fondy	63
6.2	Program vzdelávania, školení a poradenstva pre vybrané skupiny záujemcov o podnikanie	66
6.3	Podpora MSP prostredníctvom inkubátorovej starostlivosti	67
6.4	Mikropôžičkový program	70
6.5	Fondy rizikového kapitálu	72
6.6	Entreprise Europe Network	73
7.	Záver	77
	PRÍLOHY	78
	Príloha A: Grafy	79
	Príloha B: Tabuľky	92

1. Úvod

Malé a stredné podniky na Slovensku tvoria významnú časť hospodárstva, sú stabilizujúcim prvkom hospodárskeho systému i sektorom s najväčším potenciálom rastu. Nezastupiteľnú úlohu má malé a stredné podnikanie predovšetkým v oblasti tvorby pracovných miest, vyváženého regionálneho rozvoja a v zavádzaní inovácií do hospodárskej praxe. Malé a stredné podniky v nefinančnej podnikovej ekonomike poskytujú pracovné príležitosti viac ako dvom tretinám aktívnej pracovnej sily a podieľajú sa viac ako polovicou na tvorbe pridanej hodnoty. Zároveň sú však malí a strední podnikatelia vo zvýšenej miere citliví na kvalitu podnikateľského prostredia. Z tohto dôvodu je dôležitou úlohou vlády systematické zlepšovanie prostredia pre podnikanie, čo sa následne premieta do zlepšovania ich konkurenčnej schopnosti na domácom aj európskom trhu.

Z pohľadu predchádzajúcich očakávaní malých a stredných podnikateľov malo byť hlavnou výzvou roku 2009 úspešné zavedenie eura. Proces zavedenia eura prebehol aj vďaka zodpovednej príprave hladko a bez väčších nedostatkov. Niektoré pozitívne efekty zo zavedenia eura, ako zníženie transakčných nákladov v medzinárodnom styku, lepšia predvídateľnosť, cenová transparentnosť a vyššia kredibilita vo vzťahu k zahraničným partnerom sa prejavili už v priebehu roku 2009, aj keď niektorých podnikateľov negatívne ovplyvnilo výrazné oslabenie mien okolitých krajín. Vplyv zavedenia eura na zvýšenie prílivu zahraničných investícií, zvýšenie exportnej výkonnosti a zrýchlenie hospodárskeho rastu zatiaľ nie je možné hodnotiť, čo je dané jednak prevažujúcim vplyvom krízy na slovenské hospodárstvo v tomto období ako aj dlhodobejším charakterom týchto efektov.

Omnoho väčšie problémy ako zvládnutie zavedenia spoločnej európskej meny však podnikateľom spôsobila globálna hospodárska kríza, ktorá sa s plnou intenzitou prejavovala hneď od začiatku roku 2009. Aj keď slovenská ekonomika nebola zasiahnutá problémami vo finančnom sektore, jej vysoká závislosť od vývoja na hlavných exportných trhoch sa premietla do prudkého poklesu dopytu.

Napriek tomu, že priame napojenie malých a stredných podnikov na exportné trhy nie je v podmienkach Slovenskej republiky až také výrazné, negatívne dopady krízy tento sektor neobišli. Bolo to spôsobené jednak naviazaním významnej časti sektora MSP na dodávky veľkým podnikom, ktoré boli zasiahnuté poklesom odbytu ako prvé, ale aj zhoršujúcim sa prístupom k financovaniu a poklesu kúpyschopného dopytu konečných spotrebiteľov. Čiastočná stabilizácia v sektore MSP v druhej polovici roku 2009 je dôsledkom stabilizácie ekonomickej situácie v globálnom meradle, účinkov opatrení prijatých vládou SR na prekonanie dopadov hospodárskej krízy a opatrení, ktorými na zmenu externých podmienok reagovali samotní podnikatelia.

Hospodárska kríza ešte viac podčiarkla dôležitosť uskutočnenia pozitívnych zmien v podnikateľskom prostredí, ktoré majú potenciál zefektívniť procesy v podnikateľskom sektore, najmä v oblasti vymožitelnosti práva, znižovania administratívnej náročnosti podnikania, vysokého odvodového zaťaženia, rozvoja služieb e-governmentu, zamedzeniu negatívnych vplyvov prijímanej legislatívy na podnikateľské prostredie a potláčania praktík klientelizmu a korupcie. Umocnila tiež význam eura ako ochrany pred finančnou krízou a zavedenie eura v SR tak napomohlo zmierniť dôsledky finančnej a hospodárskej krízy pre slovenské hospodárstvo.

Cieľom Správy o stave malého a stredného podnikania v SR je napomôcť optimalizácii prostredia na rozvoj malého a stredného podnikania v SR. Predložená Správa o stave MSP za rok 2009 obsahuje v úvodných častiach zhodnotenie zmien v podnikateľskom prostredí za uplynulý rok, analýzu stavu a vývoja malého a stredného podnikania a návrh odporúčaní zameraných na rozvoj sektora MSP. Ďalšie časti sú venované vyhodnoteniu jednotlivých nástrojov podpory MSP podľa jednotlivých poskytovateľov.

Hodnotenie stavu a rozvoja malého a stredného podnikania a jeho podpory v uplynulom roku, ktoré Ministerstvo hospodárstva a výstavby SR v rámci Správy o stave podnikateľského prostredia v Slovenskej republike za rok 2009 predkladá vláde SR, je uložené uznesením vlády SR č. 792 zo 17. júla 2002. Komplexný

materiál o stave a rozvoji malého a stredného podnikania a jeho podpore v Slovenskej republike v roku 2009 bude verejne publikovaný a tiež použitý ako údajová báza pre informovanie inštitúcií Európskej únie, OECD, EK OSN a pri koncipovaní porovnávacích analýz a rôznych štúdií.

2. Vývoj podnikateľského prostredia pre rozvoj MSP v roku 2009

2.1 Všeobecné hodnotenie

Dôležitým predpokladom rozvoja podnikateľského sektora je vytvorenie zdravého podnikateľského prostredia. Obzvlášť citlivé na kvalitu podnikateľského prostredia sú malé a stredné podniky, ktoré zohrávajú v slovenskom hospodárstve významnú úlohu pri tvorbe pracovných miest, pridanej hodnoty a rozvoji regiónov.

Rok 2009 bol pre podnikateľské prostredie charakteristický predovšetkým úspešným nahradením slovenskej koruny spoločnou európskou menou euro a vystupňovaním prejavov globálnej finančnej a hospodárskej krízy v slovenskej ekonomike.

Koncom roku 2008 Slovensko úspešne ukončilo realizáciu príprav na zavedenie spoločnej európskej meny eura. Po úspešnom prijatí eura 1. januára 2009 sa Slovenská republika stala 16. členom eurozóny, čím sa zavíril proces integrácie do Hospodárskej a menovej únie a naplnil sa jeden z cieľov hospodárskej politiky vlády SR.

Zavedenie eura kládlo veľké nároky na prípravu v podnikateľskom sektore, čo sa týkalo najmä odvetví obchodu a služieb, v ktorých sú vo zvýšenej miere zastúpení malí a strední podnikatelia. Celkovo možno prípravu na zavedenie eura v podnikateľskom sektore hodnotiť pozitívne, keď veľká väčšina podnikateľských subjektov pristúpila k tejto úlohe zodpovedne. Pozitívny vzťah podnikateľského sektora k zavedeniu eura vyplýval predovšetkým z očakávaných výhod, medzi ktoré možno zaradiť najmä zníženie transakčných nákladov v medzinárodnom obchodnom styku, cenovú transparentnosť, predvídateľnosť a vyššiu kredibilita vo vzťahu k zahraničným partnerom.

Samotné zavedenie eura v hotovostnom peňažnom obeh, aj v bezhotovostnom platobnom styku prebehlo vo všetkých sektoroch hladko, plynulo a bezproblémovo, čo v plnom rozsahu platí aj pre duálny hotovostný peňažný obeh v dňoch 1. – 16. januára 2009. Obchod aj bankový sektor zvládli toto náročné obdobie bez akýchkoľvek systémových porúch alebo závažných problémov. S ohľadom na elimináciu rizika neodôvodneného zvyšovania cien bol pripravený a aktivizovaný komplex nástrojov na ochranu spotrebiteľa, vďaka čomu neboli zaznamenané žiadne rozsiahlejšie prípady zneužívania zmeny meny na neodôvodnený rast cien tovarov a služieb. Celkovo je teda prechod na euro možné hodnotiť ako úspešný, hladký a bezproblémový.

Makroekonomické vplyvy zavedenia eura a vplyvy na zvyšovanie konkurencieschopnosti podnikateľských subjektov nie je možné zatiaľ zhodnotiť, pretože okamžitý dopad finančnej krízy na hospodárstvo je podstatne silnejší ako vplyvy zavedenia eura, ktoré sa prejavujú najmä v strednodobom horizonte.

Už v štvrtom štvrťroku 2008, v čase vrcholiacich príprav na zavedenie eura, sa začali v slovenskej ekonomike prejavovať následky globálnej finančnej a hospodárskej krízy, ktorá významnou mierou ovplyvňovala hospodársky vývoj počas celého roka 2009. O intenzite hospodárskej krízy svedčí aj to, že s odstupom času je v globálnom meradle považovaná za najhlbšiu krízu od konca druhej svetovej vojny.

Vývoj slovenskej ekonomiky kríza zasiahla prostredníctvom nepriaznivého vývoja vonkajšieho prostredia. Kríza sa začala na finančných trhoch, postupne sa preliala do reálnych ekonomík vyspelých krajín, pričom globalizovaná ekonomika napomáhala jej šíreniu. Väčšina rozvinutých ekonomík sa dostala do hlbkej recesie a rozvíjajúce sa ekonomiky zaznamenali výrazný pokles economickej aktivity. Svetový obchod sa prepadol a výrazne sa oslabili medzinárodné finančné toky.

Na rozdiel od vyspelých západoeurópskych ekonomík, priame vplyvy globálnej krízy na slovenský finančný sektor boli zanedbateľné, najmä vďaka orientácii slovenských finančných bánk na domácu ekonomiku. Globálna kríza sa však s krátkym odstupom času naplno prejavila v reálnej ekonomike prostredníctvom výrazného poklesu zahraničného dopytu a spotrebiteľskej dôvery. Členstvo v eurozóne sa v dôsledku krízy ukázalo ako dôležitý prvok stability, keď zabránilo silným kurzovým výkyvom, ktoré zasiahli všetky národné meny okolitých krajín.

Vláda SR v reakcii na zhoršovanie vývoja ekonomiky a v súlade s výzvou formulovanou v Pláne hospodárskej obnovy Európy z novembra 2008 prijala súbor protikrizových opatrení na podporu reálnej ekonomiky. Ich cieľom je vyhnúť sa hlbokkej recesii a prudkému prepadu zamestnanosti a čo najrýchlejšie obnoviť ekonomický rast.

V prvom až treťom štvrtroku 2009 sa HDP na Slovensku reálne prepadol o 5,3%, čo je v kontraste s vývojom v roku 2008, kedy ekonomika počas prvých troch štvrtrokov 2008 rástla o 7,8%. Zhoršovanie vývoja v hospodárstve a prepád zahraničného dopytu sa s časovým posunom začali prejavovať aj na slovenskom trhu práce. Zatiaľ čo v štvrtom štvrtroku 2008 sa iba zastavil predošlý pozitívny vývoj rastu zamestnanosti a poklesu miery nezamestnanosti, údaje za prvý štvrtrok 2009 už ukázali prudké zhoršovanie situácie. Hospodárstvo v prvom štvrtroku 2009 stratilo rovnaký počet pracovných miest, ako bol vytvorený za predošlé štyri štvrtroky.

Po prijatí prvého súboru opatrení na zmiernenie dopadov finančnej a hospodárskej krízy prijatého vládou 6. novembra 2008 a jeho aktualizácii zo 17. decembra 2008, pokračovala vláda SR v prijímaní nových opatrení aj v roku 2009. 2. februára 2009 prijala druhý súbor opatrení zameraných na podporu zamestnanosti a 9. februára 2009 tretí súbor opatrení, ktorý obsahoval najmä opatrenia zamerané na daňovú a účtovnú oblasť

Vláda SR a organizácie združujúce podnikateľov (AZZZ, RÚZ, Klub500) v spoločnom Memorande o spolupráci pri riešení dopadov finančnej a hospodárskej krízy z 11.3.2009 deklarovali ako spoločnú prioritu udržanie zamestnanosti, pričom vláda SR sa zaviazala v krízovom období neprijímať žiadne opatrenia, ktoré by zvyšovali zaťaženie podnikateľských subjektov a zamestnávateľia sa zaviazali neznižovať pracovné štandardy zamestnancov.

Počas celého roka 2009 pokračoval v činnosti Monitorovací výbor k dopadom hospodárskej krízy na podnikateľov, ktorý začal svoju činnosť v novembri 2008. Jeho úlohou bolo najmä sledovať vývoj dopadov finančnej a hospodárskej krízy na podnikateľský sektor a navrhovať konkrétne opatrenia na minimalizáciu negatívnych dopadov. Členmi výboru boli zástupcovia ekonomických ministerstiev, Národnej banky Slovenska, Štatistického úradu SR, organizácií združujúcich malých a stredných i veľkých podnikateľov, odborov a samosprávy. Na základe aktuálnych informácií o vývoji ekonomickej situácie na Slovensku i vo svete výbor prerokovával možné riešenia situácie, pričom návrhy s potenciálom uplatnenia v podmienkach SR boli ďalej rozpracovávané a predkladané prostredníctvom Ministerstva hospodárstva na rokovanie vlády resp. neskôr na rokovanie novovzniknutej Rady pre hospodársku krízu.

Slovenské hospodárstvo po výraznom útlme v úvode roka 2009, ktoré bolo spôsobené najmä nižším zahraničným ako aj domácim dopytom začalo prejavovať známky stabilizácie v druhom kvartály, kedy hrubý domáci produkt v medzikvartálnom porovnaní po sezónnom očistení narástol o 2,2 %. Do konca roka 2009 sa postupne zmierňoval aj medziročný prepád hrubého domáceho produktu, až na úroveň 2,6 % vo štvrtom kvartály. Obrat negatívneho vývoja nestal koncom roka aj v sektore priemyslu, kedy priemyselná produkcia dosiahla v mesiaci november po prvýkrát v roku mierny rast a v poslednom mesiaci roka už medziročne rástla dvojciferným tempom, hlavne vplyvom oživenia zahraničného dopytu v automobilovom sektore.

Na základe odborných stanovísk organizácií reprezentujúcich podnikateľský sektor (SOPK, Živnostenská komora, Slovenský živnostenský zväz, Združenie podnikateľov Slovenska, Slovenský zväz

výrobných družstiev, Slovenská asociácia malých podnikov) ako aj vyjadrení samotných podnikateľov prostredníctvom prieskumov SOPK môžeme konštatovať pretrvávajúce problémy podnikateľského prostredia posilnených aj dopadom hospodárskej krízy v roku 2009 najmä v nasledujúcich oblastiach: problematická vymožitelnosť práva, charakterizovaná najmä zdĺhavými procesmi bez efektivity pre oprávneného, zložitá, často sa meniacia legislatíva, prijímaná bez analýz dopadu na podnikateľské prostredie, vysoká administratívna náročnosť podnikania a byrokratické zásahy do podnikania, neefektívnosť verejného sektora, nedostatočná ponuka služieb e-governmentu, pretrvávajúce vysoké odvodové zaťaženie s dopadom na cenu práce, ako aj zložitý a administratívne náročný mechanizmus platby odvodov a podávania súvisiacich dokumentov, pretrvávajúce praktiky klientelizmu a korupcie, zvyšovanie cien výrobných vstupov (energie, suroviny), ktoré zvyšuje náklady firiem a ohrozuje ich konkurencieschopnosť, nedostatok zdrojov pre začínajúcich podnikateľov, zhoršenie platobnej disciplíny odberateľov z dôvodu insolventnosti, zhoršenia dostupnosti finančných zdrojov, nefunkčný kapitálový trh, nedostatočný dialóg vlády a zástupcov MSP o aktuálnych problémoch a fragmentovaný rámec podpory MSP.

Z opatrení, ktoré boli prijaté alebo sa začali realizovať v priebehu roku 2009 sú pozitívne hodnotené predovšetkým:

- zavedenie eura ako národnej meny v SR
- zvýšenie limitu obratu pre registráciu platcu DPH 49 790 Eur
- skrátenie doby vrátenia nadmerného odpočtu DPH na 30 dní (u mesačných platcoch DPH)
- JEREMIE získala na podporu MSP ku dňu 31.12.2009 na tranzitný účet prostriedky v celkovom objeme 68 mil. Eur.
- zrýchlenie odpisovania, komponentné odpisovanie, zjednodušenie evidencie pre drobných podnikateľov, ako aj možnosť skupinovej registrácie na DPH a odpočet DPH v neskoršom zdaňovacom období bez penalizácie.
- zvýšenie limitu schémy pomoci de minimis z 200 tis. na 500 tis. Eur.
- poskytnutie prostriedkov pre Slovenskú záručnú a rozvojovú banku a pre Eximbanku na zlepšenie prístupu MSP k financovaniu a podpore slovenského exportu

Vláda SR prijala v rámci boja proti kríze spolu 62 opatrení v rámci 3 protikrizových súborov, ktoré sú smerované na zabezpečenie stability finančného sektora, na zabezpečenie financovania podnikateľskej sféry, posilnenie dopytu a udržanie zamestnanosti a obmedzenie negatívnych sociálnych dôsledkov krízy.

Systematickým nástrojom, ktorého širšie uplatňovanie má potenciál zabezpečiť vyššiu kvalitu legislatívy, zabrániť prijímaniu predpisov s negatívnym dopadom na podnikateľské prostredie a zvýšiť stabilitu legislatívneho rámca pre podnikateľskú činnosť je zavedenie povinného posudzovania vplyvov prijímanej legislatívy na podnikateľské prostredie. Vláda SR v máji 2008 schválila *Návrh jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov*, ktorý obsahuje záväznú metodiku pre hodnotenie vplyvov prijímanej legislatívy na podnikateľské prostredie, ktorú budú musieť uplatňovať všetky rezorty pri predkladaní legislatívnych návrhov na rokovanie vlády.

Pilotný projekt k Jednotnej metodike na posudzovanie vybraných vplyvov sa začal realizovať v septembri r. 2008. Vzhľadom na to, že realizácia pilotného projektu prebiehala v období hospodárskej krízy, nepodarilo sa zaradiť do pilotného projektu také návrhy zákonov, na ktorých by sa reálne a efektívne odskúšalo uplatňovanie jednotnej metodiky, nakoľko väčšina zákonov bola prijímaná v skrátenom legislatívnom konaní. Z dôvodu efektívneho otestovania jednotnej metodiky bol Pilotný projekt so súhlasom vlády SR predĺžený do 15. novembra 2009 a termín spustenia jednotnej metodiky sa stanovil na 1. február 2010. V rámci pilotného projektu boli posudzované materiály legislatívneho aj nelegislatívneho charakteru.

Gescia nad posudzovaním jednotlivých vplyvov, ktoré sú súčasťou doložky vplyvov bola rozdelená podľa vecnej pôsobnosti dotknutých rezortov (vplyvy na životné prostredie – MŽP SR, vplyvy na rozpočet verejnej správy, na informatizáciu spoločnosti – MF SR, sociálne vplyvy – MPSVR SR, vplyvy na podnikateľské

prostredie – MH SR). V rámci vytvorenia funkčného systému predbežného hodnotenia vplyvov legislatívnych i nelegislatívnych opatrení, všetky 4 zainteresované ministerstvá vytvorili kompetentné analytické centrá, ktorých úlohou bude predbežne vyhodnocovať vplyvy jednotlivých politík, koncepčných a strategických dokumentov a legislatívnych a iných opatrení v rámci jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov.

Počas testovania jednotnej metodiky sa nevyskytli závažné problémy a nedostatky, na základe získaných skúseností došlo len k menším úpravám metodiky. Pretože uplatňovanie jednotnej metodiky vyžaduje zosúladienie súvisiacich noriem t.j. Legislatívnych pravidiel vlády SR a Smernice na prípravu a predkladanie materiálov na rokovanie vlády SR, bol posunutý termín na všeobecný začiatok uplatňovania jednotnej metodiky na 1. apríl 2010.

Lepšia regulácia je kľúčovým predpokladom pre hospodársky rast, konkurencieschopnosť firiem a ich potenciál vytvárať nové pracovné miesta. Podnikatelia (resp. súkromný sektor) predstavujú skupinu, ktorá je najviac postihovaná rôznymi požiadavkami a povinnosťami, ktoré vyplývajú z legislatívy či regulácií všeobecne. Jeden z hlavných aspektov lepšej regulácie spočíva v znižovaní administratívneho zaťaženia, ktoré musia podnikateľské subjekty znášať. Akčný program znižovania administratívneho zaťaženia podnikania v SR na roky 2007-2012, schválený uznesením vlády SR č. 833/2007 bol vypracovaný v nadväznosti na odporúčanie EK, na Národný program reforiem Slovenskej republiky na roky 2006 – 2008 a súčasne aj na Národnú lisabonskú stratégiu (Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010), ktorá definovala ako jednu z priorít podnikateľské prostredie.

Gestorom procesu znižovania administratívneho zaťaženia podnikania je Ministerstvo hospodárstva SR, ktoré v agende lepšej regulácie spolupracuje s inými ústrednými orgánmi štátnej správy. Akčný program znižovania administratívneho zaťaženia podnikania v SR 2007-2012 stanovuje cieľ znížiť záťaž spôsobovanú podnikateľom vykonávaním povinností plynúcich z právnych predpisov o 25 %. Zahŕňa tri čiastkové ciele:

- pripraviť nástroje a definovať podmienky pre meranie administratívneho zaťaženia v SR;
- kvantifikovať administratívne zaťaženie v SR;
- definovať opatrenia na zníženie administratívneho zaťaženia a zabezpečiť ich implementáciu

Metodika na realizáciu programu vychádza zo Štandardného nákladového modelu a bola pripravená v roku 2008. Následne bolo za účelom mapovania legislatívy, v spolupráci s predstaviteľmi relevantných rezortov, vybraných 48 právnych predpisov pokrývajúcich 12 oblastí (obchodné právo, občianske právo, účtovníctvo, konkurz a reštrukturalizácia, regulácia trhu, dane, clá a poplatky, regulácia investičných stimulov, iné finančné predpisy, práca a zamestnanosť, odvody, životné prostredie, duševné vlastníctvo). Osobitná pozornosť v rámci realizácie programu bola venovaná skupine fyzických osôb – živnostníkov a skupine právnických osôb – podnikateľov. Meranie/vyčíslenie administratívnej záťaže bolo uskutočnené v priebehu roka 2009. Na základe týchto výstupov boli definované konkrétne opatrenia na zníženie administratívneho zaťaženia podnikania SR a tým naplniť prvú časť tretieho cieľa vyplývajúceho z uznesenia vlády SR č. 833/2007.

V nasledujúcej časti je uvedený prehľad najvýznamnejších zmien upravujúcich legislatívny rámec pre podnikanie, ktoré boli schválené alebo nadobudli účinnosť v roku 2009.

2.1.1 Najdôležitejšie legislatívne zmeny, ktoré nadobudli účinnosť v roku 2009

Zavedenie meny euro

Od 1. januára 2009 bola v Slovenskej republike zavedená mena euro ako výlučné zákonné platidlo, jednotná mena a menová jednotka podľa právne záväzných aktov Európskych spoločenstiev. Opatrenia a postupy súvisiace s prípravou na zavedenie a so zavedením meny euro v Slovenskej republike upravil zákon **č. 659/2007 Z. z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých**

zákonov, ktorý nadobudol účinnosť dňa 1. januára 2008, ale kľúčové ustanovenia tohto zákona sa reálne aplikovali až od určenia konverzného kurzu v júli 2008 a predovšetkým odo dňa zavedenia eura v SR, respektíve nadobudli účinnosť až odo dňa zavedenia eura v Slovenskej republike, t. j. 1. januára 2009.

Zmena slovenskej meny na menu euro so sebou priniesla isté povinnosti nielen pre podnikateľov a orgány verejnej moci a ďalšie subjekty, ale pre všetkých občanov. Právnické osoby a podnikatelia museli už od začiatku roka 2008 pripravovať a vykonať opatrenia, pravidlá a postupy, ktorými pri výkone svojej činnosti museli zabezpečiť plynulý a nerušený prechod na euro a postupne sa pripraviť a adaptovať na posudzovanie reálnej hodnoty príjmov, výdavkov, cien, platieb a životných nákladov v eurách na základe duálneho zobrazovania cien, platieb a iných hodnôt.

Medzi najzávažnejšie povinnosti, ktoré určil generálny zákon o zavedení eura, a ktoré museli podnikatelia vykonať počas roku 2009, patrili hlavne nasledovné:

- Na proces eurokonverzie bola potrebná dôkladná príprava. Prvé kroky museli obchodníci urobiť už pred začiatkom duálneho obehu, a to predzásobením sa dostatočným množstvom eurobankoviek a euromincí. Predzásobenie bolo dôležité preto, aby boli schopní od prvého dňa platnosti novej meny zabezpečiť svoju činnosť. To si vyžadovalo monitorovať objemy toku hotovosti v slovenských korunách na prelome rokov a pripraviť si stratégiu predzásobenia euro hotovosťou na prvé januárové dni roku 2009.

- Mesiac po dni určenia konverzného kurzu, čiže od 8. augusta 2008 do konca roku 2009 bol podnikateľský sektor povinný zobrazovať ceny tovarov a služieb, platieb a iných hodnôt duálne - súčasne v slovenských korunách i v eurách. Za tým účelom bolo potrebné pripraviť informačné systémy, aby boli schopné duálne zobrazovať potrebné informácie a následne boli schopné od 1. januára 2009 pracovať v euro prostredí. Obchodníci, ktorí zamestnávajú päť alebo menej zamestnancov, však nemuseli duálne zobrazovať ceny na každom tovare. Stačilo im, ak ceny v korunách a eurách zobrazili v cenníku, ktorý umiestnili na viditeľnom a dobre prístupnom mieste v predajni. Uvedené vyplynulo z **vyhlášky Ministerstva hospodárstva SR č. 97/2008 Z. z. o podrobnostiach duálneho zobrazovania pre oblasť ochrany spotrebiteľov**. Povinnosť duálne zobrazovať celkovú konečnú sumu na pokladničnom bloku z registračnej pokladnice však platila pre všetky subjekty.

- Na zabezpečenie presnej porovnateľnosti účtovných údajov vedených do roku 2008 v slovenských korunách a od roku 2009 v eurách, sa museli oficiálnym konverzným kurzom prepočítavať všetky hodnoty. Súčasťou prepočtu všetkého majetku a záväzkov na eurá bola aj konverzia základného imania, podielov a akcií. Už v deň určenia konverzného kurzu v júli 2008 mohla právnická osoba, v ktorej existujú vklady do imania alebo základné imanie znejúce na slovenskú menu, prijať rozhodnutie o premene menovitej hodnoty vkladov do imania a základného imania zo slovenskej meny na eurá. Vykonať samotnú premenu, prepočet a zaokrúhlenie menovitých hodnôt základného imania právnických osôb a menovitých hodnôt vkladov do imania (podielom na imaní) právnických osôb – obchodných spoločností a družstiev, vrátane menovitých hodnôt akcií, ak išlo o akciovú spoločnosť, zo slovenskej meny na eurá mali podnikatelia povinnosť vykonať v zmysle platných ustanovení generálneho zákona o eure a vyhlášky rezortu spravodlivosti o pravidlách a postupoch pri premene menovitej hodnoty vkladov do imania a základných imaní z korún na eurá najneskôr do jedného roka po dni zavedenia eura, teda do 31. decembra 2009. Povinnosť vykonať premenu menovitých hodnôt vkladov do imania mohla osoba zapísaná v obchodnom registri splniť aj vyjadrením písomného súhlasu bez výhrad s metódou prepočtu, ktorý vykonal a uviedol vo výpise z obchodného registra registrový súd (§ 12a zákona č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

- V období tzv. duálneho hotovostného peňažného obehu, t.j. od 1. januára 2009 do 16. januára 2009, kedy bolo ešte možné platiť oboma menami - slovenskými korunami a eurami – museli byť hlavne obchodníci pripravení prijímať paralelne platby v oboch menách. Vydávať však mohli v období duálneho obehu výhradne už len v eurách.

Daň z pridanej hodnoty

Dôležitá legislatívna zmena, ktorá sa dotkla hlavne malých podnikateľov a ktorým mohla priniesť novú povinnosť v ich podnikateľskej činnosti, bola vykonaná zákonom **č. 465/2008 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú zákony v pôsobnosti Ministerstva financií Slovenskej republiky v súvislosti so zavedením meny euro v Slovenskej republike**. Uvedeným zákonom sa v článku III mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Novelou zákona o dani z pridanej hodnoty bol od 1. januára 2009 stanovený obrat pre registráciu zdaniteľných osôb podľa článku 287 smernice Rady 2006/112/ES o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty vo výške 35 000 Eur (obrat platný do 31. decembra 2008 bol 49 790,88 Eur). Zdaniteľná osoba, ktorá mala obraty pred 1. januárom 2009 a nedosiahla do konca decembra 2008 obrat 49 790,88 eur, na posúdenie vzniku registračnej povinnosti podľa obratu dosiahnutého k 31. januáru 2009 alebo aj neskôr, započítala do obratu 35 000 Eur aj obrat dosiahnutý v kalendárnych mesiacoch roku 2008.

Už po pol roku uplatňovania tejto zníženej hranice sa nepriamou novelizáciou zákona o dani z pridanej hodnoty, a to **zákonom č. zákon č. 258/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov** zvýšil obrat na registráciu platiteľa dane tak, že bol zachovaný obrat, ktorý bol platný do 31. decembra 2008, t.j. 49 790 Eur. Obrat na registráciu zdaniteľných osôb vo výške 35 000 Eur bol pritom novelou zákona o dani z pridanej hodnoty, publikovanou pod č. 465/2008 Z. z., stanovený len od 1. januára 2009.

Zmeny a doplnenia zákona o dani z pridanej hodnoty uvedené v čl. III zákona č. 258/2009 Z. z. nadobudli účinnosť 1. júla 2009, aby platelia dane, ktorým vznikla povinnosť podať žiadosť o registráciu pre daň po 1. januári 2009 na základe obratu 35 000 Eur, mohli čo najskôr podať žiadosť o zrušenie registrácie platiteľa dane.

Zvýšením prahu registrácie DPH sa vytvorili priaznivejšie podmienky pre malých a stredných podnikateľov na prekonanie krízy znížením administratívnej náročnosti a priaznivejšími predpokladmi pre lepšie uplatnenie nimi dodávaných tovarov a služieb na trhu. Súčasne sa umožnilo zrušenie registrácie pre tie subjekty, ktoré sa po 1. januári 2009 na základe nového obratu už zaregistrovali.

Minimálna mzda

Vláda svojím nariadením č. 422/2008 Z. z., **ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy, ustanovila výšku minimálnej mzdy na rok 2009** pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou na 295,50 eura za mesiac.

Zdravotné poistenie, Sociálne poistenie

V nadväznosti na zmenu minimálnej mzdy, ktorá platila od 1. januára 2009 a predstavovala sumu 295,50 eura mesačne, sa od 1. januára 2009 zmenila minimálna výška odvodov na zdravotné poistenie. Na účely zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sa táto minimálna mzda použila od 1. januára 2009 do 31. decembra 2009. Zároveň sa zmenila výška maximálneho vymeriavacieho základu na platenie poistného na zdravotné poistenie, ktorý bol trojnásobok priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky z roku 2007.

V roku 2009, rovnako ako v predchádzajúcich troch, sa v zásade o tri mesiace posunuli lehoty na vykonanie a podanie ročného zúčtovania poistného za rok 2008, a to na základe **zákona č. 581/2008 Z.**

z., ktorým sa v čl. II novelizoval zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2009, a ktorý stanovil záväzné termíny na vykonanie a podanie ročného zúčtovania zdravotného poistenia v roku 2009 za predchádzajúci rok.

S účinnosťou od 1. septembra 2009 **určila Sociálna poisťovňa** zamestnávateľovi, ktorý zamestnáva 5 a viac zamestnancov, zasielať registračný list fyzickej osoby (RLFO) a výkaz poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie miestne príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne elektronicky prostredníctvom elektronického zberu údajov (EZU).

Zamestnávateľ môže v odôvodnených prípadoch písomne požiadať pobočku Sociálnej poisťovne o udelenie výnimky z povinnosti zasielať RLFO a výkaz poistného a príspevkov elektronicky prostredníctvom EZU, napríklad ak zamestnávateľ nemá v období plnenia povinnosti zasielať RLFO a výkaz poistného a príspevkov elektronicky prostredníctvom EZU, aktívnu inštaláciu internetu. Elektronické výkazy poisťovní museli dovtedy zasielať iba tie firmy, ktoré zamestnávali 9 a viac zamestnancov.

Miestne dane

Daňovníci dane z motorových vozidiel v roku 2009 prvýkrát podávali daňové priznanie k tejto dani podľa nových pravidiel zavedených zákonom **č. 538/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach** a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o miestnych daniach“). V jedenástej časti zákona upravujúcej daň z motorových vozidiel sa zmenou ustanovenia o platení dane zaviedla od januára 2008 povinnosť platiť štvrťročné a mesačné preddavky na daň podľa predpokladanej sumy dane na bežné zdaňovacie obdobie s následným zúčtovaním v nasledujúcom zdaňovacom období. Preddavkový systém platenia tejto miestnej dane tak odstránil náročnú administráciu u daňovníkov aj samotných správcov tejto dane.

Ohlasovacia povinnosť podľa Devízového zákona

Národná banka Slovenska dňa 16. decembra 2008 schválila **Opatrenie NBS č. 634/2008 Z. z. o predkladaní hlásení podľa Devízového zákona**, ktorým sa od 1. januára 2009 zrušila ohlasovacia povinnosť tuzemcom – podnikateľom a organizačnou zložkou cudzozemca v tuzemsku o zriadení účtu a stave účtu v zahraničí. Hodnota zahraničných aktív a pasív, pri ktorej vznikne devízová ohlasovacia povinnosť, sa zároveň zvýšila z 663 878,38 Eur a viac na 700 000 Eur a viac.

Na zmiernenie dôsledkov ekonomickej krízy a podporu hospodárstva Slovenska boli v Národnej rade Slovenskej republiky schválené nasledovné opatrenia:

12. februára 2009

Zákon č. 49/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov

V článku I zákon č. 49/2009 Z. z. zmenil a doplnil **zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov:

- Bol zavedený príspevok podľa § 50d **Príspevok na podporu udržania zamestnanosti** s cieľom podporiť zamestnanosť formou udržania pracovných miest u zamestnávateľa, ktorý sa dostal do prevádzkových problémov v dôsledku dopadu globálnej finančnej krízy a hospodárskej krízy, a preto

nemôže zamestnancom pridelovať prácu počas úplného pracovného času. Príspevkom sa sledoval cieľ prispieť zamestnávateľovi, ktorý má prevádzkové problémy v dôsledku dopadu globálnej finančnej krízy a hospodárskej krízy, znížiť jeho prevádzkové náklady poskytnutím príspevku na ním platené povinné odvody do poisťovních fondov na zdravotné poistenie a sociálne poistenie z náhrady mzdy poskytovanej zamestnancom počas prevádzkových problémov. Cieľom uvedeného príspevku bolo eliminovať dopad globálnej finančnej krízy a hospodárskej krízy na príjmovú situáciu zamestnancov a ich rodín a na spotrebu obyvateľstva.

- S cieľom podporiť vznik nových pracovných miest najmä pre občanov, ktorí sa stali uchádzačmi o zamestnanie z dôvodu, že boli prepustení zo svojho pôvodného zamestnania pre zrušenie pracovných miest u ich pôvodných zamestnávateľov v dôsledku globálnej finančnej krízy a hospodárskej krízy, ale aj s cieľom podporiť zamestnávanie občanov, ktorí sú vedení v evidencii uchádzačov o zamestnanie z iných dôvodov, bol zavedený príspevok na podporu vytvorenia nového pracovného miesta podľa § 50e, ktorý sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené pracovné miesto prijme do pracovného pomeru uchádzača o zamestnanie, ktorý bol vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej 3 mesiace. Príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý pred prijatím uchádzača o zamestnanie na vytvorené pracovné miesto, vykonával svoju činnosť nepretržite najmenej 12 mesiacov.

- na zvýšenie záujmu o samostatnú zárobkovú činnosť uchádzačov o zamestnanie, ktorí sú poberateľmi dávky v hmotnej núdzi sa v § 50g zaviedol nový **príspevok na podporu samostatnej zárobkovej činnosti**. Účelom tohto príspevku bolo namiesto finančných prostriedkov platených štátom na poistné na zdravotné poistenie za uchádzačov o zamestnanie na motivovanie uchádzačov o zamestnanie, aby sa neuspokojili s príjmom z dávky v pomoci v hmotnej núdzi a príspevkov k tejto dávke, ale aby začali vykonávať samostatnú činnosť, z ktorej budú mať vyšší príjem, ako z dávky v hmotnej núdzi, a tým zlepšia sociálnu situáciu svoju a svojej rodiny. Na rozdiel od príspevku na samostatnú zárobkovú činnosť poskytovaného podľa § 49 platného znenia zákona o službách zamestnanosti, ktorý je určený na obstaranie hmotného majetku na začatie samostatnej zárobkovej činnosti, tento príspevok má za cieľ podporiť vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti v rôznych oblastiach nenáročných na počiatočné investície a zodpovedajúcich zručnostiam najmä nízko kvalifikovaných skupín uchádzačov o zamestnanie.

- Zaviedol sa príspevok podľa § 50h **Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť v oblasti spracovania poľnohospodárskych výrobkov a obchodovania s nimi** s cieľom podporiť samozamestnávanie v oblasti spracovania poľnohospodárskych výrobkov a obchodovania s nimi u tých občanov, ktorí majú podmienky, predpoklady a záujem vykonávať samostatnú zárobkovú činnosť súvisiacu so spracovaním poľnohospodárskych produktov.

Príspevky podľa § 50d až 50h sa poskytujú v prechodnom období od 1. marca 2009 do 31. decembra 2010.

- Na prechodné obdobie – do 31. decembra 2010 boli vytvorené priaznivejšie legislatívne podmienky pre vznik sociálnych podnikov uvoľnením povinnosti plnenia podmienok pre ich vytváranie, čím sa sledovalo zvýšenie podpory lokálnej a regionálnej zamestnanosti.

V článku II zákon č. 49/2009 Z. z. zmenil a doplnil zákon č. **311/2001 Z. z. Zákonník práce** v znení neskorších predpisov:

- Z dôvodov riešenia situácie na trhu práce a na pomoc zamestnávateľom na riešenie dopadov globálnej finančnej krízy a hospodárskej krízy sa na prechodné obdobie od 1. marca 2009 do 31. decembra 2012 ustanovilo, aby zamestnávateľ, v prípade vážnych prevádzkových dôvodov spôsobených globálnou ekonomickou a finančnou krízou mal možnosť po dohode so zástupcami zamestnancov poskytnúť zamestnancovi pracovné voľno, za ktoré mu patrí mzda najmenej vo výške základnej zložky mzdy. Ak pominie prekážka v práci na strane zamestnávateľa, je zamestnanec povinný toto voľno nadpracovať.

Zákon č. 61/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve

K zlepšeniu podnikateľského prostredia v období prebiehajúcej globálnej ekonomickej a finančnej krízy mali prispieť opatrenia vykonané zákonom **č. 61/2009 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov**, ako jedno z okamžitých účinných riešení, ktoré mali prispieť k zníženiu administratívnej záťaže na podnikateľské prostredie s cieľom zabrániť rozsiahlym finančným stratám v hospodárstve Slovenskej republiky:

- Upravili sa sumy majetku, čistého obratu a prepočítaný počet zamestnancov na určenie povinnosti overenia účtovnej závierky audítorom. Menšie podniky tak už s účinnosťou od 1. marca 2009 nebudú mať povinnosť dať si svoju účtovnú závierku overiť audítorom.
- V súlade so Siedmou smernicou Rady 83/349/EHS sa zvýšila suma pri stanovení hraníc na oslobodenie od povinnosti zostavenia konsolidovanej účtovnej závierky.

Zákon č. 60/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov

V článku I zákon č. 60/2009 Z. z., zmenil a doplnil **zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov** v znení neskorších predpisov:

- S cieľom podpory rozvoja malého podnikania zaviedlo sa od 1. marca 2009 vedenie daňovej evidencie pre daňovníkov, ktorí nie sú účtovnými jednotkami, ale budú uplatňovať preukázateľné daňové výdavky. Toto zvýhodnenie sa zaviedlo pre daňovníkov s príjmami najviac 170 000 eur. Pre podnikateľa, ktorý je fyzickou osobou sa poskytla výnimka z vedenia účtovníctva za predpokladu, že nezamestnáva žiadnych zamestnancov a jeho obrat nie je vyšší ako 170 000 eur. Tento daňovník bude uplatňovať daňové výdavky v rozsahu zjednodušenej daňovej evidencie ustanovenej priamo v § 6 ods. 14 tejto novely zákona. Na tohto daňovníka sa nevzťahuje povinnosť vykonať inventarizáciu, zostavovať účtovnú závierku, povinnosť uzatvárať a otvárať účtovné knihy a vyhotovovať účtovné výkazy, oceňovať majetok reálnou hodnotou, zostavovať účtovný odpisový plán a vyčíslňovať kurzové rozdiely. Vzhľadom na to, že tento daňovník sa nepovažuje za účtovnú jednotku, nie je možné ho sankcionovať podľa zákona o účtovníctve. V bezprostredne nasledujúcom zdaňovacom období sa tomuto daňovníkovi umožnilo rozhodnúť sa, či bude viesť účtovníctvo podľa osobitného predpisu alebo evidenciu podľa § 6 ods. 10 zákona. Daňovník je povinný daňovú evidenciu podľa odseku 14 uchovávať po dobu, v ktorej zanikne právo vyrubiť daň alebo dodatočne vyrubiť daň.
- Zjednodušilo sa uplatňovanie daňových výdavkov vynaložených na spotrebované pohonné látky (PHL) v súvislosti s používaním motorových vozidiel, pričom sa zároveň ponechal aj právny stav do účinnosti novely zákona, t.j. 1. marca 2009. Daňovník, či už právnická osoba alebo fyzická osoba si môže sám určiť, ako bude uplatňovať preukázateľne vynaložené daňové výdavky na spotrebované PHL, t.j. vyberie si jeden z možných ustanovených spôsobov v prvom až treťom bode. V prvom bode sa ponechal doterajší právny stav uplatňovania PHL. Podľa druhého bodu daňovník, ktorý používa vozidlo vybavené jednotkou satelitného sledovania pohybu vozidla, ktorá zaznamenáva evidenciu jazd, ako daňové výdavky si môže uplatniť nákup na spotrebované PHL. Zároveň evidencia jazd podľa tohto zariadenia slúži ako podklad, na aké cesty bolo vozidlo použité. V takomto prípade by daňovník neprepočítaval spotrebu podľa osvedčenia alebo podľa technického preukazu a uplatnil by preukázané výdavky na nákup PHL. V treťom bode sa umožňuje uplatniť paušálne výdavky na spotrebu PHL do výšky 80 % z celkového preukázateľného nákupu PHL za príslušné zdaňovacie obdobie. Daňovník je pritom povinný vychádzať z počtu najazdených kilometrov, ktoré zistí zo stavu tachometra na začiatku a na konci príslušného zdaňovacieho obdobia pre každé motorové vozidlo samostatne. Aj napriek možnosti uplatňovania paušálnych výdavkov na spotrebu pohonných hmôt ostáva zachovaná možnosť správcu

dane preveriť správnosť takto vykazovanej spotreby PHL daňovníka, napr. v nadväznosti na spotrebu vykazovanú v minulých zdaňovacích obdobiach. Pri tomto spôsobe preukazovania spotreby PHL nie je potrebné viesť knihu jázd.

- Zvýšila sa vstupná cena hmotného majetku a technického zhodnotenia hmotného a nehmotného majetku z 996 eur na 1 700 eur a zvýšila sa vstupná cena nehmotného majetku z 1 660 eur na 2 400 eur.
- Zvýšila sa nezdaniteľná časť základu dane na daňovníka, zároveň sa znížila hranica základu dane, pri ktorom sa nebude môcť táto nezdaniteľná časť uplatňovať na zdaňovacie obdobia rokov 2009 a 2010. Celkové zvýšenie sumy nezdaniteľnej časti základu dane na daňovníka podľa znenia zákona účinného od 1. marca 2009 sa malo uplatniť až pri vykonaní ročného zúčtovania preddavkov na daň alebo pri podaní daňového priznania za rok 2009.

Dňa 22. októbra 2009 bol v NR SR však schválený **zákon č. 504/2009 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým sa ustanovilo, že na výpočet nezdaniteľných častí základu dane za zdaňovacie obdobie roka 2010 sa použije životné minimum platné k 1. januáru 2009, a tak táto novela znamenala paradoxne zrušenie valorizácie nezdaniteľnej sumy.

- Bola vykonaná úprava prílohy č. 1 zákona - Zaradenie hmotného majetku do odpisových skupín, a v to v súvislosti so zavedením novej štatistickej klasifikácie produktov podľa činností, ktorou sa zmenilo zaradenie jednotlivých položiek do nových číselných kódov. Súčasne v rámci novej prílohy došlo k preradeniu niektorých druhov majetku do nižších odpisových skupín z dôvodu podpory podnikateľského sektora. Išlo predovšetkým o presun výrobných technológií z 2. odpisovej skupiny do 1. odpisovej skupiny.

Zákon č. 56/2009, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 561/2007 Z. z. o investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov

- V záujme zjednodušenia poskytnutia investičnej pomoci bolo v zákone o investičnej pomoci vypustené ustanovenia, ktoré obmedzovali možnosť požiadať o poskytnutie investičnej pomoci na ďalší nový investičný zámer zo strany toho istého žiadateľa až po skončení investičného zámeru a vyčerpaní investičnej pomoci. Podľa tejto novely môže žiadateľ v období od 1. apríla 2009 do 31. decembra 2010 požiadať o poskytnutie investičnej pomoci na nový investičný zámer iba za podmienok, že realizuje pôvodný investičný zámer v súlade s podmienkami uvedenými v rozhodnutí o poskytnutí investičnej pomoci pôvodného investičného zámeru.
- Novelou zákona o investičnej pomoci boli prijaté nasledovné protikrizové opatrenia týkajúce sa prioritne zvýhodnenia podmienok na poskytnutie investičných stimulov pre širší okruh podnikateľov, ktoré prispievajú k zvýšeniu možnosti počtu žiadateľov oprávnených požiadať o investičnú pomoc a zároveň k motivácii etablovať sa, investovať, rozširovať sa a zamestnávať na Slovensku:
 - znížením minimálnej výšky investície na obstaranie dlhodobého hmotného majetku a dlhodobého nehmotného majetku podporiť aj tzv. menšie projekty v oblasti priemyselnej výroby na polovicu,
 - znížením minimálnej výšky investície na obstaranie dlhodobého hmotného majetku a dlhodobého nehmotného majetku na projekty v oblasti podpory rozvoja cestovného ruchu na 9 960 000 eur, resp. na 4 980 000 eur,
- zníženie obstarania nových výrobných a technologických zariadení, ktoré sú určené na výrobné účely na hodnotu najmenej 40 % z celkovej hodnoty obstaraného dlhodobého hmotného a dlhodobého nehmotného majetku u odvetví priemyselnej výroby a na hodnotu najmenej 20 % v odvetví cestovného ruchu z celkovej hodnoty obstaraného dlhodobého hmotného a dlhodobého nehmotného majetku.

Uvedené oparenie umožnia podporiť aj menej sofistikované investičné projekty, v ktorých je rozhodujúcim činiteľom pracovná sila.

- Úprava zároveň umožnila započítavanie nových strojných a technologických zariadení obstaraných od majetkovo a personálne prepojených spoločností do oprávnených nákladov za predpokladu, že budú obstarané za trhovú cenu.

Úpravou sa vytvoril priestor na možnosť uchádzať sa o investičnú pomoc širšiemu počtu podnikateľských subjektov, a to aj spomedzi malých a stredných podnikov. Zvýšila sa pravdepodobnosť získania investičnej pomoci a súčasne sa tak môžu zabezpečiť nové pracovné miesta.

Opatrenia nadobudli účinnosť 1. apríla 2009 a strácajú účinnosť 31. decembra 2010.

Zákon č. 83/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov

Vzhľadom na zhoršujúcu sa ekonomickú situáciu v dôsledku radikalizácie prejavov globálnej finančnej a hospodárskej krízy sa umožnilo prijatou novelou zákona **č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty** v znení neskorších predpisov, **publikovanou pod č. 83/2009 Z. z.** od 1. apríla 2009 skrátiť lehotu na vrátenie nadmerných odpočtov platiteľom dane zo 60 na 30 dní. Novelou boli prijaté ďalšie zjednodušenia pri uplatňovaní zákona, napr. zavedenie možnosti skupinovej registrácie viacerých zdaniteľných osôb ako jedného platiteľa dane pod jedným identifikačným číslom pre daň z pridanej hodnoty. Keďže členovia skupiny predstavujú jednu zdaniteľnú osobu, dodávky tovarov a služieb vnútri skupiny medzi osobami v skupine sa nepovažujú za zdaniteľné obchody, teda sa nezdaňujú.

Zákon č. 52/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 105/2004 Z. z. o spotrebnej dani z liehu a o zmene a doplnení zákona č. 467/2002 Z. z. o výrobe a uvádzaní liehu na trh v znení zákona č. 211/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov

Na zabránenie devastačných dopadov finančnej a hospodárskej krízy na všetky oblasti hospodárskeho a ekonomického života spoločnosti sa zmenou **zákona č. 105/2004 Z. z. o spotrebnej dani z liehu** a o zmene a doplnení zákona č. 467/2002 Z. z. o výrobe a uvádzaní liehu na trh v znení zákona č. 211/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov, **publikovanou pod č. 52/2009 Z. z.**, vytvorila legislatívna podmienka vo forme zníženia administratívnej náročnosti, ktoré mala prispieť k zlepšeniu podnikateľského prostredia. Obchodníci, ktorí predávajú spotrebiteľské balenie liehu v daňovom voľnom obehú neboli od 1. marca 2009 povinní predkladať colnému úradu oznámenia o množstve prijatého a vydaného liehu a stave zásob liehu v spotrebiteľskom balení.

11. marca 2009

Zákon č. 108/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

V článku I zákon č. 108/2009 Z. z. zmenil a doplnil **zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení** v znení neskorších predpisov:

- Novela ustanovila odpojiť od 1. januára 2010 ekonomické ukazovatele od minimálnej mzdy v zákone o sociálnom poistení a minimálnu mzdu nahradiť pomernou časťou jednej dvanástiny všeobecného

vymeriavacieho základu, t.j. priemernej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky, ktorá v tom čase v zásade kopírovala výšku minimálnej mzdy. Výsledkom spoločenského konsenzu bolo nahradenie minimálnej mzdy 44,2 % podielom jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu, t.j. 44,2 % podielom priemernej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky vykazanej Štatistickým úradom Slovenskej republiky, za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza aktuálnemu kalendárnemu roku.

- Predĺžilo sa obdobie platenia poistného na úrazové poistenie zamestnávateľmi v jednotnej sadzbe 0,8 % z vymeriavacieho základu a ustanovilo sa právnu úpravu zaradovania zamestnávateľov do nebezpečnostných tried uplatňovať od 1. januára 2012. Jedným z dôvodov bola potreba zachovať solidaritu so zamestnávateľmi, ktorí vykonávajú sice z hľadiska úrazového poistenia náročnejšie činnosti, ale dopady krízy na nich môžu mať väčší vplyv. Uplatnenie nebezpečnostných tried pri určovaní sadzby poistného na úrazové poistenie by mohlo pôsobiť likvidačne v období finančnej a hospodárskej krízy a nebolo ani v súlade so snahou vlády Slovenskej republiky o zníženie odvodových povinností.
- Na základe požiadaviek podnikateľov v súvislosti s finančnou a hospodárskou krízou sa v období od 1. apríla 2009 do 31. decembra 2010 znížili sadzby poistného do rezervného fondu solidarity pre povinne dôchodkovo poistené samostatne zárobkovo činné osoby zo 4,75 % na 2 % vymeriavacieho základu.

V článku II zákon č. 108/2009 Z. z. zmenil a doplnil **zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení

- Rozšírila sa pôsobnosť výboru pre otázky zamestnanosti o zriadenie komisie, ktorá bude posudzovať efektívnosť a reálnosť podnikateľského zámeru, ktorý je súčasťou žiadosti o príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť alebo súčasťou žiadosti o príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti. Komisia tak overuje aj výsledky získaných odborných zručností a praktickej prípravy žiadateľov o vykonávanie alebo prevádzkovanie samostatnej zárobkovej činnosti. Cieľom tejto úpravy bolo skvalitniť výber živností, ktoré majú reálnu šancu uspieť na lokálnom trhu práce a overenie pripravenosti žiadateľov na vykonávanie samozamestnania, aby sa zamedzilo zneužívanie tohto príspevku tými žiadateľmi, ktorí nemajú šancu ani reálne predpoklady na to, aby začali vykonávať alebo prevádzkovať samostatnú zárobkovú činnosť.
- Predĺžila sa lehota na opätovné poskytnutie príspevku na samostatnú zárobkovú činnosť podľa § 49, a to na tri roky po uplynutí dvojročného prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti, na ktorú bol poskytnutý príspevok. Uvedené sa ustanovilo v snahe posilniť záujem samostatne zárobkovo činné osoby udržať založenú živnosť a tiež z dôvodu zabránenia zneužívania tohto príspevku.
- Ustanovilo sa, aby sa príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti poskytoval iba raz ročne za príslušný kalendárny rok, s termínom predkladania žiadosti do 30. apríla kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý sa príspevok žiada.

Dôvodom tohto opatrenia bola vysoká administratívna náročnosť a značná finančná náročnosť, ktorá bola spojená so štvrtročným predkladaním žiadostí o príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov a preukazovaním splnenia povinností žiadateľa o príspevok ku dňu podania žiadosti.

- Na prechodné obdobie od 1. apríla 2009 do 31. decembra 2010 v záujme podpory urýchlenia vzniku sociálnych podnikov sa ustanovilo oslobodenie právnickej osoby alebo fyzickej osoby, ktorá požiada o priznanie postavenia sociálneho podniku, od plnenia ďalších podmienok a umožnilo sa sociálnemu podniku, ktorým je obec, samosprávny kraj, združenie obcí, združenie samosprávnych krajov alebo sociálnemu podniku, ktorého zakladateľom alebo zriaďovateľom je obec alebo samosprávny kraj,

poskytovať príspevok na podporu vytvárania a udržiavania pracovných miest v sociálnom podniku aj na zamestnancov, ktorí pred prijatím do pracovného pomeru boli uchádzačmi o zamestnanie, nielen znevýhodnenými uchádzačmi o zamestnanie.

V článku III zákon č. 108/2009 Z. z. zmenil a doplnil **zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení** a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov:

- Od 1. januára 2010 došlo k odpojeniu minimálnej mzdy ako referenčnej veličiny, ktorá bola základom pre výpočet minimálneho vymeriavacieho základu na zdravotné poistenie, a to u samostatne zárobkovo činných osôb a tzv. samoplatiteľov. Základom pre určenie minimálneho vymeriavacieho základu u samostatne zárobkovo činných osôb a samoplatiteľov bude 44,2 % z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza rozhodujúcemu obdobiu.

2.1.2 Najdôležitejšie legislatívne zmeny, ktoré boli schválené v roku 2009 (a nadobudli účinnosť až v roku 2010)

Daň z príjmov

Dňa 22. októbra 2009 bol v NR SR schválený zákon **č. 504/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov** v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým sa od 1. januára 2010, okrem iných zmien, upravuje ustanovenie o lehotách na podanie daňových priznaní. Tieto sa budú predlžovať len na základe oznámenia podaného daňovníkom príslušnému správcovi dane najneskôr v posledný deň lehoty na podanie daňového priznania. Takýmto oznámením si môže daňovník sám predĺžiť lehotu na podanie daňového priznania, najviac však o tri celé kalendárne mesiace, pričom ak ide o daňovníka, ktorého súčasťou príjmov sú príjmy plynúce zo zdrojov v zahraničí, táto lehota sa predĺži podaním oznámenia najviac o šesť celých kalendárnych mesiacov za predpokladu, že daňovník túto skutočnosť uvedie v oznámení o predĺžení lehoty na podanie daňového priznania. Ak však v podanom daňovom priznaní daňovník neuvedie príjmy plynúce zo zdrojov v zahraničí, správca dane musí uplatniť postup podľa zákona o správe daní a poplatkov. Výnimku však tvorí daňovník v konkurze alebo v likvidácii, ktorému ak podá žiadosť správcovi dane najneskôr 15 dní pred uplynutím lehoty na podanie daňového priznania o predĺženie ustanovenej lehoty, môže správca dane rozhodnutím predĺžiť lehotu na podanie daňového priznania najviac o tri kalendárne mesiace, pričom proti rozhodnutiu o predĺžení lehoty na podanie daňového priznania sa nemožno odvolať.

Podľa § 52h Prechodné ustanovenia k úpravám účinným od 1. januára 2010 ustanovenie o lehotách na podanie daňového priznania na základe oznámenia daňovníkom správcovi dane v znení účinnom od 1. januára 2010 sa môže použiť po prvýkrát pri podávaní daňového priznania k dani z príjmov právnickej osoby za zdaňovacie obdobie končiac najskôr 31. decembra 2009 a pri podávaní daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby až za zdaňovacie obdobie končiac najskôr 31. decembra 2010, to znamená až v roku 2011.

Novela zároveň predĺžila lehotu na odpočítanie daňovej straty z 5 na 7 rokov. Toto ustanovenie sa použije na daňové straty vykázané po 31. decembri 2009.

Daň z pridanej hodnoty

Dňa 22. októbra 2009 bol v NR SR schválený aj zákon **č. 471/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty** v znení neskorších predpisov, ktorý od 1. januára 2010 preberá do slovenskej právnej úpravy tri európske smernice Rady ES, ktoré modernizujú a zjednodušujú daňové pravidlá týkajúce sa cezhraničných dodávok služieb a refundácie dane z pridanej hodnoty zahraničným zdaniteľným osobám a stanovujú účinné opatrenia pre boj proti daňovým podvodom, ako napr. zavádza sa nová registračná povinnosť pre zdaniteľnú osobu, ktorá nie je platiteľom dane a menia sa aj povinnosti pri predkladaní súhrnného výkazu.

- Každá zdaniteľná osoba identifikovaná pre daň z pridanej hodnoty bude mať povinnosť od 1. januára 2010 predkladať daňovému úradu súhrnný výkaz s údajmi o zdaniteľných osobách a nezdaniteľných právnických osobách identifikovaných pre daň, ktorým poskytla služby, na ktoré sa vzťahuje mechanizmus prenesenia daňovej povinnosti. Podľa dovtedy platnej právnej úpravy sa v súhrnnom výkaze uvádzali len údaje o tovaroch dodaných do iného členského štátu s oslobodením od dane.
- Zavedením nových pravidiel pri posudzovaní miesta dodania služieb sa ustanovuje zabezpečiť platenie dane aj u zdaniteľných osôb, ktoré sú príjemcom služieb od poskytovateľa z iného členského štátu, aj napriek tomu, že nie sú registrované ako platelia dane. Z tohto dôvodu bude príslušný správca dane týmto osobám pridelať identifikačné číslo pre daň, ktoré sa bude používať vo vzťahu k poskytovateľovi služby pri objednávaní služieb. Rovnako sa novelou zákona uložila povinnosť požiadať správcu dane o pridelenie identifikačného čísla pre daň aj pre osoby, ktoré poskytujú služby do iného členského štátu zdaniteľným osobám.
- Zmenia sa povinnosti pri predkladaní súhrnného výkazu, v ktorom sa po 1. januári 2010 uvádzajú aj údaje o poskytnutých službách s miestom dodania v inom členskom štáte, pri ktorých je povinný platiť daň príjemca služby v inom členskom štáte. To znamená, že podávanie súhrnných výkazov sa bude týkať nielen dodávok tovarov, ale aj dodávok služieb. Platiteľ dane, ktorý dodáva tovary alebo služby do iného členského štátu EÚ, bude podávať súhrnný výkaz za každý kalendárny mesiac, v ktorom dodal tovar alebo službu do iného členského štátu. Zároveň sa ale umožňuje, aby platiteľ dane podával súhrnný výkaz za kalendárny štvrtrok, ak hodnota ním dodaných tovarov nepresiahne v bežnom a súčasne v predchádzajúcich štyroch štvrtrokoch hodnotu 100 000 Eur. Zdaniteľné osoby, ktoré nie sú platiteľom dane a majú pridelené identifikačné číslo pre daň, budú povinné podávať súhrnný výkaz s údajmi o dodaných službách, pri ktorých je povinný platiť daň príjemca služby v inom členskom štáte, za kalendárny štvrtrok. Súhrnný výkaz bude povinnosť podávať elektronicky.
- Žiadosť o vrátenie dane z pridanej hodnoty medzi členskými štátmi Európskej únie bude už možné podať len elektronicky v štáte usadenia žiadateľa. Slovenský podnikateľ – platiteľ dane, ktorý spĺňa podmienky na vrátenie dane z pridanej hodnoty pri nákupe tovarov a služieb v inom členskom štáte podáva žiadosť o vrátenie napr. nemeckej dane z pridanej hodnoty elektronicky cez portál Daňového riaditeľstva SR. Daňový úrad Bratislava I., ktorý je kompetentný na vybavovanie uvedených žiadostí, skontroluje podanú žiadosť a odošle ju do členského štátu, ktorý vráti oprávnenú výšku dane z pridanej hodnoty, do zahraničia.

Dňa 1. decembra 2009 bol v NR SR schválený nový zákon **č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov**, ktorý v čl. IV mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Zákonom sa od 1. januára 2010 vypustil zákaz odpočítania DPH pri kúpe a nájme osobných automobilov patriacich do kategórie M1. Dôvodom bolo zrovnoprávnenie možnosti odpočítania DPH pri týchto automobiloch s možnosťou odpočítania DPH pri kúpe a nájme automobilov patriacich do kategórie N1

Minimálna mzda

Vláda svojím nariadením zo dňa 21. októbra 2009 č. **441/2009 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy**, ustanovila výšku minimálnej mzdy na rok 2010 pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou na 307,70 eura za mesiac. Od minimálnej mzdy sú už oddelené najnižšie odvody živnostníkov a od januára 2010 už vymeriavacím základom na výpočet odvodov na sociálne a zdravotné poistenie pre nich nie je minimálna mzda.

Spotrebné dane

Národná rada SR dňa 22. októbra 2009 schválila novely piatich zákonov týkajúcich sa spotrebných daní: **zákon č. 472/2009 Z. z., zákon č. 475/2009 Z. z., zákon č. 477/2009 Z. z., zákon č. 482/2009 Z. z.**, ktoré nadobúdajú účinnosť od 1. apríla 2010, resp. 1. marca 2010 (novela zákon o spotrebnej dani z liehu publikovaná pod č. 474/2009 Z. z.). Ich spoločným znakom je okrem iného ustanovenie nového typu právnickej osoby alebo fyzickej osoby oprávnenej odosielať minerálny olej, tabakové výrobky, pivo, víno a lieh v pozastavení dane, ktorým je registrovaný odosielať. Registrovaný odosielať bude oprávnený na základe povolenia predmet spotrebnej dane po jeho prepustení do colného režimu voľný obeh odosielať v pozastavení dane, pričom predmet spotrebnej dane v pozastavení dane nesmie prijímať ani skladovať.

Sociálne poistenie

Dňa 2. decembra 2009 bol v NR SR schválený zákon č. **572/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení** v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, na základe ktorého nemusia samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO) od roku 2011 podávať do Sociálnej poisťovne výpisy z daňových priznaní za predchádzajúci rok. Z dôvodu administratívneho zjednodušenia povinností samostatne zárobkovo činných osôb budú tieto v daňovom priznaní vykazovať aj údaj o obdobiach výkonu samostatnej zárobkovej činnosti. Údaje z daňového priznania oznámi Daňové riaditeľstvo Slovenskej republiky Sociálnej poisťovni. Uvedeným riešením sa odbremení aj Sociálna poisťovňa aj samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré nebudú musieť osobne k 1. júlu predkladať výpisy z daňových priznaní, čím sa odstráni nápor a dlhé rady pred pobočkami Sociálnej poisťovne. Daňové riaditeľstvo Slovenskej republiky bude povinné oznámiť Sociálnej poisťovni údaje o jednotlivých obdobiach výkonu zárobkovej činnosti samostatne zárobkovo činnou osobou prvýkrát v roku 2011 za rok 2010 v lehote do 30. júna, resp. 31. októbra, ak fyzická osoba má predĺženú lehotu na podanie daňového priznania.

Zákonník práce

Zákonom z 2. decembra 2009 č. 574/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov sa za účelom pružnejšieho riešenia pracovných úloh zamestnávateľom umožnilo dohodnúť pracovný pomer na určitú dobu najdlhšie na dva roky a v rámci dvoch rokov môže byť pracovný pomer predĺžený alebo opätovne dohodnutý bez dôvodov najviac dvakrát. Do účinnosti novely zákona, t.j. do 1. marca 2010 bolo možné pracovný pomer na určitú dobu možno dohodnúť najdlhšie na tri roky a v rámci troch rokov mohol byť pracovný pomer predĺžený alebo opätovne dohodnutý najviac jedenkrát.

Kolektívne vyjednávanie

Dňa 2. decembra 2009 bol v NR SR schválený **zákon č. 564/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní** v znení neskorších predpisov, ktorý okrem iného mal

podľa dôvodovej správy za cieľ priniesť zjednodušenie možnosti rozširovania odvetvových kolektívnych zmlúv od 1. januára 2010. Kolektívna zmluva vyššieho stupňa sa môže po novom rozšíriť na všetkých zamestnávateľov v rovnakom odvetví, a to aj vtedy, keď sa niektorí z nich nezúčastnili rokovania o takejto zmluve a nie sú ani členmi zamestnávateľskej organizácie, ktorá zmluvu vyjedнала. Podľa názoru viacerých zamestnávateľov je však právna norma škodlivá, pretože zhoršila podnikateľské prostredie na Slovensku, zasahuje do ich práv, lebo ich núti k niečomu, na čom sa sami nedohodnú.

2.2 Vyhodnotenie prieskumu stavu a názorov MSP na dopady hospodárskej krízy

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania uskutočnila v mesiaci máj roku 2009 Prieskum názorov a situácie malých a stredných podnikov (MSP) z pohľadu vplyvov hospodárskej krízy na ich fungovanie. Prieskum zahŕňal reprezentatívne zvolenú vzorku 157 malých a stredných podnikov (vrátane fyzických osôb), vybranú prostredníctvom kvótného výberu tak, aby boli zastúpené všetky odvetvia, regióny, veľkostné kategórie a právne formy podnikov.

Z hľadiska záverov prieskum potvrdil väčšinu očakávaných hypotéz. Hospodárska kríza sa negatívne dotýka veľkej väčšiny slovenských podnikov bez rozdielu, pričom jej dopady nabrali najsilnejšiu dynamiku začiatkom roka 2009. Hlavnými negatívnymi dopadmi sú podľa výsledkov prieskumu najmä úbytok objednávok a s ním spojený pokles príjmov, či zhoršovanie platobnej disciplíny. V nasledujúcej časti sú uvedené najdôležitejšie zistenia z prieskumu:

Identifikácia krízy

- Krízu v podobe negatívnych dopadov na svoje fungovanie pocítilo podľa zistení prieskumu vyše 87 % malých a stredných podnikov.
- Relatívne najčastejšie sa s prejavmi krízy už museli vyrovnávať firmy s viac ako 50 zamestnancami, priemyselné podniky a subjekty poskytujúce sociálne a osobné služby. Z regionálneho hľadiska boli krízové javy frekventovanejšie v trencianskom a v nitrianskom kraji.
- Prejavy krízy dopadli na malé a stredné podniky s rôznou intenzitou: kým 13 % z nich ju v čase prieskumu zatiaľ vôbec nepocítilo a pre 24 % boli doterajšie prejavy len minimálne, 47 % firiem už pocítilo krízu pomerne výrazne a pre zvyšných 16 % to predstavovalo tvrdý zásah do chodu a fungovania.
- S tvrdými zásahmi do svojho fungovania sa relatívne častejšie potýkali firmy z odvetví dopravy a telekomunikácií, resp. obchodných služieb. Nadpriemerne sa o tvrdosti dopadov krízy vo výskume vyjadrovali aj podnikateľské subjekty bez zamestnancov. Z regionálneho hľadiska charakterizujú tvrdé dopady krízy najmä východné oblasti: košický a aj prešovský kraj. Podobne to je v trencianskom kraji. Tvrdosť krízy nad úrovňou priemeru pocítili malé a stredné podniky s právnou formou spoločnosti s ručením obmedzeným.
- Aj v dôsledku krízy sa prejavila vo výskume nespokojnosť (alebo skôr nespokojnosť) s podmienkami podnikania na Slovensku – až u 41 % malých a stredných podnikov. Spokojných (alebo skôr spokojných) je 20 % dotazovaných MSP, kým u zvyšných 39 % je miera spokojnosti a nespokojnosti vyrovnaná.
- Prvé prejavy krízy sa z časového hľadiska vyskytli medzi malými a strednými podnikmi už pred septembrom roku 2008: pocítilo ich vtedy 5 % malých a stredných podnikov. Pozvoľný nárast vplyvov krízy začiatkom jesene (v mesiacoch september – október) 2008, kedy sa s jej prejavmi stretávalo ďalších 7 % firiem tejto veľkostnej kategórie, sa koncom roka 2008 (november – december) zdynamizoval - pribudlo ďalších 20 % podnikov a vyvrcholil začiatkom roka 2009 (január – február), kedy kríza zasiahla ďalších 41 % podnikateľských subjektov.

Oblasti dopadov krízy

- S poklesom tržieb sa počas krízy stretlo 78 % účastníkov výskumu. Stabilné tržby deklarovalo 22 % firiem, nárast však neuviedla žiadna z nich
- Na zhoršenie možností získať úver poukázalo v súvislosti s krízou 30 % malých a stredných podnikov vo vzorke. Nezmenený stav konštatovalo 37 % a naopak, zlepšenie možností avizovali 3 % respondentov (a

d'alších 30 % nevedelo posúdiť - zrejme tí, ktorí s týmto inštrumentom ani pred krízou neprichádzali do kontaktu).

- So zhoršením platobnej disciplíny ako sprievodným javom krízy sa potýka 60 % firiem vo výskume. Pre ďalších 38 % sa situácia nezmenila.
- Druhotná platobná neschopnosť (meškanie platieb dodávateľom) priznalo 43 % účastníkov výskumu.
- Stabilitu si z tohto hľadiska aj v čase krízy udržuje 52 % respondentov.
- S tlakom obchodných partnerov na znižovanie cien dodávaných tovarov a služieb sa počas krízy stretlo 49 % malých a stredných podnikov interviewovaných v rámci tohto výskumu. Nezmenený stav deklarovalo v tejto oblasti 48 % firiem.
- Účastníci výskumu vyjadrili aj svoje hodnotenie, ktorý z prejavov krízy im spôsobuje najviac problémov. Pre 45 % to je pokles objednávok, zákazníkov. Ďalších 22 % firiem označilo za najzávažnejší krízový jav pokles tržieb. Len o niečo menej – 17 % respondentov - sa takto vyjadrilo o zlej platobnej disciplíne odberateľov. Zhoršenie podmienok získania úveru je počas krízy najväčším problémom len pre 2 % vzorky.

Reakcie malých a stredných podnikov na krízu

- Najčastejším krokom v oblasti organizácie výroby a produkcie, ktoré firmy v súvislosti s krízou vykonávajú, je obmedzenie alebo zmrazenie investícií. Spomedzi účastníkov výskumu tak urobilo 58 % subjektov. Nasleduje tvrdšie cenové vyjednávanie s dodávateľmi, ktoré už uplatňuje 52 % firiem. Pre 49 % bol jedným z krokov proti kríze nákup lacnejších vstupov do podnikania. Pre obmedzenie reklamy a marketingových aktivít sa rozhodlo 45 % skúmaných subjektov. Rovnako - po 34 % firiem - sa dalo na cestu aktívneho hľadania nových odbytov, resp. naopak, zvolilo pasívny prístup vo forme obmedzenia výroby a zníženia produkcie. Podobne skôr pasívne si počínalo 22 % podnikov, ktoré išli cestou zúženia výrobného programu, resp. 17 % subjektov, ktoré pristúpili k dočasnej odstávke výroby/produkcie. Nakoniec (podľa frekvencie výskytu) sa zaradilo prenesenie výroby do iného teritória, ktoré vo výskume deklarovalo 13 % respondentov a zmena výrobného programu, pre ktorú sa rozhodlo 12 % firiem vo vzorke.
- V záujme eliminácie dopadov krízy na svoju ekonomiku siahajú firmy aj po nástrojoch z oblasti mzdovej a personálnej. Už 50 % spomedzi účastníkov výskumu použilo zníženie alebo zmrazenie odmien zamestnancom. Ponechanie voľných miest - neobsadzovanie pozícií, ktoré sa uvoľnili dobrovoľnými odchodmi zamestnancov, uplatňuje v čase krízy 40 % skúmaných firiem. K redukcii alebo úplnému rušeniu rôznych zamestnaneckých benefitov pristúpilo 36 % subjektov. Na zmrazenie, či dokonca zníženie základných plátov zamestnancov sa odhodlalo 33 % zúčastnených podnikov. Prepúšťať muselo 25 % firiem. Prevedenie zamestnancov na režim odstávky výroby (so 60 %) mzdy pristúpilo 18 % skúmaných malých a stredných podnikov. Prenesením niektorých činností do externého prostredia sa rozhodlo čeliť kríze 13 % respondentov.
- Sprievodným javom krízy býva často nedostatok hotovosti v pokladniciach alebo na bankových účtoch. Väčšie alebo menšie problémy s likviditou priznalo 65 % účastníkov výskumu. Prvým a najčastejším spôsobom ich riešenia je dôraznejšie vymáhanie pohľadávok od dlžníkov, ku ktorému v čase krízy pristúpilo 37 % firiem. Chýbajúcu hotovosť riešilo 26 % respondentov vkladom osobných peňazí do podnikania. Odloženie úhrady záväzkov voči odberateľom zvolilo 21 % subjektov. Pôžičku od banky získalo 18 % malých a stredných podnikov zo vzorky. Druhým najfrekvencovanejším typom pôžičky boli peniaze od rodiny alebo známych, k čomu pristúpilo 13 % recipientov. Získanie hotovosti odpredajom majetku riešilo tento problém 12 % firiem. Pre 10 % podnikov chýbajúca likvidita znamenala odloženie úhrady miezd zamestnancom. 9 % subjektov riešilo tento problém pôžičkou od partnerskej firmy, resp. odložením úhrady záväzkov voči štátu. Poslednou v poradí z hľadiska frekvencie výskytu bola pôžička od nebankových subjektov, ku ktorej siahli 4 % účastníkov výskumu.

Očakávania do budúcnosti

- Medián z odhadov očakávanej dĺžky trvania krízy má podľa výsledkov prieskumu hodnotu 1 rok. Aritmetický priemer bol vyšší, pretože tých, ktorí odhadujú krízu na menej ako rok je 19 %, kým skeptikov (s odhadom trvania krízy na viac ako rok) je 23 %.
- Zlepšenie (oproti súčasnému stavu) z hľadiska rozsahu objednávok, resp. počtu zákazníkov očakávalo

- 29 % malých a stredných podnikov zaradených do výskumnej vzorky. Ďalších 43 % si myslelo, že súčasný stav v čase prieskumu sa nezmení, kým zhoršenie prognózovalo 27 % účastníkov výskumu.
- Zlepšenie v tržbách očakávalo do konca roka 2009 28 % účastníkov výskumu. Stabilizáciu tržieb deklarovalo 38 % firiem a zhoršenie predpokladalo 33 % malých a stredných podnikov.
 - Zlepšenie stavu v oblasti úverov očakávalo do konca roka 2009 13 % malých a stredných podnikov zaradených do výskumnej vzorky. Nezmenený stav v úveroch predpokladalo 36 % respondentov, kým zhoršenie prognózovalo 23 % recipientov.
 - V oblasti platobnej disciplíny bolo optimistov len 9 %, najväčšia časť respondentov – 49 % sa domnievalo, že platobná disciplína sa nezhorší a 34 % očakávalo ďalšie komplikácie s preplácaním faktúr.
 - Lepší celkový hospodársky výsledok v roku 2009 (v porovnaní s rokom 2008) očakávalo len 5 % malých a stredných podnikov v skúmanej vzorke. S nezmeneným stavom počítalo 19 % respondentov, kým horší ako minuloročný výsledok predikovalo 73 % subjektov.

3. Vývoj a stav MSP v roku 2009

Kľúčovým predpokladom zdravého rozvoja podnikateľského sektora je priaznivé podnikateľské prostredie. Zmeny v podnikateľskom prostredí sa s určitým časovým odstupom premietajú aj do kvantitatívnych charakteristík podnikateľského sektora. Analýza stavu sektora MSP v časových súvislostiach umožňuje identifikovať existujúce trendy, predpokladať budúci vývoj a pripravovať opatrenia na zabezpečenie optimálneho rozvoja. V tejto kapitole prezentujeme kvantitatívne charakteristiky sektora MSP v roku 2009 v kontexte jeho vývoja za posledných niekoľko rokov a porovnanie dostupných údajov o podnikateľskom sektore na Slovensku a v EÚ.

Veľkostná kategorizácia podnikov používaná v tejto kapitole je v súlade s odporúčaním Európskej komisie č. 2003/361/EC platným od 1. 1. 2005. Kategóriu MSP tvoria podniky s počtom zamestnancov menším ako 250, kategóriu veľkých podnikov tvoria podniky s počtom zamestnancov 250 a viac. V rámci kategórie MSP rozlišujeme mikropodniky (0 - 9 zamestnancov), malé podniky (10 - 49 zamestnancov) a stredné podniky (50 - 249). V prípadoch, kde sa nerozlišuje samostatne kategória mikropodnik, zaradujeme medzi malé podniky všetky podniky s počtom zamestnancov 0 - 49. Okrem počtu pracovníkov platia pre kategorizáciu podniku podľa uvedenej smernice aj ďalšie kritériá týkajúce sa výšky obratu, hodnoty aktív a vlastníckej štruktúry. V nasledujúcich podkapitolách uvažujeme s počtom zamestnancov ako s jediným kritériom na začlenenie podniku do kategórie MSP. Táto kategorizácia umožňuje porovnanie stavu MSP v Slovenskej republike so stavom podnikateľského sektora v Európskej únii.

Kvantitatívne charakteristiky sektora malých a stredných podnikov zahrňujúce vývoj počtu podnikateľských subjektov, odvetvové členenie, regionálne rozdelenie, zamestnanosť, produkciu a zahraničný obchod sú podrobne rozobraté v podkapitolách 3.1 - 3.8.

Údaje o dynamike vývoja právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov, t.j. počty novovzniknutých a zaniknutých subjektov sú uvádzané v podkapitole 3.7.

Podkapitola 3.9 sumarizuje údaje, ktoré charakterizujú postavenie MSP v ekonomike Slovenska, nasledujúca podkapitola 3.10 porovnáva niektoré charakteristiky sektora MSP na Slovensku a v Európskej únii.

NARMSP zrealizovala v roku 2009 Prieskum názorov a situácie malých a stredných podnikov (MSP) z pohľadu vplyvov hospodárskej krízy na ich fungovanie, ktorého hlavné výsledky sú uvedené v kapitole 2.

Hodnotenie stavu sektora malých a stredných podnikov v tejto kapitole vychádza zo spracovania údajov zo štatistického registra organizácií a publikovaných údajov ŠÚ SR. Zdrojom údajov za štáty EÚ je Eurostat. Grafické údaje, na ktoré je odkaz v nasledujúcich podkapitolách, sú uvedené v prílohe.

3.1 Fyzické osoby

Podľa údajov Štatistického úradu SR došlo v roku 2009 na Slovensku k poklesu počtu fyzických osôb – podnikateľov v medziročnom porovnaní o 1 %, keď sa v jeho registri koncom roku 2009 nachádzalo celkovo 413 867 fyzických osôb – podnikateľov. K medziročnému poklesu došlo najmä v dôsledku poklesu počtu živnostníkov o 4 965 (o 1,3 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov o 174 (o 2,1 %). Počet osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach sa zvýšil o 785 (o 4,6 %). Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov bolo 387 876 živnostníkov, 17 974 osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a 8 017 samostatne hospodáriacich roľníkov (grafy č. 1 a 2).

Pomerne stabilná odvetvová štruktúra živnostníkov je znázornená v grafe č. 3. V roku 2009 bol zaznamenaný medziročný pokles podielu živnostníkov v priemyselnej výrobe (o 1,1 p.b.), v obchode (o 1,1 p.b.) a v ostatných odvetviach (o 0,1 p.b.). Najväčší nárast bol v službách (o 1,0 p.b.) a v stavebníctve (o

0,7 p.b). Od roku 2008 je v predmetnom grafe uplatnená Štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE, ktorá nahradila pôvodnú Štatistickú odvetvovú klasifikáciu ekonomických činností OKEČ, a ktorá je plne harmonizovaná s jej európskou verziou NACE Revision 2.

Najvýznamnejšie sektory podľa klasifikácie SK NACE sú vnútorný obchod so 109 017 živnostníkmi, stavebníctvo s 88 442 živnostníkmi, priemysel s 64 660 živnostníkmi a obchodné služby s 49 693 živnostníkmi (graf č. 4).

Rozdelenie živnostníkov podľa krajov je uvedené v grafe č. 19. Najviac živnostníkov podniká v okresoch Žilina (14 244), Nitra (12 566), Bratislava V (12 153), Prešov (11 057), Dunajská Streda (10 846). Najmenšie počty živnostníkov sú v okresoch Medzilaborce (605), Sobrance (850) a Poltár (1 030).

3.2 Rodové a vekové zloženie fyzických osôb – podnikateľov

Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov

Na základe spracovaných údajov z registra organizácií Štatistického úradu SR, bolo ku koncu roku 2009 z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov 72,3 % mužov a 27,7 % žien. V rámci jednotlivých právnych foriem dosahovali ženy – podnikateľky najväčšie zastúpenie u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (54,7 %). Podstatne nižšie zastúpenie mali u živnostníkov (26,5 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov (24,8 %).

Tab. č. 3.1: Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy (v %)

Rod/právna forma	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania	spolu FO – podnikatelia
muž	73,5%	75,2%	45,3%	72,3%
žena	26,5%	24,8%	54,7%	27,7%

Najvyšší podiel dosahujú ženy – živnostníčky v odvetví (podľa SK NACE) ostatných verejných služieb (58,9 %), obchodných službách (49,5 %), obchode (39,7 %) a v ubytovaní a stravovaní (39,5 %). Naopak najmenšie zastúpenie majú ženy – živnostníčky v stavebníctve (1,9 %), ostatných odvetviach (10,6 %), priemysle (13,7 %) a v doprave a informáciách (14,2 %). Rodové zloženie živnostníkov podľa jednotlivých odvetví je znázornené v grafe č. 25.

Regionálne zastúpenie podnikajúcich mužov a žien podľa jednotlivých krajov SR je uvedené v grafe č. 26. Viac ako priemerné mali ženy – živnostníčky zastúpenie v Bratislavskom kraji (32,8 %), Košickom kraji (31,0 %) a Banskobystrickom kraji (29,6 %). V ostatných krajoch dosahovali ženy – živnostníčky podiel od 22,0 % (Prešovský kraj) do 25,9 % (Nitriansky kraj).

Z hľadiska posúdenia ekonomickej aktivity podnikajúcich mužov a žien v jednotlivých regiónoch je v grafe č. 27 znázornený ukazovateľ podielu počtu aktívnych živnostníkov na celkovom počte ekonomicke aktívneho obyvateľstva podľa pohlavia a regiónu.

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov uvedená v tabuľke č. 3.2 prezentuje obraz o vekovom zložení podnikateľov podľa jednotlivých právnych foriem. Najväčšie zastúpenie podľa údajov spracovaných z registra organizácií Štatistického úradu SR mali fyzické osoby – podnikatelia vo vekovej kategórii 30 až 39 ročných (28,8 %), následne v kategórii 40 až 49 ročných (27,3 %), v kategórii 50 až 59

ročných (21,5 %) a v kategórii menej ako 30 rokov (16,1 %). Vo vekovej kategórii 60 a viac ročných bolo aktívnych 6,3 % podnikateľov. Grafické znázornenie vekovej štruktúry je uvedené v grafe č. 28.

Z pohľadu jednotlivých právnych foriem je zreteľné výrazné zastúpenie vyšších vekových kategórií podnikateľov u súkromne hospodáriacich roľníkov a osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (podiel 50 a viac ročných tvoril 64,5 % v prípade SHR a 48,3 % u slobodných povolani). U živnostníkov dosiahol tento podiel 26,1 %. Naopak zastúpenie 30 a menej ročných bolo najvýznamnejšie u živnostníkov (16,6 %), u SHR dosiahli len 3,7 % a slobodných povolaniach 10,3 %.

Tab. č. 3.2: Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy (v %)

Vek/právna forma	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania	spolu - FO podnikatelia
menej ako 30	16,6	3,7	10,3	16,1
30-39	29,6	12,7	19,7	28,8
40-49	27,7	19,0	21,6	27,3
50-59	21,0	25,6	31,3	21,5
60-69	4,4	16,8	14,3	5,1
70-79	0,6	12,5	2,5	0,9
80 a viac	0,1	9,6	0,2	0,3

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa pohlavia uvedená v grafe č. 29 znázorňuje výraznejšiu koncentráciu mužov v mladších vekových kategóriách 39 a menej ročných a naopak výraznejšiu koncentráciu žien v kategóriách 40 a viac ročných.

Pomerne výrazné zastúpenie vekovej kategórie 50 a viac ročných aktívnych fyzických osôb – podnikateľov (27,8 %) si bude vyžadovať zvýšenú pozornosť z dôvodu blížiaceho sa dosiahnutia dôchodkového veku týchto podnikateľov. Viac ako 1/4 súčasných podnikateľov môže z tohto dôvodu v najbližších 10 rokov ukončiť svoju činnosť. Z pohľadu právnych foriem najvýraznejšie zastúpenie 50 a viac ročných je u SHR (64,5 %) a slobodných povolani (48,3 %).

3.3 Právnické osoby

V registri organizácií Štatistického úradu SR bolo ku koncu decembra 2009 evidovaných 179 352 právnických osôb, z toho 127 409 podnikov a 51 943 neziskových inštitúcií. V medziročnom porovnaní sa zvýšil celkový počet právnických osôb o 5,5 %, pri raste počtu neziskových inštitúcií o 3,8 % a raste počtu podnikov o 6,2 %.

Rozhodujúcu časť z celkového počtu ziskovo orientovaných organizácií tvorili malé podniky 97,2 % (z toho mikropodniky s počtom 0 - 9 zamestnancov 80,8 %). Stredné podniky tvorili 2,3 % a veľké podniky 0,5 %. Počet malých podnikov narástol o 7 589, počet stredných podnikov poklesol o 99 a počet veľkých podnikov o 14.

Malých súkromných podnikov do 49 zamestnancov (vrátane podnikov s nezisteným počtom zamestnancov) bolo 123 825. Stredných súkromných podnikov s počtom zamestnancov od 50 do 249 bolo 2 925. Vývoj počtu malých a stredných podnikov je znázornený v grafe č. 5. Zmeny v jednotlivých veľkostných skupinách v rokoch 2001 - 2009 sú uvedené v grafe č. 6. Za posledný rok môžeme pozorovať nárast podielu mikropodnikov (0 - 9) o 1,6 percentuálneho bodu, pokles podielu malých podnikov (10 - 49) o 1,3 p.b., podielu stredných podnikov o 0,2 p.b. a veľkých podnikov o 0,1 p.b.

Odvetvová štruktúra je uvedená v grafe č. 7. Najviac malých a stredných podnikov podľa klasifikácie SK NACE pracovalo v oblasti obchodu (41 835), obchodných služieb (35 597), priemyslu (13 011) a stavebníctva (9 723). Regionálna štruktúra je uvedená v grafe č. 19 s výrazným maximom (33,8 %) v Bratislavskom kraji.

3.4 Podiel MSP na zamestnanosti

Podľa výberového zisťovania pracovných síl pracovalo v roku 2009 v priemere v národnom hospodárstve SR 2 365,8 tis. osôb, z toho bolo 1 994,7 tis. zamestnancov, 286,5 tis. podnikateľov bez zamestnancov, 81 tis. podnikateľov so zamestnancami a 3,3 tisíc vypomáhajúcich členov domácností podnikateľov.

V medziročnom porovnaní došlo v roku 2009 k poklesu zamestnanosti vo výške 2,8 %. K nižšiemu počtu pracujúcich osôb o 68 tis. prispel pokles zamestnancov o 99,5 tis. (o 4,8 %) na 1 994,7 tis. osôb. Vrástol počet podnikateľov bez zamestnancov o 32,2 tis. (o 12,7 %) na 286,5 tis., podnikateľov so zamestnancami o 3,1 tis. (o 4 %) na 81 tis. a vypomáhajúcich členov domácností o 0,3 tis. (o 10 %) na 3,3 tis. osôb. Podstatný vplyv na pokles zamestnanosti mal najmä pokles pracujúcich v jednotlivých odvetviach priemyslu o 78,8 tis. osôb (o 11 %), pričom v samotnej priemyselnej výrobe sa zamestnanosť znížila o 74,7 tis. osôb (o 11,7 %).

Na základe dostupných údajov ŠU SR je možné posúdiť postavenie jednotlivých veľkostných kategórií podnikov z pohľadu zamestnanosti na základe výsledkov podnikového štatistického zisťovania za vybrané odvetvia nefinančnej podnikovej ekonomiky (priemysel, stavebníctvo, veľkoobchod, maloobchod, cestná a nákladná doprava a vybrané trhové služby). Podľa výsledkov uvedeného zisťovania bol v roku 2009 zaznamenaný medziročný pokles zamestnanosti vo všetkých veľkostných kategóriách podnikov. V kategórii malých a stredných podnikov vrátane živnostníkov poklesla zamestnanosť medziročne o 13,4 %, pričom u živnostníkov o 18,2 %, u malých podnikov o 11,3 %, u stredných podnikov o 8,7 %. Zamestnanosť u veľkých podnikov vo vybraných odvetviach zaznamenala pokles o 9,6 %.

Postavenie MSP v zamestnanosti vo vybraných odvetviach nefinančnej podnikovej ekonomiky podľa výsledkov podnikového štatistického zisťovania je zrejmé z grafu č. 10. Malé a stredné podniky vrátane živnostníkov poskytovali v roku 2009 zamestnanie 68,6 % zamestnanému obyvateľstvu vo vybraných odvetviach nefinančnej podnikovej ekonomiky. V predmetnom grafe je do roku 2008 uplatnená Štatistická odvetvová klasifikácia ekonomických činností OKEČ a v roku 2009 Štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE. Postavenie MSP z pohľadu zamestnanosti podľa výsledkov podnikového štatistického zisťovania nie je porovnateľné s údajmi uvádzanými v minuloročných správach. Dôvodom pre zmenu uvádzania postavenia MSP z pohľadu zamestnanosti je, že výsledky z podnikového štatistického zisťovania poskytujú dôveryhodnejší obraz o postavení MSP v zamestnanosti, aj napriek tomu, že nepokrývajú všetky sektory hospodárstva. Minuloročné údaje týkajúce zamestnanosti podľa veľkostných kategórií podnikov vychádzali z metodiky štvrťročného štatistického výkazníctva, podľa ktorej okrem ziskovo orientovaných podnikateľských subjektov zahŕňali aj právnické osoby - neziskové organizácie. Pre porovnanie, podľa metodiky štvrťročného štatistického výkazníctva uvádzanej v minulosti by MSP vrátane neziskových organizácií tvorili v roku 2009 70 % podiel na celkovej zamestnanosti (o 1,4 p.b. vyšší ako podľa podnikového štatistického zisťovania pokrývajúce vybrané odvetvia).

Podiel jednotlivých krajov na celkovej zamestnanosti (graf č. 11) podľa štvrťročného štatistického výkazníctva bol v roku 2009 v intervale od 10,0 % (Banskobystrický kraj) do 20,3 % (Bratislavský kraj). Počet zamestnaných osôb sa najviac medziročne znížil v Nitrianskom kraji (o 7,1 %), Trenčianskom kraji (o 4,2 %), Žilinskom kraji (o 4,2 %), Banskobystrickom kraji (o 3,3 %), Prešovskom kraji (o 1,5 %), Trnavskom kraji (o 1,4 %) a v Bratislavskom kraji (o 0,4 %). Zamestnanosť narástla len Košickom kraji (o 0,5 %).

Negatívne sa v roku 2009 vyvíjala aj nezamestnanosť, ktorú charakterizoval rastúci trend nezamestnanosti počas celého roka. V priemere za rok 2009 v porovnaní s rokom 2008 narástol počet

nezamestnaných o 66,7 tis. osôb (o 25,9 %) na 324,2 tis. osôb (v roku 2008 bol zaznamenaný rast 11,8 %). Priemerná ročná miera nezamestnanosti podľa výberového zisťovania pracovných síl sa zvýšila o 2,5 p. b. na 12,1 %. Vyššia miera nezamestnanosti ako je celoslovenský priemer bola v Banskobystrickom kraji (18,8 %), Prešovskom kraji (16,2 %), Košickom kraji (15,5 %) a v Nitrianskom kraji (13 %).

3.5 Podiel MSP na produkcii vybraných odvetví

Podľa odhadu Štatistického úradu SR sa v roku 2009 vytvoril hrubý domáci produkt v bežných cenách v objeme 63 331,6 mil. Eur a oproti roku 2008 reálne poklesol o 4,7 % (v roku 2008 zaznamenal rast 6,4 %). V bežných cenách sa medziročne znížil o 5,8 %. Pokles hrubého domáceho produktu súvisel najmä so znížením zahraničného dopytu. Objem vývozu výrobkov a služieb poklesol o 16,5 % a hodnota dovozu výrobkov a služieb o 17,6 %. Domáci dopyt zaznamenal zníženie o 5,8 %. Z hľadiska vývoja v jednotlivých štvrtrokoch sa pokles hrubého domáceho produktu postupne zmierňoval až na 2,6 % v 4. štvrtroku. Z vytvoreného hrubého domáceho produktu tvorila pridaná hodnota 57 547,7 mil. Eur pri medziročnom znížení o 4,6 %.

Na celkovej tvorbe hrubého domáceho produktu (podľa Štatistickej klasifikácie ekonomických činností OKEČ) sa najviac podieľal v bežných cenách priemysel 23,2 %, obchod, hotely, reštaurácie a doprava 22,1 %, finančné sprostredkovanie a nehnuteľnosti 19,9 %, verejná správa, školstvo, zdravotníctvo a ostatné služby 15,3 %, stavebníctvo 8 %, pôdohospodárstvo a rybolov 2,4 % a čisté dane z produktov 9,1 %.

Pokles objemu HDP súvisel s poklesom hrubej produkcie o 10,8 % na 138 670,2 mil. Eur a poklesom medzispotreby o 14,8 % na 81 122,5 mil. Eur. Podiel medzispotreby na hrubej produkcii bol medziročne nižší o 2,7 p. b. a dosiahol 58,5 %.

Tvorbu hrubého domáceho produktu bola ovplyvnená hlavne poklesom pridanej hodnoty v obchode, hoteloch a reštauráciách, doprave o 13,1 %, priemysle o 8,3 % a v stavebníctve o 1,8 %. Naopak vyššiu úroveň ako v roku 2008 dosiahla pridaná hodnota v pôdohospodárstve, rybolove a chove rýb o 10,2 %, vo finančnom sprostredkovaní a nehnuteľnostiach o 3,8 % a vo verejnej správe, školstve, zdravotníctve a v ostatných službách o 2,9 %.

Súkromný sektor vytvoril podľa odhadu 93,4 % z hrubého domáceho produktu (o 0,5 p. b. vyšší podiel ako v roku 2008).

Priemyselná produkcia sa v priemere v roku 2009 znížila o 14,6 % (v roku 2008 dosiahla rast 2 %), pričom v 4. štvrtroku zaznamenala rast o 1,1 %. Pokles priemyselnej produkcie ovplyvnil hlavne pokles v priemyselnej výrobe o 16,1 %, v dodávke elektriny a plynu o 7,7 %. Priemyselná produkcia vzrástla iba v ťažbe a dobývaní (o 1,7 %). V rámci jednotlivých sektorov priemyselnej výroby najvýraznejší pokles zaznamenala výroba dopravných prostriedkov (o 27,3 %), výroba strojov i. n. (o 23,3 %) a výroba výrobkov z gumy a plastu (o 22,4 %).

Obdobne ako priemyselná produkcia aj tržby za vlastné výkony a tovar v priemysle medziročne poklesli oproti roku 2008 (o 18 %) a dosiahli úroveň 57 447 mil. Eur. Tržby za vlastné výkony a tovar v priemyselnej výrobe boli pritom medziročne nižšie o 19,9 %, v ťažbe a dobývaní o 12,4 %, dodávke vody a odpadoch o 8,5 % a dodávke elektriny a plynu o 6,5 %. Výsledky činnosti veľkých podnikov tvorili rozhodujúci podiel 69,3 % na celkových tržbách v priemysle (podniky s 1000 a viac zamestnancami tvorili 48,7 %). Stredné podniky sa na tržbách podieľali 18,1 %, malé podniky 7,2 % a živnostníci 5,4 %. Najväčší pokles zaznamenali tržby živnostníkov (o 44,6 %), v malých podnikoch poklesli o 24,6 %, v stredných podnikoch o 15,8 % a vo veľkých podnikoch o 14,7 %.

Stavebná produkcia dosiahla v roku 2009 úroveň 5 749,7 mil. Eur a v porovnaní s rokom 2008 poklesla o 11,3 %. Vývoj stavebnej produkcie ovplyvnil najmä pokles produkcie realizovanej v tuzemsku o 11,1 %, v zahraničí o 1,1 %.

keď dosiahla úroveň 5 527,6 mil. Eur. Objem prác na novej výstavbe, modernizáciách a rekonštrukciách poklesol o 10,8 % na úroveň 4 539,4 mil. Eur a stavebné práce na opravách a údržbe poklesli o 14,1 % a dosiahli úroveň 950,5 mil. Eur. Stavebná produkcia v zahraničí poklesla o 16,6 %. Pokles stavebnej produkcie súvisel s poklesom produktivity práce o 13 % na úroveň 30 970,8 Eur.

Z celkovej produkcie stavebných subjektov realizovali viac ako tretinu živnostníci (33,7 %), malé podniky 24,5 %, veľké podniky 23,5 % a stredné podniky 18,3 %. Celkový pokles stavebnej produkcie ovplyvnil pokles stavebnej produkcie v malých podnikoch o 15,5 %, v stredných podnikoch o 14,2 %, u živnostníkov o 11 % a vo veľkých podnikoch o 4,9 %.

Tržby za vlastné výkony a tovar v maloobchode poklesli oproti roku 2008 o 10,3 % a ich objem dosiahol 17 441,2 mil. Eur. Z celkového objemu tržieb za vlastné výkony a tovar v maloobchode realizovali malé podniky 32,6 %, veľké podniky 30,9 %, živnostníci 27,4 % a stredné podniky 9,1 %. Pokles celkových tržieb súvisel s poklesom tržieb živnostníkov o 19,7 %, stredných podnikov o 13,3 %, malých podnikov o 5,8 % a veľkých podnikov o 4,1 %.

Tržby za vlastné výkony a tovar v predaji a údržbe motorových vozidiel sa medziročne znížili o 17,9 % na úroveň 3 944,3 mil. Eur. Pokles tržieb súvisel s poklesom predaja motorových vozidiel (o 19 %) ako aj s poklesom tržieb v opravách a údržbe motorových vozidiel (o 20,4 %). Rast zaznamenali tržby za predaj dielov a príslušenstva motorových vozidiel (o 12,2 %).

Tržby za vlastné výkony a tovar v ubytovaní sa medziročne znížili o 23,6 % na úroveň 315,1 mil. Eur a tržby v činnostiach reštaurácií a pohostinstiev za vlastné výkony a tovar boli medziročne nižšie o 27,7 % a dosiahli objem 857,5 mil. Eur.

V ubytovacích zariadeniach cestovného ruchu sa realizovali tržby za ubytovanie návštevníkov v objeme 230,5 mil. Eur, z nich 48,9 % bolo od zahraničných návštevníkov (o 7,6 p. b. menej ako v roku 2008). V porovnaní s rokom 2008 tržby poklesli v bežných cenách o 18,1 %.

V doprave a skladovaní (vrátane poštových služieb a služieb kuriérov) dosiahli v roku 2009 tržby za vlastné výkony a tovar 5 410,9 mil. Eur, pričom v porovnaní s rokom 2008 sa znížili v bežných cenách o 13,6 %. Najvyšší pokles dosiahli tržby v leteckej doprave (o 24,1 %), poklesli aj tržby v skladových a pomocných činnostiach v doprave (o 13,8 %) a v pozemnej doprave a v doprave potrubím (o 13,4 %).

Podľa veľkostnej štruktúry podnikov sa na celkových tržbách za vlastné výkony a tovar v cestnej doprave sa podieľali malé podniky 30 %, stredné podniky 28 %, veľké podniky 24,2 % a živnostníci 17,8 %. Tržby v malých podnikoch poklesli o 17,9 %, u živnostníkov o 16,8 %, v stredných podnikoch o 10 % a vo veľkých podnikoch o 5,7 %.

V informačných a komunikačných činnostiach sa zvýšili tržby za vlastné výkony a tovar v porovnaní s rokom 2008 v bežných cenách o 3,3 % na 4 883,8 mil. Eur. Na celkovom objeme tržieb sa podieľali telekomunikácie 46 % a počítačové programovanie 27,9 %. Vo výrobe filmov, videozáznamov a televíznych programov sa tržby zvýšili o 84,4 %, v informačných službách o 70,3 % a v počítačovom programovaní o 5 %.

Vo vybraných trhových službách dosiahli tržby za vlastné výkony a tovar 7 983,2 mil. Eur, pri medziročnom poklese o 4,7 %. Z celkovej hodnoty viac ako polovicu (55,7 %) tvorili tržby za nehnuteľnosti, odborné a technické činnosti. Najviac poklesli tržby za architektonické a inžinierske činnosti (o 12,9 %) a naopak najviac vzrástli v reklame a prieskume trhu (o 19,3 %).

Z celkového objemu tržieb bolo 53,8 % výsledkom činnosti malých podnikov, 19,8 %, stredných podnikov, 14,1 % veľkých podnikov, 12,3 % živnostníkov. Vývoj tržieb súvisel s poklesom tržieb u živnostníkov (o 32 %), v stredných podnikoch (o 4,6 %), veľkých podnikoch (o 3,5 %). Rast tržieb zaznamenali len tržby

u malých podnikov (4,5 %).

Podiel MSP na tržbách vo vybraných odvetviach je zobrazený v grafe č. 12.

3.6 Zahraničný obchod

Podľa predbežných výsledkov dosiahla obchodná bilancia tovarov a služieb v roku 2009 schodok 59 mil. Eur. Za rok 2009 sa zo Slovenskej republiky podľa údajov ŠU SR vyviezli tovary v celkovej hodnote 39 715,6 mil. Eur. Celkový dovoz tovarov dosiahol 38 528,7 mil. Eur. V porovnaní s rokom 2008 sa celkový vývoz tovarov znížil o 19,8 % a celkový dovoz tovarov o 23,4 %.

Exportná výkonnosť ekonomiky vyjadrujúca podiel vývozu výrobkov a služieb na HDP poklesla v roku 2009 v bežných cenách na 70,1 % (o 12,9 p. b.). Dovozná náročnosť vyjadrujúca podiel dovozu výrobkov a služieb na HDP poklesla v roku 2009 na 70,4 % (o 14,9 p. b.).

V tovarovej štruktúre celkového vývozu rozhodujúci podiel tvorili počítače, elektronické a optické zariadenia (21,7 %, medziročne viac o 4,1 p. b.), motorové vozidlá, prívesy a návesy (21,7 %, medziročne menej o 1,9 p. b.), základné kovy (7,7 %, medziročne menej o 1,6 p. b.), stroje a zariadenia i. n. (6,5 %, medziročne menej o 0,7 p. b.), elektrické stroje a prístroje (5,7 %, medziročne viac o 0,2 p. b.). Rozhodujúci podiel v tovarovej štruktúre celkového dovozu tvorili počítače, elektronické a optické zariadenia (18,3 %, medziročne sa podiel zvýšil o 1,7 p. b.), motorové vozidlá, prívesy a návesy (12,8 %, medziročne menej o 2,1 p. b.), ropa a zemný plyn (8,6 %, medziročne menej o 0,7 p. b.), stroje a zariadenia i. n. (7,3 %, medziročne menej o 0,5 p. b.).

Najvyššie aktívne saldo bolo v zahraničnoobchodnej činnosti s Nemeckom (1 528,7 mil. Eur), Francúzskom (1 300 mil. Eur), Poľskom (1 297,4 mil. Eur) a Rakúskom (1 197,8 mil. Eur). Najväčšie pasívne saldo dosiahla Slovenská republika s Kórejskou republikou (2 566,1 mil. Eur), Ruskou federáciou (2 053,9 mil. Eur) a Čínou (1 696,2 mil. Eur).

V rámci hlavných ekonomických zoskupení sa znížil vývoz do krajín EÚ o 19,3 % (tvoril 85,7 % celkového vývozu SR) a do krajín OECD o 19,1 % (na celkovom vývoze SR sa podieľal 87 %). Z pohľadu krajín bol nižší najmä vývoz do Nemecka o 18,4 % a Českej republiky o 23,5 %.

Dovoz z krajín EÚ sa znížil o 23,4 % (tvoril 67,6 % z celkového dovozu) a z krajín OECD o 16,4 % (na celkovom dovoze SR sa podieľal 17,1 %). Nižší ako pred rokom bol dovoz najmä z Nemecka o 30,3 %, Českej republiky o 11,4 % a Ruskej federácie o 36,3 %. Vrástol najmä dovoz zo Spojeného kráľovstva o 52,2 %.

Z teritoriálneho hľadiska bolo pasívne saldo v obchodnej činnosti s krajinami mimo EÚ v hodnote 6,5 mld. Eur. Aktívne saldo 6,7 mld. Eur sa dosiahlo v obchode s krajinami EÚ15 a s novými členskými krajinami EÚ12 1,3 mld. Eur. Štruktúra objemu vývozu a dovozu v roku 2009 podľa veľkostných kategórií a teritoriálnych oblastí je znázornená v grafoch č. 13 a 14. Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu je spracovaná podľa národného konceptu a bez dopočítaných údajov (dopočítané údaje na strane vývozu tvorili v roku 2009 6,5 % z celkovej hodnoty vývozu a na strane dovozu 7,2 % z celkového dovozu v čase spracovania výstupu). Údaje na strane dovozu sú spracované na základe krajiny pôvodu dovážaného tovaru a v prípade nešpecifikovaného dovozu na základe krajiny zaslania.

Ako vidieť z grafu č. 15, podiel mikropodnikov (0 - 9) na celkovom vývoze v roku 2009 predstavoval 8,1 %, čo predstavuje 2,8 mld. Eur, pričom v tejto kategórii sú zahrnuté aj podniky s nezisteným počtom zamestnancov v objeme vývozu 0,3 mld. Eur, čo z celkového objemu vývozu bez dopočtov predstavovalo 0,9 %. Malé podniky (10 - 49) sa na celkovom vývoze podieľali 19,0 %, v absolútnom vyjadrení 6,5 mld. Eur a stredné podniky (50 - 249) 11,6 %, v absolútnom vyjadrení 4,0 mld. Eur. Najväčší podiel 61,3 % z celkového vývozu tvorili veľké podniky, čo predstavuje 20,9 mld. Eur. MSP sa podieľali na celkovom objeme vývozu

38,7 %, čo predstavuje 13,2 mld. Eur a čo je o 3,9 p.b. viac ako v roku 2008. Štruktúra zahraničného obchodu podľa veľkostných kategórií podnikov je vypočítaná z údajov bez operácií vykonávaných zahraničnými osobami (z celkového vývozu bez dopočítaných údajov tvorili 8,0 % podiel a z celkového dovozu 4,7 % podiel) a bez dopočítaných údajov.

Vývoj vývozu v rokoch 2003 - 2009 podľa veľkostných kategórií je zobrazený v grafe č. 16. Najvýznamnejší medziročný pokles vývozu v roku 2009 až o 28,2 %, v absolútnom vyjadrení o 8,2 mld. Eur oproti roku 2008 zaznamenali veľké podniky (250+). Stredné podniky (50 - 249) medziročne poklesli o 23,9 %, v absolútnom vyjadrení o 1,2 mld. Eur, malé podniky (10 - 49 zamestnancov) o 11,3 %, v absolútnom vyjadrení o 0,8 mld. Eur a mikropodniky (0 - 9 zamestnancov) o 9,1 %, v absolútnom vyjadrení o 0,3 mld. Eur.

Ako vidieť z grafu č. 17, podiel mikropodnikov (0 - 9 zamestnancov) na celkovom objeme dovozu v roku 2009 predstavoval 14,7 %, v absolútnom vyjadrení 5,0 mld. Eur, pričom v tejto kategórii boli zahrnuté aj podniky s nezisteným počtom zamestnancov v objeme 0,3 mld. Eur, s podielom 0,8 % z celkového dovozu bez dopočtov. Malé podniky (10 - 49) sa na celkovom dovoze podieľali 16,1 %, v absolútnom vyjadrení 5,5 mld. Eur a stredné podniky (50 - 249) sa podieľali 14,9 %, v absolútnom vyjadrení 5,1 mld. Eur. Najväčší podiel 54,3 % z celkového dovozu tvorili veľké podniky, čo predstavuje 18,5 mld. Eur. Podiel MSP na celkovom dovoze v roku 2009 tvoril 45,7 %, čo predstavuje 15,6 mld. Eur, pri medziročnom raste o 2,9 p.b.

Vývoj dovozu v rokoch 2003 - 2009 podľa veľkostných kategórií je zobrazený v grafe č. 18. Najvýznamnejší pokles dovozu v roku 2009, až 29,9 %, v absolútnom vyjadrení 7,9 mld. Eur oproti roku 2008 zaznamenali veľké podniky (250+). Stredné podniky (50 - 249) medziročne poklesli o 25,2 %, v absolútnom vyjadrení o 1,7 mld. Eur, malé podniky (10 - 49 zamestnancov) o 24,2 %, v absolútnom vyjadrení o 1,8 mld. Eur a mikropodniky (0 - 9 zamestnancov) o 12,8 %, v absolútnom vyjadrení o 0,7 mld. Eur

V období 2002 až 2008 objem vývozu (bez dopočítaných údajov) medziročne rástol v priemere o 12,2 % a vývoz MSP v priemere o 14,7 %. V roku 2009 však došlo k zmene tohto trendu, kedy došlo k medziročnému poklesu vývozu o 23,6 % a v prípade MSP o 15,1 %. Podiel MSP na celkovom vývoze od roku 2002 narástol o 10,5 p.b. na úroveň 38,7 % v roku 2009, pričom na medziročný rast podielu MSP v roku 2009 o 3,9 p.b. vplývalo hlavne významné medziročné zníženie objemu vývozu v kategórii veľkých podnikov o 28,2 %.

V rokoch 2002 až 2008 bol priemerný medziročný nárast dovozu (bez dopočítaných údajov) o 10,2 % a v kategórii MSP o 9,5 %. V roku 2009 však rovnako ako pri vývoze došlo k medziročnému poklesu dovozu o 26,2 % a v prípade MSP o 21,2 %. Podiel MSP na celkovom dovoze od roku 2002 poklesol o 0,9 p.b. a dosiahol úroveň 45,7 % v roku 2009. Na medziročný nárast podielu MSP v roku 2009 o 2,9 p.b. vplýval hlavne významnejší medziročný pokles objemu dovozu v kategórii veľkých podnikov (o 29,9 %) ako v kategórii MSP (21,1 %).

3.7 Dynamika vývoja právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov

Štatistický úrad SR od roku 2007 publikuje údaje o počte vzniknutých a zaniknutých ekonomických subjektov podľa metodiky pre Demografiu podnikov, podľa ktorej sú novovzniknuté subjekty definované ako právnické a fyzické osoby – podnikatelia, ktoré mali v danom roku tržby, alebo zamestnancov a v dvoch predchádzajúcich rokoch nemali ani tržby ani zamestnancov. Zaniknuté subjekty sú definované ako právnické a fyzické osoby – podnikatelia, ktoré boli v danom roku aktívne, ale v dvoch nasledujúcich rokoch nemali tržby ani zamestnancov. Právnické osoby okrem podnikov zahŕňujú aj neziskové inštitúcie.

Podľa metodiky pre Demografiu podnikov sú najaktuálnejšie údaje o vzniknutých subjektoch publikované pre rok 2007. V priebehu roku 2007 vzniklo podľa uvedenej metodiky celkovo 49 859

subjektov (právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov). Z celkového počtu novovzniknutých subjektov bolo v kategórii s 0-4 zamestnancami 46 473 subjektov, v kategórii s 5-9 zamestnancami 1 949 subjektov a v kategórii s 10 a viac zamestnancami 1 436 subjektov. V porovnaní s rokom 2006 vzrástol celkový počet novovzniknutých subjektov o 1 833. Z hľadiska odvetvovej štruktúry (podľa Štatistickej odvetvovej klasifikácie ekonomických činností – NACE Rev 1.1) najviac subjektov v roku 2007 vzniklo v obchode, priemyselnej výrobe, stavebníctve a v nehnuteľnostiach a ostatných obchodných činnostiach.

Na základe údajov Eurostatu dosiahol podiel novovzniknutých subjektov na celkovom počte aktívnych subjektov podľa metodiky pre Demografiu podnikov vo vybraných odvetviach (kategória OKEČ C až K) v SR v roku 2007 13,3 % a v porovnaní s rokom 2006 zostal na nezmenenej úrovni. V rámci jednotlivých odvetví dosahoval tento ukazovateľ hodnoty od 7,4 % až 17,7 %, pričom najvyššie hodnoty dosiahol v odvetví ostatných spoločenských a sociálnych služieb (17,7 %), priemyselnej výroby (17,0 %) a finančného sprostredkovania (15,0 %). Naopak najnižšie hodnoty v odvetví školstva (7,4 %), zdravotníckej a sociálnej pomoci (8,7 %) a hoteloch a reštauráciách (9,4 %). Podiel vzniknutých subjektov vo vybraných odvetviach (kategória OKEČ C až K) a krajinách EÚ je prezentovaný v grafe č. 30.

Tab. č. 3.3: Vzniky právnických osôb a fyzických osôb - podnikateľov v SR podľa veľkostnej kategórie počtu zamestnancov a ekonomickej činnosti (OKEČ)

Vzniky podnikov v SR	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Veľkostná kategória						
0 – 4	43 866	25 021	29 804	21 774	47 097	46 473
5 – 9	383	685	834	1 286	570	1 949
10 a viac	413	564	639	950	358	1 436
Počet spolu	44 662	26 270	31 277	24 010	48 025	49 858
Ekonomická činnosť (OKEČ)						
Ťažba nerastných surovín	11	6	9	14	5	20
Priemyselná výroba	7 015	3 652	4 037	3 306	10 533	11 072
Výroba elektriny, plynu, vody	7	7	19	13	29	38
Stavebníctvo	6 666	3 833	4 264	3 549	8 338	8 840
Obchod	15 780	10 210	11 644	7 327	15 603	13 995
Hotely, reštaurácie	1 808	1 252	1 428	1 263	1 014	1 488
Doprava, pošty, telekomunikácie	1 596	982	1 315	934	1 434	1 657
Finančné sprostredkovanie	295	72	95	69	1 033	597
Nehnutelnosti, prenáj., obch. činnosti	8 507	4 347	6 080	5 483	6 829	7 511
Školstvo	444	296	481	409	480	493
Zdravotníctvo, sociálna pomoc	493	436	479	737	1 091	1 037
Ost. spoločenské, soc. a osobné služby	2 040	1 177	1 426	906	1 636	3 110
Vybrané odvetvia spolu	44 662	26 270	31 277	24 010	48 025	49 858

Zdroj: Štatistický úrad SR, databáza Slovstat

Najaktuálnejšie údaje o zaniknutých subjektoch sú publikované pre rok 2006, pričom predstavujú predbežné údaje. V priebehu roku 2006 podľa uvedenej metodiky celkovo zaniklo 52 157 subjektov (právnických a fyzických osôb – podnikateľov). Z celkového počtu zaniknutých subjektov bolo v kategórii s 0-4 zamestnancami 50 787 subjektov, v kategórii s 5-9 zamestnancami 711 subjektov a v kategórii s 10 a viac zamestnancami 659 subjektov. V porovnaní s rokom 2005 sa zvýšil celkový počet zaniknutých subjektov o 16 267. Z hľadiska odvetvovej štruktúry (podľa Štatistickej odvetvovej klasifikácie ekonomických činností – NACE Rev 1.1) najviac subjektov v roku 2006 zaniklo v obchode, priemyselnej výrobe, stavebníctve a v nehnuteľnostiach a ostatných obchodných činnostiach.

Podľa údajov Eurostatu dosiahol podiel zaniknutých subjektov na celkovom počte aktívnych subjektov podľa metodiky pre Demografiu podnikov vo vybraných odvetviach (kategória OKEČ C až K) v SR v roku 2006 14,3 % a v porovnaní s rokom 2005 sa zvýšil o 3,7 p.b. V rámci jednotlivých odvetví dosahoval tento ukazovateľ hodnoty od 6,3 % až 16,1 %, pričom najvyššie hodnoty dosiahol v odvetví obchodu (16,1 %), finančného sprostredkovania (15,5 %) a ostatných spoločenských a sociálnych služieb (14,8 %). Naopak najnižšie hodnoty v odvetví zdravotníckej a sociálnej pomoci (6,3 %), výrobe elektrickej energie, plynu

a vody (6,7 %) a školstve (9,9 %). Podiel zaniknutých subjektov vo vybraných odvetviach (kategória OKEČ C až K) a krajinách EÚ je prezentovaný v grafe č. 32.

Tab. č. 3.4: Zániky právnických osôb a fyzických osôb - podnikateľov v SR podľa veľkostnej kategórie počtu zamestnancov a ekonomickej činnosti (OKEČ)

Zániky podnikov v SR	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Veľkostná kategória						
0 - 4	29 417	29 900	25 337	14 705	33 603	50 787
5 - 9	346	221	1 086	228	1 136	711
10 a viac	365	349	1 304	219	1 151	659
Podniky spolu	30 128	30 470	27 727	15 152	35 890	52 157
Ekonomická činnosť (OKEČ)						
Ťažba nerastných surovín	20	5	15	2	5	12
Priemyselná výroba	4 583	6 077	4 220	2 053	5 196	8 548
Výroba elektriny, plynu, vody	24	8	11	5	12	18
Stavebníctvo	3 544	5 940	3 180	1 626	5 170	7 559
Obchod	13 315	10 002	12 243	6 397	12 667	19 366
Hotely, reštaurácie	1 308	936	1 174	748	1 662	1 975
Doprava, pošty, telekomunikácie	1 315	976	1 076	780	1 487	1 814
Finančné sprostredkovanie	153	265	292	147	152	538
Nehnutelnosti, prenáj., obch. činnosti	4 495	4 660	3 914	2 427	6 216	8 501
Školstvo	191	348	215	169	482	664
Zdravotníctvo, sociálna pomoc	202	40	210	190	546	719
Ost. spoločenské, soc. a osobné služby	978	1 213	1 177	608	2 295	2 443
Vybrané odvetvia spolu	30 128	30 470	27 727	15 152	35 890	52 157

Zdroj: Štatistický úrad SR, databáza Slovstat

Z celkového počtu novovzniknutých subjektov vo vybraných odvetviach bolo podľa údajov Eurostatu aktívnych po prvom roku od svojho vzniku 73,8 % subjektov, pričom tento podiel každým rokom klesá až na hodnotu 42,6 % v piatom roku od vzniku subjektu. Podiel aktívnych subjektov po dvoch rokoch od svojho vzniku vo vybraných odvetviach a krajinách EÚ je uvedený v grafe č. 31.

Tab. č. 3.5: Podiel aktívnych subjektov v jednotlivých rokoch od svojho vzniku (tzv. miera prežitia) vo vybraných odvetviach v SR v roku 2007 (v %)

Odvetvie (podľa NACE Rev. 1.1)	1 rok	2 rok	3 rok	4 rok	5 rok
Priemysel	75,4	69,7	61,6	53,8	42,1
Stavebníctvo	74,9	66,0	60,9	50,9	42,6
Služby	72,7	64,9	58,7	48,8	42,7
Vybrané odvetvia spolu	73,8	65,9	59,4	49,9	42,6

Zdroj: Eurostat, Business demography statistics

Novo vzniknuté subjekty dosahujú vo vybraných odvetviach po prvom roku od svojho vzniku 9,7 % podiel na celkovom počte aktívnych subjektov. Po piatom roku od svojho vzniku dosahuje ich podiel na celkovom počte aktívnych subjektov len 5,2 % (pokles o 4,5 p.b v porovnaní s prvým rokom).

Tab. č. 3.6: Podiel novo vzniknutých subjektov na celkovom počte aktívnych subjektov v jednotlivých rokoch od svojho vzniku vo vybraných odvetviach v SR v roku 2007 (v %)

Odvetvie (podľa NACE Rev. 1.1)	1 rok	2 rok	3 rok	4 rok	5 rok
Priemysel	12,2	7,8	3,8	3,0	4,5
Stavebníctvo	10,3	9,2	4,3	3,2	4,7
Služby	8,8	8,4	5,6	3,8	5,6
Vybrané odvetvia spolu	9,7	8,4	5,0	3,6	5,2

Zdroj: Eurostat, Business demography statistics

3.8 Regionálne hľadisko

Regionálne členenie počtu živnostníkov a malých a stredných podnikov v jednotlivých krajoch SR je uvedené v grafe č. 19. Z hľadiska posúdenia ekonomickej aktivity regiónu má väčšiu vypovedaciu schopnosť ukazovateľ podielu počtu aktívnych podnikov na počte ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Toto porovnanie je znázornené v grafe č. 20. Uvedený ukazovateľ dosahuje výrazne najvyššie hodnoty v Bratislavskom kraji, pričom disproporcía je výraznejšia pri podnikoch – právnických osobách. Celková hospodárska úroveň krajov vyjadrená produkciou v jednotlivých odvetviach ekonomiky je znázornená v grafe č. 21.

Podľa územného rozdelenia bol najväčší počet podnikov ku koncu decembra 2009 registrovaný v Bratislavskom kraji (43 034). V ostatných krajoch sa pohyboval od 11 107 (Trenčiansky kraj) do 13 296 (Košický kraj). Medziročne sa zvýšil počet podnikov vo všetkých krajoch, najvýraznejšie v Bratislavskom kraji (o 9,7 %), najmenej v Trenčianskom kraji (o 1,1 %).

Najviac fyzických osôb - podnikateľov pôsobilo v Bratislavskom (63 227) a Prešovskom kraji (60 066), najmenej v Košickom kraji (42 859). Medziročne poklesol počet fyzických osôb – podnikateľov vo všetkých krajoch. Relatívne najvyšší úbytok počtu podnikateľov evidoval Košický kraj (o 2 %), a naopak najnižší úbytok Trnavský kraj (o 0,2 %).

Podľa regionálneho členenia najvýraznejšiu časť tržieb v priemysle dosiahli podnikateľské subjekty so sídlom v Bratislavskom kraji 33,2 %. Podiel ostatných krajov bol v intervale od 4 % (Prešovský kraj) do 16,8 % (Trnavský kraj). Tržby medziročne poklesli vo všetkých krajoch, pričom najviac v Banskobystrickom (o 28 %) a Prešovskom kraji (o 25,6 %).

Viac ako štvrtina produkcie stavebných podnikov bola výsledkom činnosti subjektov so sídlom v Bratislavskom kraji (27,0 %). Podiel desiatich percent prevýšili kraje Žilinský (15,5 %), Košický (11,4 %) a Prešovský (10,8 %). Vo všetkých krajoch zaznamenala stavebná produkcia medziročný pokles, pričom najviac poklesla v Trenčianskom (o 18,1 %) a Trnavskom kraji (o 3,9 %).

Vo veľkoobchode z celkového objemu tržieb realizovali najvyšší podiel subjekty sídlia v Bratislavskom kraji (43,2 %). Ostatné kraje tvorili podiel od 3,7 % (Banskobystrický kraj) do 11,5 % (Košický kraj). Tržby vo veľkoobchode medziročne poklesli vo všetkých krajoch, najviac však v Banskobystrickom kraji o 55,1 %.

V maloobchode z hľadiska regionálnej štruktúry dosiahol najvyšší podiel na tržbách Bratislavský kraj (40,8 %). Ostatné kraje sa podieľali od 6,3 % (Prešovský kraj) do 10,7 % (Nitriansky kraj). Medziročne poklesli tržby v maloobchode vo všetkých krajoch, pričom najviac poklesli v Trenčianskom kraji (o 19,7 %).

V predaji a oprave motorových vozidiel v roku 2009 z celkovej hodnoty tržieb realizovali takmer polovicu subjekty so sídlom v Bratislavskom kraji (48,8 %). Ostatné kraje sa podieľali od 4,8 % (Prešovský kraj) do 10,6 % (Košický kraj). Najviac medziročne poklesli tržby v Prešovskom (o 29,1 %) a Bratislavskom kraji (o 25,3 %). Tržby medziročne rástli v Košickom (o 9 %), v Nitrianskom (o 8,6 %) a v Trnavskom kraji (o 5,8 %).

V doprave a skladovaní (bez poštových služieb a služieb kuriérov) z tržieb za vlastné výkony a tovar realizovali 62,8 % subjekty so sídlom v Bratislavskom kraji. Podiel ostatných krajov bol v rozpätí od 4,1 % (Košický kraj) do 7,1 % (Nitriansky kraj). Medziročne sa znížili tržby vo všetkých okrajoch, okrem Prešovského (rast o 7,5 %) a Trenčianskeho kraja (o 2,3 %). Najviac tržby poklesli v Banskobystrickom kraji (o 23,6 %).

Vo vybraných trhových službách tvorili subjekty sídlia v Bratislavskom kraji 57,8 % podiel na celkových tržbách. Podiel ostatných krajov bol od 4,4 % (Trenčiansky kraj) do 7,3 % (trnavský a Košický kraj). Tržby poklesli vo všetkých krajoch okrem Žilinského (rast o 2,5 %) a Trnavského kraja (rast o 2,4 %). Medziročne tržby najviac poklesli v Prešovskom kraji (o 17 %).

3.9 Postavenie MSP v ekonomike Slovenska - zhrnutie

V roku 2009 sa podľa odhadu Štatistického úradu SR vytvoril hrubý domáci produkt v bežných cenách v objeme 63 331,6 mil. Eur a oproti roku 2008 reálne poklesol o 4,7 % (v roku 2008 zaznamenal rast 6,4 %). V bežných cenách sa medziročne znížil o 5,8 %.

Pridaná hodnota tvorila z vytvoreného hrubého domáceho produktu 57 547,7 mil. Eur pri medziročnom znížení o 4,6 %. Súkromný sektor vytvoril podľa odhadu 93,4 % z hrubého domáceho produktu (o 0,5 p. b. vyšší podiel ako v roku 2008).

Pokles hrubého domáceho produktu súvisel najmä so znížením zahraničného dopytu. Objem vývozu výrobkov a služieb poklesol o 16,5 % a hodnota dovozu výrobkov a služieb o 17,6 %. Domáci dopyt zaznamenal zníženie o 5,8 %. K medziročnému poklesu domáceho dopytu prispeli všetky jeho hlavné zložky. Významný bol pokles výdavkov na tvorbu hrubého kapitálu (o 21,4 %), z toho najmä vysoký pokles zásob. Konečná spotreba domácností medziročne poklesla o 0,7 % a spotreba neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam o 1,7 % (tvorila 1 % HDP). Medziročný rast o 2,8 % zaznamenala konečná spotreba verejnej správy.

Pokles objemu HDP súvisel s poklesom hrubej produkcie o 10,8 % na 138 670,2 mil. Eur a poklesom medzispotreby o 14,8 % na 81 122,5 mil. Eur. Podiel medzispotreby na hrubej produkcii bol medziročne nižší o 2,7 p. b. a dosiahol 58,5 %.

Podľa predbežných údajov ŠU SR z podnikového výkazníctva sa podiel malých a stredných podnikov (právnických osôb – nefinančných korporácií) na základných ekonomických ukazovateľoch v nefinančnom sektore výrazne nezmenil. Podiel malých a stredných podnikov (právnických osôb – nefinančných korporácií) v nefinančnom podnikovom sektore na hrubej produkcii sa medziročne zvýšil o 0,9 p.b. na 43,1 %, na pridanej hodnote poklesol o 0,5 p.b. na 54,8 % a na zisku pred zdanením poklesol o 1,2 p.b. na 57,1 %.

Podiel na hrubej produkcii nefinančných korporácií dosiahol u malých podnikov 22,9 % (rast o 1,0 p.b.), u stredných podnikov 20,2 % (pokles o 0,1 p.b.) a u veľkých podnikov 56,9 % (pokles o 0,9 p.b.) (graf č. 22). V bežných cenách poklesla hrubá produkcia v MSP o 13,3 % a vo veľkých podnikoch poklesla o 16,5 %. Podiel na tvorbe pridanej hodnoty nefinančných korporácií dosiahol u malých podnikov 33,5 % (pokles o 0,8 p.b.), u stredných podnikov 21,2 % (rast o 0,3 p.b.) a u veľkých podnikov 45,2 % (rast o 0,5 p.b.) (graf č. 23). V bežných cenách poklesla pridaná hodnota v MSP o 9,8 % a vo veľkých podnikoch o 8,0 %.

Podiel na zisku pred zdanením nefinančných korporácií u malých podnikov dosiahol 44,6 % (nárast o 2,2 p.b.), u stredných podnikov 12,5 % (pokles o 3,4 p.b.) a u veľkých podnikov 42,9 % (rast o 1,2 p.b.) (graf č. 24). Medziročný pokles zisku v MSP dosiahol 31,9 % a u veľkých podnikov 28,6 %. Podľa metodiky ŠU SR sú za nefinančné korporácie považované ziskovo orientované podnikateľské subjekty zapísané v obchodnom registri vo všetkých oblastiach činnosti, okrem finančných činností. Patria sem tiež príspevkové organizácie, ktoré svoje výdavky kryjú z viac ako 50 % tržbami.

Podľa výberového zisťovania pracovných síl pracovalo v roku 2009 v priemere v národnom hospodárstve SR 2 365,8 tis. osôb, z toho bolo 1 994,7 tis. zamestnancov, 286,5 tis. podnikateľov bez zamestnancov, 81 tis. podnikateľov so zamestnancami a 3,3 tisíc vypomáhajúcich členov domácností podnikateľov. V medziročnom porovnaní došlo v roku 2009 k poklesu zamestnanosti vo výške 2,8 %. K nižšiemu počtu pracujúcich osôb o 68 tis. prispel pokles zamestnancov o 99,5 tis. (o 4,8 %) na 1 994,7 tis. osôb. Vrástol počet podnikateľov bez zamestnancov o 32,2 tis. (o 12,7 %) na 286,5 tis, podnikateľov so zamestnancami o 3,1 tis. (o 4 %) na 81 tis a vypomáhajúcich členov domácností o 0,3 tis (o 10 %) na 3,3 tis. osôb.

Na základe výsledkov mesačného podnikového štatistického zisťovania vo vybraných odvetviach nefinančnej podnikovej ekonomiky (priemysel, stavebníctvo, veľkoobchod, maloobchod, cestná a nákladná doprava a vybrané trhové služby) poklesla zamestnanosť MSP medziročne o 13,4 %, pričom u živnostníkov o 18,2 %, u malých podnikov o 11,3 %, u stredných podnikov o 8,7 %. Zamestnanosť u veľkých podnikov vo vybraných odvetviach zaznamenala pokles o 9,6 %.

V zahranično-obchodnej činnosti tovarov a služieb bol dosiahnutý podľa predbežných výsledkov (v bežných cenách) schodok 59 mil. Eur. Za rok 2009 sa zo Slovenskej republiky vyviezli tovary v celkovej hodnote 39 715,6 mil. Eur. Celkový dovoz tovarov dosiahol 38 528,7 mil. Eur. V porovnaní s rokom 2008 sa celkový vývoz tovarov znížil o 19,8 % a celkový dovoz tovarov o 23,4 %. Vývozná výkonnosť ekonomiky vyjadrujúca podiel výrobkov a služieb na HDP poklesla v roku 2009 v bežných cenách na 70,1 % (o 12,9 p. b.). Dovozná náročnosť vyjadrujúca podiel dovozu výrobkov a služieb na HDP poklesla v roku 2009 na 70,4 % (o 14,9 p. b.).

3.10 Porovnanie s dostupnými zdrojmi EÚ

Štruktúra podnikateľského sektora v SR je do značnej miery podobná štruktúre v ostatných členských krajinách EÚ. Pre porovnanie štruktúry podnikateľského sektora a jeho podielu na zamestnanosti v Slovenskej republike a krajinách EÚ - 27 z hľadiska veľkostnej štruktúry boli použité údaje publikované Eurostatom a Štatistickým úradom SR. Uvedené údaje vykazujú určité odlišnosti, ktoré je potrebné pri vzájomnej komparácii zobrať do úvahy.

Údaje za EÚ – 27 sú zostavené podľa metodiky Eurostatu pre Structural business statistics a pokrývajú odvetvia nefinančnej podnikovej ekonomiky (priemysel, stavebníctvo, obchod, služby – t.j. kategórie NACE Rev. 1.1 C až I, a K). V údajoch za EÚ – 27 sú v prípade SR na rozdiel od ostatných krajín započítané len údaje za právnické osoby – podniky. Z uvedených údajov vyplýva, že z celkového počtu takmer 21 miliónov podnikateľských subjektov v nefinančnej podnikovej ekonomike v krajinách EÚ tvoria MSP 99,8 % (s výrazným zastúpením mikropodnikov 93,7 %) a podieľajú sa na zamestnanosti 67,1 %.

Údaje za SR v nižšie uvedenej tabuľke pokrývajú vybrané odvetvia nefinančnej podnikovej ekonomiky (priemysel, stavebníctvo, veľkoobchod, maloobchod, cestná a nákladná doprava a vybrané trhové služby – podľa SK NACE), za ktoré sú podľa výsledkov podnikového štatistického zisťovania dostupné údaje o zamestnanosti podľa veľkostných kategórií podnikov (vrátane živnostníkov). Podľa prezentovaných údajov tvoria MSP v SR z celkového počtu podnikateľských subjektov vo vybraných odvetviach nefinančnej podnikovej ekonomiky 99,9 % podiel (zastúpenie mikropodnikov predstavuje 94,1 %) a podieľajú sa na zamestnanosti 68,6 %.

Tab. č. 3.7: Veľkostná štruktúra podnikov v nefinančnej podnikovej ekonomike

		Veľkosť podniku					Spolu
		mikro	malý	stredný	veľký	MSP	
		(0-9)	(10-49)	(50-249)	(250+)		
EU - 27 (2007)	počet podnikov v nefinančnej podnikovej ekonomike (v tis.)	19 556	1 053	227	44	20 836	20 876
	podiel na počte podnikov	93,7%	5,0%	1,1%	0,2%	99,8%	100,0%
	počet zamestnancov v nefinančnej podnikovej ekonomike (v tis.)	44 498	22 482	22 743	43 985	89 723	133 751
	podiel na zamestnanosti	33,3%	16,8%	17,0%	32,9%	67,1%	100,0%
Slovensko (2009)	počet podnikov vo vybraných odvetviach nefinančnej podnikovej ekonomiky	418 156	23 197	2 394	589	443 747	444 336
	podiel na počte podnikov	94,1%	5,2%	0,5%	0,1%	99,9%	100,0%
	počet zamestnancov vo vybraných odvetviach nefinančnej podnikovej ekonomiky	326 216	226 210	209 981	349 782	762 408	1 112 190
	podiel na zamestnanosti	29,3%	20,3%	18,9%	31,4%	68,6%	100,0%

Zdroj: údaje za SR: Štatistický úrad SR, podnikové štatistické zisťovanie, register organizácií

údaje za EÚ 27: Eurostat, Structural business statistics

4. Odporúčania na ďalšie zlepšovanie podnikateľského prostredia a rozvoj MSP

Priaznivé podnikateľské prostredie je predpokladom dlhodobej konkurencieschopnosti a rastu hospodárstva v trhovej ekonomike. Vývoj v sektore malých a stredných podnikov je na kvalitu podnikateľského prostredia obzvlášť citlivý a podieľa sa významnou formou na tvorbe národného produktu s nezastupiteľnou úlohou v oblasti zamestnanosti.

Ako bolo prezentované v predchádzajúcich kapitolách, v podnikateľskom prostredí na Slovensku pretrvávajú v určitých oblastiach problémy, ako napr. problematická vymožitelnosť práva, často sa meniacia legislatíva prijímaná bez analýz dopadu na podnikateľské prostredie, vysoká administratívna náročnosť podnikania, neefektívnosť verejného sektora, nedostatočná ponuka služieb e-governmentu, vysoké odvodové zaťaženie a administratívne náročný mechanizmus platby odvodov, pretrvávajúce praktiky klientelizmu a korupcie. Riešenie týchto nedostatkov napreduje veľmi pomaly alebo dokonca stagnuje.

Spoločným znakom uvedených problémových oblastí v podnikateľskom prostredí je ich komplexnosť a previazanosť na viaceré funkcie verejnej správy. Z tohto dôvodu si akékoľvek ďalšie zlepšenia v týchto oblastiach vyžadujú systémový prístup, medzirezortnú koordináciu ako aj aktívnu spoluprácu samotných podnikateľov. Za účelom dosiahnutia zlepšenia podmienok na podnikanie sa uvádza do praxe niekoľko zásadných dokumentov, ktoré nielen poukazujú na tieto problémy, ale navrhujú aj opatrenia na ich riešenie. Sú to najmä dokumenty: *Modernizačný program Slovensko 21*, *Koncepcia reformy daňovej a colnej správy s výhľadom zjednotenia výberu daní, cla a poisťných odvodov* a *Návrh jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov*, ktorý nadväzuje na *Agendu lepšej regulácie v Slovenskej republike*.

Uvedené materiály predstavujú významný pokrok, ako sme uviedli už v predchádzajúcom ods., že nielen identifikujú problémové oblasti podnikateľského prostredia ale zároveň navrhujú aj riešenie týchto problémov spolu s termínmi ich plnenia.

Hospodárska kríza na Slovensku priniesla určitý impulz na zintenzívnenie hľadania riešení najcitlivejších miest podnikateľského sektora. V ďalšom období je potrebné zamerať sa na prijímanie koncepčných opatrení z dlhodobého hľadiska pokračovaním v systematickom zlepšovaní podnikateľského prostredia, ktoré má potenciál znovu naštartovať rast hospodárstva a vytvoriť konkurenčnú výhodu našim podnikateľom. Určitým návodom na zlepšovanie podnikateľského prostredia je iniciatíva *Small Business Act for Europe (SBA)*, ktorej cieľom je natrvalo zabudovať zásadu „najsôr myslieť v malom“ do procesu vytvárania politík, od regulácie až k verejným službám, a podporovať rast MSP poskytovaním pomoci pri zvládaní problémov, ktoré im bránia v rozvoji. V podmienkach SR je nevyhnutné, aby si uvedenú zásadu a 10 princípov stanovených v SBA osvojili všetky rezorty s významným vplyvom na podnikateľské prostredie, tj. aj neekonomické rezorty.

V nadväznosti na prijatie SBA by mala vláda SR v blízkej budúcnosti pripraviť a schváliť novú koncepciu podpory a rozvoja malého a stredného podnikania, ktorá by zabezpečila aplikáciu zásad SBA pri tvorbe legislatívnych, koncepčných aj strategických materiálov jednotlivými rezortmi a nanovo zadefinovala ciele rozvoja sektora MSP, rámec pre využitie podporných nástrojov MSP a ich inštitucionálne zabezpečenie.

Na základe konštatovaní z predchádzajúcich kapitol navrhujeme v záujme skvalitnenia podnikateľského prostredia a zlepšenia podmienok pre dlhodobý rozvoj MSP prijať nasledovné opatrenia.

4.1 V oblasti legislatívnych a administratívnych bariér

- Minimalizovať zmeny zákonov za účelom posilnenia právnej istoty a tým stabilizovať právne prostredie pre činnosť MSP. V záujme odstránenia nejednotného výkladu právnych predpisov zabezpečiť, aby gestorský rezort (tvorca zákonnej normy) bol povinný poskytnúť záväzný výklad znenia zákona.
- Využívať v legislatívnom procese všetky dostupné prvky politiky lepšej regulácie („Better regulation“), tak ako ich definuje OECD alebo Európska komisia. Pri príprave právnych predpisov do postupov zahrnúť konzultácie s dotknutými subjektmi v skorom štádiu prípravy predpisov (zástupcovia podnikateľov, vykonávateľ predpisu a pod.) a hodnotenie dopadov navrhovaného predpisu na podnikateľské prostredie pomocou jednotnej a záväznej metodiky. Systém pre hodnotenie dopadov musí garantovať kvalitu tohto procesu a zabezpečovať metodickú podporu jednotlivým ministerstvám pri vykonávaní analýz. Pracovníci orgánov štátnej správy podieľajúci sa na príprave predpisov by mali byť pripravovaní, aby vedeli objektívne zhodnotiť vplyv predpisu na podnikateľské prostredie a aplikovať metódy na elimináciu neopodstatnenej záťaže pre podnikateľský sektor.
- Medzi prijatím predpisu a nadobudnutím jeho účinnosti stanovovať primeranú dobu, prijímať legislatívu ovplyvňujúcu sektor MSP tak, aby nadobúdala účinnosť iba k jednému dátumu v roku (napr. k 1. januáru), prípadne k dvom dátumom na začiatku roku a v polovici roku.
- Predkladať návrhy zákonov formou a obsahom čo najjednoduchšie a jednoznačné. Zaviesť povinnosť predkladateľa spracovať spolu s návrhom právnej normy aj jednoduché, stručné a ľahko zrozumiteľné výklady pravidiel a povinností, ktoré z neho vyplývajú.
- Zaviesť povinnosť príslušného rezortu vyhodnocovať skutočné dopady prijatých predpisov s určitým časovým odstupom od ich prijatia a v prípade identifikácie nežiaducich negatívnych vplyvov na podnikateľské prostredie vykonať potrebné úpravy.
- Nadviazať na zrealizovanú analýzu administratívneho zaťaženia podnikateľskej sféry, vyplývajúceho z existujúcich právnych predpisov. Na základe uvedenej analýzy identifikovať možnosti na zníženie administratívneho zaťaženia a pristúpiť k jeho systematickej redukcii.
- Odstrániť neúmerne sankcie štátnych, samosprávnych, verejnoprávných a iných správnych orgánov voči MSP pri jednorazovom nesplnení povinností, najmä nepeňažných. Pri menej závažných nedostatkoch zaviesť zásadu povinnosti upozornenia pred sankciou. Zo strany kontrolných orgánov uplatňovať najmä u malých podnikateľov prevenciu pred represiou, tzn. vzdelávacími aktivitami, pre cieľovú skupinu zabezpečiť vyšší stupeň dodržiavania predpisov. Zaviesť koordináciu postupu viacerých kontrolných orgánov voči kontrolovanému subjektu s cieľom vyhnúť sa viacnásobnej kontrole rovnakých skutočností zo strany viacerých kontrolných orgánov.
- Pokračovať vo vytváraní podmienok pre spravodlivé riešenie sporov bez zbytočných prietahov s cieľom zlepšenia kvality a výkonnosti systému súdnictva, zvýšiť vymožitelnosť práva úpravou občianskeho súdneho poriadku, najmä zefektívnením procesných postupov vrátane stanovenia lehôt na konanie súdu v príslušnej veci. Zdlhavá vymožitelnosť práva v období hospodárskej krízy môže viesť k rýchlemu šíreniu druhotnej platobnej neschopnosti a ohrozovať aj životaschopné podniky.
- V oblasti obchodného práva aktívne podporovať využívanie alternatívnych metód riešenia sporov a zvýšiť informovanosť podnikateľských subjektov v tejto oblasti.
- Zmeniť pravidlá fungovania súdov z hľadiska personálneho a technického (vyššia špecializácia súdov, kvalifikačné odborné skúšky sudcov z novej normotvorby, elektronická evidencia spisov a pod.)
- Zvýšiť zodpovednosť exekútorov za svoje konanie počas výkonu exekútorskej činnosti.

- Skrátiteľnosť na vydanie živnostenských oprávnení na on-line princípe (t.j. na počkanie).
- Skrátiteľnosť lehotu na zápis obchodnej spoločnosti do OR na dva pracovné dni.
- Rozšíriť pôsobnosť Jednotných kontaktných miest (JKM) aj na podnikateľské subjekty podnikajúce na základe iného ako živnostenského oprávnenia a umožniť podnikateľom splniť na JKM administratívne procedúry, ktoré vykonávajú obchodné súdy. Pokračovať v zjednodušovaní administratívnych postupov pri začatí podnikania. Skrátiteľnosť čas potrebný na administratívne založenie podniku v súlade s požiadavkami EÚ (maximálne 3 pracovné dni). Postupne rozširovať agendu JKM aj o zabezpečovanie najčastejších povoľovacích a licenčných konaní.
- Zjednodušiť administratívny postup pri platení odvodov spoločným výberom odvodov a daní a ich zúčtovaním; zjednodušiť výpočet výšky odvodov zjednotením vymeriavacích základov pre sociálne poistenie, zdravotné poistenie a iné odvody.
- Zrušiť inštitút zúčtovania odvodov na zdravotné poistenie a nahradiť systémom, kde zdravotné poisťovne budú získavať všetky údaje potrebné k vykonaniu zúčtovania z daňových úradov a Sociálnej poisťovne, alternatívne zaviesť jednotné daňovo-odvodové priznanie.
- Odstrániť uplatňovanie koeficientu odpočtu DPH na vstupe pri plnení voči oslobodeným subjektom, umožniť uplatňovať odpočet DPH na vstupe u platiteľa DPH pri všetkých tovaroch a službách, zjednodušiť výkazníctvo DPH.
- Zaviesť vrátenie nadmerných odpočtov DPH do 30 dní aj pre štvrtročných platiteľov od doby účinnosti bez retroaktivity v podmienkach. Nevidíme dôvod uplatňovania len pri mesačných platiteľoch a nie aj pri štvrtročných.
- Umožniť uplatnenie nezdaniteľného minima zo základu dane z príjmu pre živnostníka, ktorý je poberateľom starobného dôchodku.
- V oblasti právnej úpravy konkurzného konania je potrebné ďalej hľadať možnosti na posilnenie postavenia konkurzných veriteľov a zrýchlenie a zefektívnenie konkurzných konaní, vymedzenie základu pre výpočet odmeny správcov konkurznej podstaty a úpravu postupov speňazovania konkurznej podstaty, aby nedochádzalo k jeho nadmernému znižovaniu s cieľom vyššej miery uspokojenia veriteľov,
- Informatizáciou štátnej a verejnej správy odstrániť niekoľkonásobne sa opakujúce požiadavky na informácie, doklady a údaje podnikateľov. Urýchleným zavádzaním služieb e-governmentu zefektívniť procesy vo všetkých oblastiach, kde dochádza k interakcii verejnej správy s podnikateľskými subjektmi.
- Vytvoriť stimulujúce podmienky pre široké využívanie elektronického podpisu podnikateľskými subjektmi.
- Navrhnuť a prijať opatrenia na odstránenie prekážok väčšieho zapojenia MSP do verejného obstarávania tovarov a služieb, predovšetkým obmedzenie možnosti vylúčenia verejných súťaží, resp. ich zneužitia na formálne súťaže v štátnej správe aj v samospráve. Je potrebné rozširovať systém elektronického verejného obstarávania, ktorý by postupne úplne nahradil klasický proces verejného obstarávania pri nákupe tovarov verejnou správou.
- Zaviesť povinnosť verejných obstarávateľov zverejňovať všetky verejné obstarávania formou podprahových zákaziek na jednej centrálnej webovej stránke, čím sa výrazne zjednoduší prístup malých a stredných podnikateľov k verejne obstarávaným zákazkám.

4.2 V oblasti prístupu ku kapitálu a podporných programov

- Pripraviť strednodobú stratégiu rozvoja a podpory MSP, ktorá by nanovo definovala ciele rozvoja sektora MSP, rámec pre využitie podporných nástrojov MSP, ich inštitucionálne zabezpečenie a koordináciu, ako aj úpravy právneho rámca podnikateľského prostredia s cieľom odstrániť prekážky rozvoja MSP na Slovensku. Stratégia by mala vychádzať zo zásad zadefinovaných v dokumente EK *Small Business Act for Europe*.
- Uľahčiť pre začínajúcich podnikateľov prístup k štartovaciemu kapitálu formou poskytovania zvýhodnených úverov resp. záruk, nakoľko bankový systém takýchto klientov posudzuje stále ako rizikových. Jedná sa predovšetkým o posilnenie záručných programov SZRB a mikropôžičkového programu NARMSP, pričom v budúcnosti je potrebné pravidelne prehodnocovať potrebu doplnenia zdrojov do týchto programov.
- V záujme zvýšenia pravdepodobnosti prežitia začínajúcich podnikateľov je potrebné vo väčšej miere spájať podporu začínajúcim a malým podnikateľom formou dotácií a mikroúverov s poskytovaním vzdelávacích a poradenských služieb.
- Podporu začínajúcim podnikateľom vo forme príspevku na samostatnú zárobkovú činnosť neviazať na povinnosť jeho vstupu do evidencie nezamestnaných a zotrvanie v nej.
- Zlepšiť dostupnosť rizikového kapitálu pre začínajúce inovatívne firmy vytvorením systému založenom na zapojení súkromných aj verejných zdrojov pri dodržaní trhových princípov. Zvážiť možnosť daňového zvýhodnenia osôb, ktoré investujú do fondov rizikového kapitálu alebo priamo do začínajúcich inovatívnych firiem. Realizovať programy na zlepšenie pripravenosti MSP na využívanie rizikového kapitálu („investment readiness“ programy).
- Identifikovať a odstraňovať legislatívne prekážky v oblasti rozvoja kapitálového trhu a zabezpečiť jeho fungovanie.
- Zlepšovať podmienky pre začínajúcich malých a stredných podnikateľov pri získavaní priestoru na podnikanie v podnikateľských inkubátoroch alebo priemyselných parkoch. Ďalšia podpora na budovanie inkubátorov by mala byť zameraná výlučne na budovanie inkubátorov orientovaných na podporu inovatívnych firiem v odvetviach s vysokou pridanou hodnotou napojených na univerzitné alebo vedecko-výskumné pracoviská.
- Presunúť ťažisko podpory firmám v inkubátorovej starostlivosti z poskytovania priestorov a súvisiacich služieb za zvýhodnených podmienok na poskytovanie špecializovaného poradenstva a získanie financovania tak, aby dokázali čo najskôr rásť a úspešne sa presadiť na trhu.
- Systematicky podporovať vznik a rozvoj klastrov na posilnenie väzieb MSP s odvetvovými lídrami, na ich zapojenie do sieťových štruktúr a napojenie na výskumno-vývojové a inovačné centrá v perspektívnych sektoroch (strojárstvo, automobilový priemysel, elektrotechnický priemysel, informačné technológie) s cieľom zvýšiť ich konkurencieschopnosť
- V záujme lepšieho uplatnenia MSP na jednotnom trhu EÚ a medzinárodných trhoch je potrebné venovať zvýšenú pozornosť podpore exportných aktivít MSP. Mali by byť vytvorené špecifické podporné programy zamerané na odstránenie typických slabých stránok MSP v zahraničnom obchode, ktorými sú najmä nedostatočné skúsenosti so zahranično-obchodnými transakciami, nedostatočná znalosť trhu a príslušných predpisov, získanie obchodného partnera, financovanie exportu a pod.
- Zabezpečiť širšiu dostupnosť poradenských služieb pre MSP prostredníctvom podporných programov. Podporované poradenské služby by mali byť zamerané na všeobecné poradenstvo pre začínajúcich podnikateľov a záujemcov o podnikanie, ako aj špecializované poradenstvo pre zvyšovanie

konkurencieschopnosti MSP v oblastiach ako efektívne riadenie malého podniku, inovačný manažment, zahraničný obchod a pod.

- V súčasnosti využívaná forma podpory zahraničného obchodu pre MSP zameraná na akvizičnú činnosť (účasť na výstavách, príprava prezentačných materiálov) prostredníctvom časovo limitovaných výziev je nepružná a administratívne náročná. Je potrebné upraviť podmienky tak, aby bolo umožnené čerpať prostriedky združeniam a zväzom, ktoré môžu poskytovať servis pri organizácii a MSP na výstavách najmä v spoločných expozíciách a dokážu využiť prostriedky efektívnejšie a komplexnejšie.
- Znížiť administratívnu náročnosť, skrátiť a zjednodušiť procedúry pri získavaní a využívaní podpory pre MSP, ktoré sú najmä pri programoch financovaných zo štrukturálnych fondov neúmerne zdĺhavé a administratívne náročné. Uľahčiť prefinancovanie projektov uplatňovaním zálohových platieb pre MSP. Vylúčiť zmeny pravidiel od vyhlásenia výzvy po ukončenie projektov.

4.3 V oblasti vzdelávania, poradenstva a informovanosti

- Výchovo-vzdelávací systém, ktorý je v súčasnosti nastavený najmä na prípravu zamestnancov, preorientovať na výchovu podnecujúcu mladých ľudí k prevzatíu väčšej zodpovednosti za seba aj iných, spojenou s dráhou podnikateľa.
- Podporovať rozvoj podnikateľského myslenia, podnikateľskej kultúry a podnikateľských zručností na všetkých stupňoch škôl, pričom je potrebné kombinovať formálny prístup (úprava existujúcich učebných osnov), ako aj neformálny prístup spočívajúci v úzkom kontakte s podnikateľskou praxou (napr. realizáciou projektov tzv. študentských mikrofiriem).
- Otázky výchovy, vzdelávania budúcich generácií živnostníkov musia tvoriť sústavu celoživotného vzdelávania. V školskom systéme je potrebné vytvárať základy pre zmenu filozofie prechodu od zamestnaneckej k zamestnávateľskej spoločnosti, vychovávať absolventov stredných a vysokých škôl pripravených na samozamestnávanie prostredníctvom zvýšenia vedomostí v oblasti podnikateľskej ekonomiky, práva a v oblasti informatiky a komunikácie.
- Lepšie zosúladenie výchovno-vzdelávacieho systému stredného odborného školstva s potrebami MSP a vytváranie kooperujúcich prepojení praxe a vzdelávacích inštitúcií na znižovanie štrukturálnych nedostatkov trhu práce.
- Vytvoriť motivačný systém pre investovanie do vzdelávania, vo zvýšenej miere podporovať školy, o absolventov ktorých je dopyt na trhu práce.
- Zaviesť poskytovanie ekonomického a právneho minima na všetkých stupňoch a druhoch škôl a zásadne zvýšiť kvalitu jazykovej prípravy s cieľom zlepšenia kvality vzdelávacieho systému a prispôbenie obsahu vzdelávania dlhodobým potrebám trhu práce.
- Zvýšiť investície do vzdelávania pomocou osobitných programov pre MSP a ich poradcov v podporných štruktúrach a organizáciách zastupujúcich záujmy MSP.
- V nadväznosti na dobudovanie siete jednotných kontaktných miest (JKM), ktoré umožnia záujemcom o podnikanie vykonať všetky administratívne postupy pri začatí podnikania, rozšíriť ich funkciu o poskytovanie poradenstva pre začínajúcich podnikateľov.
- Výraznejšie podporovať poradenstvo a vzdelávanie o možnostiach podnikania na trhoch EÚ a trhoch tretích krajín.

- Zvýšiť transparentnosť podnikateľského prostredia dobudovaním on-line verzie obchodného registra, ktorá by umožňovala bezplatný on-line prístup k elektronickým verziám dokumentov uložených v zbierke listín
- Zabezpečiť permanentný dialóg medzi vládou a podnikateľmi o otázkach podnikateľského prostredia. Na zintenzívnenie dialógu medzi vládou a malými podnikateľmi odporúčame obnovenie činnosti Rady vlády pre MSP.

4.4 V oblasti zamestnanosti

- Prijat' opatrenia na zníženie administratívnej náročnosti súvisiacej so zamestnávaním (prijímanie zamestnanca, systém odvodov do fondov) a opatrenia na zníženie celkových nákladov práce znížením odvodov do fondov na základe komplexnej a objektívnej analýzy potrieb a možností ďalšieho znižovania odvodového zaťaženia v SR.
- Zjednodušenie ročného zúčtovania odvodov zjednotením vymeriavacích základov pre daň z príjmu, zdravotné a sociálne odvody a výberom na jeden termín u daňového úradu.
- Zaviesť odpočítateľnú položku pri odvodoch, čím sa zníži celková cena práce nízko zárobkových skupín zamestnancov a podporí sa tak ich zamestnateľnosť.
- Systém aktívnej politiky trhu práce orientovať viac na podporu tvorby pracovných príležitostí v malých a stredných podnikoch, ktoré vykazujú vysokú absorpčnú kapacitu.
- Z hľadiska zvýšenia zamestnateľnosti dlhodobo nezamestnaných osôb navrhujeme zaviesť podporný systém pre zamestnávateľov, na základe ktorého by štát participoval po určitú dobu na odvodovom zaťažení podnikateľa, ktorý zamestná takéhoto pracovníka. Čas trvania podpory by zohľadňoval potrebnú rekvalifikáciu zamestnanej osoby, resp. nadobudnutie pravidelných pracovných návykov.
- Zrušiť obmedzenia nadčasovej práce v prípade dobrovoľnej dohody medzi zamestnancom a zamestnávateľom
- Doplniť Zákonník práce o definovanie skutočností považovaných za závažné porušenie pracovnej disciplíny
- Zrušiť povinné rozširovanie záväznosti kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa na podnikové kolektívne zmluvy uzavreté medzi zamestnancami a zamestnávateľmi, ktorí nie sú členmi organizácie, ktorá uzavrela predmetnú kolektívnu zmluvu vyššieho stupňa.
- Podporovať samozamestnávanie prostredníctvom poradenských služieb a vzdelávania financovaných z programov štátneho rozpočtu pre záujemcov o podnikanie.
- Preorientovať sociálnu výpomoc občanovi, ktorý začína podnikat' z núdze, pod určitým ekonomickým tlakom, z podpory v nezamestnanosti do foriem pomoci aktívnej podpory v začiatkoch podnikania.
- Klásť dôraz na rozvoj programov a pilotných projektov na podporu zamestnania rizikových skupín účastníkov trhu práce.
- Pre začínajúce firmy a mikropodnikateľov, ktorí nezamestnávajú ani jedného zamestnanca, znamená vytvorenie prvého zamestnaneckého pracovného miesta výrazný nárast administratívneho zaťaženia, a preto mnoho firiem bez zamestnancov o prijatí zamestnanca ani neuvažuje. Vzhľadom na to, že existuje významný potenciál na vytváranie pracovných miest v takýchto firmách, navrhujeme sústrediť

všetky administratívne postupy pri prijatí zamestnanca na jedno miesto, ktoré bude zároveň poskytovať záujemcom komplexné informácie ohľadom povinností zamestnávateľa (obdoba Jednotných kontaktných miest pri začatí podnikania).

5. Štátna podpora MSP

5.1 Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR) je ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky pre priemysel, energetiku, teplárstvo, plynárstvo, ťažbu, úpravu, ochranu, využívanie nerastných surovín, **podporu malého a stredného podnikania, stratégiu tvorby a podporu podnikateľského prostredia, vnútorný obchod, zahraničný obchod, cestovný ruch a ochranu spotrebiteľa**, BOZP v baničtv, puncovníctvo, skúšanie drahých kovov, kontrolu zákazu vývoja, výroby, skladovania, použitia a obchodu s chemickými zbraňami a prekursorami, koordináciu hospodárskej mobilizácie, privatizáciu majetku štátu.

V roku 2009 bola v gescii MH SR poskytnutá štátna pomoc vo výške 164,84 mil. Eur, z toho z fondov Európskej únie 101,98 mil. Eur, čo predstavuje 62 % z celkového objemu poskytnutej pomoci. V rámci Sektorového operačného programu Priemysel a služby (oprávnené obdobie do 30.6.2009) sa štátna pomoc poskytovala formou nenávratného finančného príspevku podľa schém štátnej pomoci v celkovej výške 7,99 mil. Eur. V rámci operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast sa štátna pomoc poskytovala formou nenávratného finančného príspevku podľa schém štátnej pomoci v celkovej výške 114,91 mil. Eur. Ďalej sa štátna pomoc poskytovala podľa nasledovných opatrení štátnej pomoci:

- N 324/2005 Štátna pomoc pre slovenský uhoľný priemysel na roky 2005 – 2010 vo výške 4,99 mil. Eur,
- N 659/2006 Schéma štátnej pomoci pre veľké podniky vo výške 8,95 mil. Eur,
- XR 84/2008, zákon č. 561/2007 Z. z. o investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon je schémou štátnej pomoci) vo výške 2,57 mil. Eur,
- XR 158/2007 Schéma štátnej pomoci na podporu regionálneho rozvoja č. 1621/2007- 1000 vo výške 0,37 mil. Eur,
- formou individuálnej štátnej pomoci vo výške 25,06 mil. Eur.

Za rok 2009 bolo na opatrenia **Sektorového operačného programu Priemysel a služby** (ďalej SOP PS) vyčerpaných 31 556 547,00 Eur – 97,35 % z celkového rozpočtu SOP PS.

Tab. č. 5.1: Čerpanie jednotlivých opatrení v rámci Sektorového operačného programu Priemysel a služby

Opatrenia Sektorového operačného programu Priemysel a služby	Čerpanie v Eur
07K 01 01 Podpora rozvoja nových a exis. podnikov a služieb (opatrenie 1.1)	11 780 928
07K 01 02 Podpora úspor energie a využitia ob. zdrojov energie (opatrenie 1.4)	3 960 982
07K 01 03 Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry (opatrenie 1.2)	1 467 879
07K 02 01 Podpora podnikania, inovácií a aplik. výskumu (opatrenie 1.3)	397 323
07K 03 01 Podpora podnikateľských aktivít CR (opatrenie 2.2)	2 049 459
07K 03 02 Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry CR (opatrenie 2.1)	7 062 118
07K 03 03 Podpora propagácie CR a tvorba infor. systému (opatrenie 2.3)	2 975 274
07K 04 01 Rozvoj zahraničnej spolupráce a image SR (opatrenie 1.5)	842 982
07L 01 Technická pomoc pre obidve priority a štúdie uskutočniteľnosti	1 019 602
Spolu	31 556 547

Za rok 2009 bolo na opatrenia **Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast** (ďalej OP KaHR) vyčerpaných 64 429 309,00 Eur – 7,09 % z celkového rozpočtu. Cieľom podpory v rámci Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast je zachovať a ďalej rozvíjať konkurencieschopný a efektívne vyrábajúci potenciál priemyselnej výroby, energetiky, ako aj potenciál cestovného ruchu a ďalších vybraných služieb v podmienkach trvalo udržateľného rozvoja, a tak účinne prispievať k zvyšovaniu ekonomickej výkonnosti Slovenska ako celku a znižovaniu disparít ekonomickej výkonnosti v regiónoch SR. Pozornosť je venovaná podpore aktivít s pozitívnym dopadom na zamestnanosť a inovačný rozvoj.

Tab. č. 5.2: Čerpanie jednotlivých opatrení v rámci Operačného programu konkurencieschopnosť a hospodársky rast

Opatrenia Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast	Čerpanie v Eur
07K 0E 01 Inovácie a technologické transfery (opatrenia 1.1)	7 108 115
07K 02 1C Podpora spoločných služieb pre podnikateľov (opatrenia 1.2)	10 003 411
07K 0E 02 Podpora inovačných aktivít v podnikoch (opatrenia 1.3)	35 294 118
07K 03 0D Podpora podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu (opat. 3.1)	5 645 087
07K 03 0E Rozvoj informačných služieb CR, prezentácie regiónov a Slovenska (opatrenia 3.2)	3 597 217
07L 09 Technická pomoc pre OP KaHR	2 781 361
Spolu	64 429 309

07K 0B INTERREG IVC - cieľom programu INTERREG IVC je posilniť v programovacom období 2007 - 2013 medziregionálnu spoluprácu európskych regiónov. V rámci finančných projektov vyčlenených na úhradu povinného príspevku do Spoločného technického sekretariátu pre program INTERREG IVC došlo k čerpaniu v zmysle ich účelu použitia. Na základe výzvy STS v Lille bolo prostredníctvom štátnej pokladne uhradených celkovo 10 073 Eur ako povinný príspevok za rok 2009.

V programe MH SR **Podpora podnikania 2009** s rozpočtom 5 684 326 Eur sa finančné prostriedky za rok 2009 čerpali vo výške 5 682 926 Eur. Rozpočtové prostriedky boli použité na prevádzku NARMSP, na zabezpečenie činnosti a úloh agentúry v zmysle uzatvorených zmlúv o spolupráci, na zabezpečenie Národného programu zvyšovania produktivity a konkurencieschopnosti, ako aj na Akčný plán znižovania administratívneho bremena.

5.1.1 SLOVENSKÁ AGENTÚRA PRE ROZVOJ INVESTÍCIÍ A OBCHODU (SARIO)

SARIO je príspevkovou organizáciou MH SR financovanou zo zdrojov štátneho rozpočtu. Agentúra SARIO si za svoj základný cieľ kladie zvyšovanie životnej úrovne občanov Slovenska prostredníctvom zvyšovania zamestnanosti a zmenšováním regionálnych rozdielov. V rámci podpory rozvoja investícií a obchodu zabezpečuje propagáciu výhod slovenského podnikateľského a investičného prostredia, získava investorov pre významné investície, organizuje aktivity na podporu obchodu so zahraničím, poskytuje konzultačnú činnosť. Medzi jej ďalšie aktivity patrí aj účasť na všeobecných a špecializovaných výstavách a veľtrhoch, realizácia obchodných misií v zahraničí, prijímanie zahraničných misií, vzdelávacie programy pre exportérov, poskytovanie poradenských služieb v tuzemsku a v zahraničí, spracovávanie marketingových štúdií.

V oblasti podpory investícií na Slovensku SARIO poskytuje investičné služby a aktuálne informácie o podnikateľskom prostredí pre domácich aj zahraničných investorov, zabezpečuje výber najvhodnejších lokalít a nehnuteľností pre implementáciu investičných zámerov. V roku 2009 SARIO prostredníctvom sekcie PZI úspešne ukončil 8 investičných projektov, v objeme 244,43mil. Eur, ktoré spolu vytvoria 2 625 až 4 450 pracovných miest.

V oblasti podpory zahraničného obchodu bola realizácia a aplikácia programových záverov proexportnej politiky prostredníctvom Sekcie zahraničného obchodu (ďalej len SZO) orientovaná na malé a stredné podniky smerujúca k ich udržateľnosti a konkurencieschopnosti v čase vzniknutej hospodárskej krízy. SZO na základe celosvetových analýz dopadu hospodárskej krízy v podmienkach slovenskej ekonomiky implementovala svoje poznatky do podnikateľského prostredia prostredníctvom aktivít, ktoré mali posilniť a udržať doteraz získanú pozíciu a konkurencieschopnosť produkcie slovenských produktov na zahraničných trhoch na základe výraznejšej flexibility v riadení podnikov, riešení a prispôsobovaní sa výroby požiadavkám zákazníka, s dôrazom na zvyšovanie kvality, na inováciu a aplikáciu špičkových technológií a moderných metód práce, ekonomickú efektívnosť. SZO smerovala svoje aktivity na

priemyselné sektory, ktoré boli krízou najviac zasiahnuté: energetika, strojársky priemysel, automobilový priemysel, elektrotechnický priemysel, chemický priemysel a spracovanie dreva. Sekcia sa zamerala na podujatia, ktoré vytvárali priestor pre priamu prezentáciu slovenských exportérov na zahraničných trhoch, na aktívne vyhľadávanie a sprostredkovanie kontaktov, realizáciu medzivládnych a zmiešaných komisií pre hospodársku spoluprácu, ekonomických fór, podnikateľských misií, špecializovaných workshopov.

V rámci implementácie **Sektorového operačného programu Priemysel a služby 2004 – 2006** plní SARIO úlohu sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom, pričom je zodpovedné za implementáciu opatrení 1.2. Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry (časť priemyselné parky) a 1.5 Rozvoj zahraničnej spolupráce a image SR (opatrenie určené pre MSP). V rámci **Opatrenia 1.2 SOP PS** bolo na SARIO predložených 7 záverečných žiadostí o platbu v celkovej výške 1 072 608,00 Eur. Celkovo bolo ku koncu roka ukončených 14 projektov. V rámci opatrenia **1.5 SOP PS** sa v roku 2009 čerpal NFP prostredníctvom 15 príjemcov pomoci v celkovej výške 653 654,50 Eur.

V rámci implementácie **Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast 2007 – 2013** zabezpečovalo SARIO ako sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom v roku 2009 aktivity v rámci vyhlásených výziev.

V rámci **Opatrenia 1.2 OP KaHR – Podpora spoločných služieb pre podnikateľov** - Podpora budovania hnedých priemyselných parkov bola ešte v roku 2008 vyhlásená Riadiacim orgánom v spolupráci so SARIO výzva na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok (kód výzvy KaHR – 12VS – 0801). Procesy týkajúce sa danej výzvy boli preklenuté aj do roku 2009, t.j. od prijatia žiadostí o NFP až po schválenie boli uskutočnené v roku 2008. V roku 2009 boli schválené žiadosti o NFP v procese vypracovania a následného podpísania Zmluvy o NFP. Indikatívna výška finančných prostriedkov alokovaných pre túto výzvu bola 46,5 mil. Eur. V rámci prvej výzvy bolo prijatých (doručených na SARIO) 9 žiadostí o NFP v celkovej výške 66 626 188,60 Eur a celkovej požadovanej výške NFP 62 970 263,71 Eur. Po formálnej a vecnej kontrole, odbornom hodnotení a rozhodnutí Výberovej komisie bolo schválených 5 žiadostí o NFP, kde následne boli v roku 2009 podpísané Zmluvy o NFP s prijímateľmi.

V rámci **Opatrenia 1.2 Podpora spoločných služieb pre podnikateľov** – podpora budovania hnedých a zelených priemyselných parkov bola v októbri 2009 vyhlásená druhá výzva na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok. Alokovaná výška finančných prostriedkov na túto výzvu je 50 mil. Eur. Na podporu zelených priemyselných parkov je stanovený limit maximálne 40% alokácie výzvy, t.j. 20 mil. Eur.

Opatrenie 1.1 - Inovácie a technologické transfery - Podopatrenie 1.1.3 – Podpora účasti slovenských výrobcov na veľtrhoch, výstavách, obchodných misiách. V rámci nového programového obdobia 2007-2013 a Operačného programu KaHR agentúra SARIO implementuje podopatrenie 1.1.3 zamerané na „Podporu účasti slovenských výrobcov na veľtrhoch, výstavách a obchodných misiách“ pre súkromný sektor. Pre toto podopatrenie bola dňa 12. marca 2008 vyhlásená výzva: KaHR-113DM – 0801 na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok, ukončenie výzvy bolo 13.6. 2008. Indikatívna výška finančných prostriedkov alokovaných pre túto výzvu bola 8 298 479,72 Eur. Do termínu uzávierky výzvy v roku 2008 bolo doručených 41 žiadostí o NFP v celkovej hodnote 8 287 161, 42 Eur a celkovej požadovanej výške NFP 3 749 556,80 Eur. V roku 2009 bolo po schválení Výberovej komisie vypracovaných a následne podpísaných 28 Zmlúv o NFP vo výške 2 213 401,20 Eur. Z celkového počtu 28 schválených projektov bolo zazmluvnených 26 projektov, nakoľko v prípade jedného projektu sa prijímateľ rozhodol nepodpísať Zmluvu o NFP a v druhom prípade došlo k „Dohode o zrušení záväzku“. V súčasnosti sa nachádza 25 projektov v stave „Realizácie“ a jeden projekt sa nachádza v stave „Ukončený“.

5.1.2 SLOVENSKÁ INOVAČNÁ A ENERGETICKÁ AGENTÚRA (SIEA)

SIEA je príspevková organizácia v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva SR so zameraním na oblasť energetiky, racionálneho využitia zdrojov energie a inovácií. SIEA pôsobí ako Sprostredkovateľský orgán pod Riadiacim orgánom (MH SR) v rámci implementácie Sektorového operačného programu Priemysel a služby a tiež Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast.

Prehľad realizácie Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast:

Výzva KaHR – 1.1.1 ŠP-0801 „Podpora zavádzania inovácií a technologických transferov“, s indikatívnou alokáciou 49 790 878,31 Eur. Výzva bola vyhlásená dňa 31. marca 2008 v znení vyššie uvedenom opatrení. Uzávierka bola 4. júla 2008. V rámci uvedenej výzvy bolo prijatých 308 žiadostí o poskytnutie nenávratného finančného príspevku (ďalej len „NFP“) s požadovaným NFP 250 045 362,66 Eur. Uvedené žiadosti boli 27. októbra 2008 schválené v počte 32 žiadostí o poskytnutie NFP s celkovou výškou NFP 47 092 632,80 Eur, pričom 30 žiadostí (MSP) o poskytnutie NFP bolo zazmluvnených s konečnou výškou NFP 49 790 878,31 Eur. Z 32 žiadostí o poskytnutie NFP neboli zazmluvnené tri žiadosti. Zo zásobníka sa dodatočne v sledovanom období zazmluvnila 1 žiadosť o poskytnutie NFP (TUCO, s.r.o.) s 5 877 795,90 Eur. Do zásobníka bolo schválených 24 žiadostí s celkovým NFP 22 178 529,67 Eur. V rámci tejto výzvy k 31. decembru 2009 4 prijímatelia ukončili fyzicky projekt, v rámci sledovaného obdobia bol refundovaný len 1 projekt (BOTO spol. s r.o.) vo výške 941 835,48 Eur. Ostatné žiadosti o záverečnú platbu neboli v roku 2009 refundované.

Výzva KaHR – 1.1.1 ŠP-0902 „Podpora zavádzania inovácií a technologických transferov“, s indikatívnou alokáciou 85 000 000,00 Eur. Výzva bola vypísaná dňa 3. augusta 2009, uzávierka bola 2. decembra 2009. V rámci uvedenej výzvy bolo prijatých 169 žiadostí o poskytnutie NFP s požadovaným NFP 204 934 234,39 Eur.

Výzva KaHR – 21DM-0801 „Zvyšovanie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike“ - Schéma na podporu trvalo udržateľného rozvoja (schéma pomoci de minimis), s indikatívnou alokáciou 23 235 743,21 Eur. Dňa 12. marca 2008 bola vypísaná výzva v znení vyššie uvedeného opatrenia. Uzávierka bola 13. júna 2008. V rámci uvedenej výzvy bolo prijatých 36 žiadostí o poskytnutie NFP s požadovaným NFP 4 389 873,16 Eur. Uvedené žiadosti boli 4. septembra 2008 schválené v počte 11 žiadostí o poskytnutie NFP s celkovou výškou 1 365 796,03 Eur, pričom 9 žiadostí (MSP) o poskytnutie NFP bolo zazmluvnených s konečnou výškou NFP 956 107,24 Eur. V rámci tejto výzvy k 31. decembru 2009 4 prijímatelia ukončili fyzicky projekt, v rámci sledovaného obdobia ešte neboli refundované žiadne žiadosti o platbu.

Výzva KaHR – 21ŠP-0801 „Zvyšovanie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike“ – Schéma štátnej pomoci pre zvyšovanie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike priamou formou pomoci, s indikatívnou alokáciou 82 984 797,19 Eur. Dňa 11. augusta 2008 bola vypísaná výzva v znení vyššie uvedenom opatrení. Uzávierka bola 16. januára 2009. V rámci uvedenej výzvy bolo prijatých 87 žiadostí o poskytnutie NFP s požadovaným NFP 147 650 025,60 Eur. Uvedené žiadosti boli 29. júla 2009 schválené v počte 32 žiadostí (MSP) o poskytnutie NFP s celkovou výškou 69 866 365,14 Eur, pričom 32 žiadostí o poskytnutie NFP bolo zazmluvnených s konečnou výškou NFP 69 866 365,14 Eur. V rámci uvedenej výzvy k 31. decembru 2009 neboli ukončené žiadne projekty.

Výzva KaHR – 21DM-0901 „Zvyšovanie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike“ - Schéma na podporu trvalo udržateľného rozvoja (schéma pomoci de minimis), s indikatívnou alokáciou 15 mil. Eur. Dňa 4. mája 2009 bola vypísaná výzva v znení vyššie uvedenom opatrení. Uzávierka bolo 3. augusta 2009. V rámci uvedenej výzvy bolo prijatých 45 žiadostí o poskytnutie NFP s požadovaným NFP 4 702 340,38 Eur.

Výzva KaHR – 21ŠP-0901 „Zvyšovanie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike“ – Schéma štátnej pomoci pre zvyšovanie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike priamou formou pomoci, s indikatívnou alokáciou 57 mil. Eur. Uvedená výzva bola vyhlásená 26. októbra 2009 s uzávierkou prijímania žiadostí o NFP 22. marca 2010.

5.1.3 SLOVENSKÁ AGENTÚRA PRE CESTOVNÝ RUCH (SACR)

Slovenská agentúra pre cestovný ruch je štátna príspevková organizácia špecializovaná na marketing a štátnu propagáciu cestovného ruchu Slovenskej republiky. Vykonáva marketing cestovného ruchu na celoštátnej úrovni, poskytuje informácie o možnostiach cestovného ruchu na Slovensku, propaguje Slovensko ako cieľovú krajinu cestovného ruchu, prispieva k tvorbe pozitívneho obrazu Slovenska v zahraničí a podporuje predaj produktov cestovného ruchu Slovenskej republiky. SACR je oprávnená vykonávať oficiálne zastúpenia v zahraničí a vytvárať detašované pracoviská v tuzemsku a v zahraničí.

SACR zároveň plní funkciu Sprostredkovateľského orgánu pod Riadiacim orgánom pre Sektorový operačný program Priemysel a služby 2004 – 2006 a pre Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast 2007 – 2013.

V rámci **Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, priority 3 – Cestovný ruch, Opatrenia 3.1 Podpora podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu** boli vyhlásené nasledovné výzvy na predkladanie žiadostí o NFP:

- Výzva s kódom KaHR-31SP-0801, trvanie výzvy 14.04.2008 – 18.07.2008, alokovaná suma na výzvu bola 82 984 797,19 Eur - Schéma štátnej pomoci na podporu podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu do ucelených produktov cestovného ruchu s celoročným využitím. Počet zmluvne viazaných projektov MSP v roku 2009 bolo 22 v celkovej výške 76 039 439,75 Eur.
- Výzva s kódom KaHR-31DM-0801, trvanie výzvy 09.06.2008 – 12.09.2008, alokovaná suma na výzvu bola 16 596 959,44 Eur - Schéma na podporu podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu (schéma pomoci de minimis). Počet zmluvne viazaných projektov MSP v roku 2009 bolo 20 v celkovej výške 3 526 369 Eur.
- Výzva s kódom KaHR-31SP-0802, trvanie výzvy 16.09.2008 – 13.02.2009, alokovaná suma na výzvu bola 33 193 918,87 Eur - Schéma štátnej pomoci na podporu podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu do ucelených produktov cestovného ruchu s celoročným využitím. Počet zmluvne viazaných projektov MSP v roku 2009 bolo 9 v celkovej výške 35 628 409,92 Eur.
- Výzva s kódom KaHR – 31DM – 0902, trvanie výzvy 20.7.2009 – 19.10.2009, alokovaná suma na výzvu bola 24 500 000 Eur.

5.1.4 INOVAČNÝ FOND n. f.

Inovačný fond n. f. je samostatnou neziskovou, neštátnou právnickou osobou s pôsobnosťou na území SR. Je zriadený Ministerstvom hospodárstva SR v zmysle zákona č. 147/1997 Z. z. o neinvestičných fondoch. **Účelom fondu je podporovať trvalý rozvoj duchovných hodnôt v oblasti vedy, výskumu a vývoja a tým urýchliť inovačný rozvoj v SR.** Podporuje prístup k domácim i zahraničným vedeckým, technickým, ekonomickým a finančným informáciám, podporuje ochranu domáceho duševného vlastníctva a know-how slovenských subjektov a rozvoj podporných nástrojov technickej politiky.

Inovačný fond je neinvestičný fond, ktorý pracuje na princípe obrátkového (návrtného) financovania. Od svojho vzniku podporil realizáciu projektov z oblasti strojárskoho, elektrotechnického, chemického priemyslu. Pre zabezpečenie návratnosti poskytnutých finančných prostriedkov Inovačný fond požaduje pri uzatváraní zmlúv aj zriadenie záložného práva na majetok žiadateľa finančnej podpory.

Inovačný fond n. f. podporil 4 projekty vo forme návratnej finančnej výpomoci, na riešenie ktorých poskytol v roku 2009 sumu 481 399,63 Eur. Išlo o podporu projektov nasledovných riešiteľov:

- EVPU – ZVS, a. s., Dubnica nad Váhom, na riešenie projektu „Vybudovanie technologickej základne pre vyšší stupeň výroby priestorových AI obrobkov, skeletov a nosičov manipulátorov a stabilizovaných plošín pre sofistikované aplikácie kontrolných a vizualizačných optoelektrických staníc“ (zmluva 1/2008) 2. tranžu vo výške 44 811,79 Eur.
- PRVÁ ZVÁRAČSKÁ, a. s., Bratislava, na riešenie projektu „Inovácia automatizovaného elektrónovo lúčového zvaracieho komplexu pre priemyselné aplikácie“ (zmluva 2/2008) 2. tranžu vo výške 66 387,84 Eur.
- VÝVOJ Martin, a. s., na riešenie projektu „Inteligentné meracie zariadenie“ (zmluva č. 1/2009) 1. tranža vo výške 108 000,- Eur.
- hameln rds, a. s., Modra, na riešenie projektu „Vývoj novej technológie výroby liečiv“ (zmluva 2/2009). 1. tranža bola poskytnutá 6. mája 2009 vo výške 200 000,- Eur a 2. tranža bola poskytnutá 14. októbra 2009 vo výške 62 500,- Eur.

5.2 Ministerstvo financií Slovenskej republiky

Ministerstvo financií Slovenskej republiky (MF SR) je ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky pre oblasť financií, daní, colníctva, cien, finančnej kontroly a vnútorného auditu. Zabezpečuje:

- a) tvorbu a uskutočňovanie finančnej, colnej a cenovej politiky vrátane rozpočtovania súhrnného schodku verejného rozpočtu, tvorby a realizácie štátneho rozpočtu, správy štátnych finančných aktív a pasív Slovenskej republiky, kapitálového trhu, poisťovníctva, politiky daní a poplatkov a finančno-ekonomických nástrojov v oblasti podnikania,
- b) výkon štátnej správy vo veciach bankovníctva, stavebného sporenia, doplnkového dôchodkového poistenia, devízového hospodárstva a devízovej kontroly, jednotného účtovníctva a účtovného výkazníctva, lotérií a iných obdobných hier, vo veciach správy majetku štátu vo verejnoprospešnej a nepodnikateľskej sfére,
- c) výkon štátneho dozoru nad zabezpečovaním politiky trhu práce, vykonávaním nemocenského poistenia a dôchodkového zabezpečenia, zdravotným poistením, činnosťou doplnkových dôchodkových poisťovní, dodržiavaním podmienok poskytovania štátnej prémie v stavebnom sporení, dodržiavaním podmienok poskytovania štátneho príspevku k hypotekárnym úverom a nad hospodárením Sociálnej poisťovne.

Podpora MSP zo strany MF SR sa uskutočňuje prostredníctvom aktivít Slovenskej záručnej a rozvojovej banky (SZRB) a Exportno-importnej banky SR (EXIMBANKA).

5.2.1 SLOVENSKÁ ZÁRUČNÁ A ROZVOJOVÁ BANKA (SZRB)

Slovenská záručná a rozvojová banka, a.s. (SZRB) je špecializovanou bankou, ktorej jediným akcionárom je Ministerstvo financií SR, pričom sa riadi zákonom o bankách a dohľad vykonáva Národná banka Slovenska. Uskutočňovaním svojich aktivít realizuje zámery vlády SR v oblasti podpory malého a stredného podnikania, ako aj ďalšie národohospodárske ciele. Banka zohráva významnú úlohu v bankovom systéme a systéme mechanizmov a nástrojov štátu.

Cieľový segment klientov SZRB, ktorým sú predovšetkým malí a strední podnikatelia, sa z dôvodu potreby riešenia dopadov globálnej finančnej a hospodárskej krízy výrazne rozšíril. V hodnotenom období banka zaznamenala väčší záujem o produkty zo strany klientov ako aj spolupracujúcich bánk. Tento vývoj bol ovplyvňovaný aj skutočnosťou, že komerčné banky prehodnocovali podmienky a kritériá ďalšieho financovania klientov, pričom pristúpili k sprísneniu úverových podmienok pre veľké spoločnosti a malých a stredných podnikateľov a tiež vylúčili niektoré oblasti financovania.

Banka prostredníctvom svojich produktov poskytuje neobmedzený priestor pre financovanie akýchkoľvek oblastí hospodárstva, nemá v súčasnosti špecifikované sektory, ktoré nie sú predmetom záujmu financovania. V útlme je podpora veľkých developerských projektov.

SZRB si udržuje významnú pozíciu a funkciu v bankovom sektore, nakoľko napomáha financovaniu podnikateľov v prospech riešenia problémov s likviditou, ich stabilizácie, rozvoja a zvyšovania konkurencieschopnosti.

SZRB realizuje aj zámery hospodárskej politiky štátu, ako je napríklad financovanie projektov miest a obcí, VÚC, ale aj veľmi potrebnú obnovu bytového fondu. Pri špecifickom zameraní na financovanie rizikovejších skupín podnikateľov (z menej rozvinutých regiónov alebo začínajúci, resp. malí a strední podnikatelia inak nevyhovujúci komerčným bankám, a pod.) je SZRB schopná akceptovať vyššie riziko, s orientáciou najmä na menšie obchody (rozloženie rizika), avšak s dodržaním zásad obozretného podnikania, a to kvalifikovaným zhodnotením klienta, resp. projektu.

Počas celého roka 2009 sa SZRB orientovala primárne na plnenie svojho prvoradého poslania, ktorým je podpora malého a stredného podnikania. Banka si v plnej miere uvedomila svoju misiu a víziu, a s ňou súvisiacu zodpovednosť, ktorá tiež súvisí s potrebou zlepšenia peňažných tokov medzi bankovou a podnikateľskou sférou.

V roku 2009 vykonávala SZRB aj aktivity v oblasti získania finančných zdrojov zo zahraničných liniek. Činnosť v tejto oblasti bola zameraná najmä na úspešné zavŕšenie schvaľovacieho procesu úverovej linky z EIB a jej následné čerpanie, úverovej linky z CEB a na prípravu implementácie inovatívnych finančných nástrojov v rámci iniciatívy JEREMIE a s tým súvisiace fungovanie dcérskej spoločnosti Slovenský záručný a rozvojový fond, s.r.o.. Týmto banka rozšírila možnosti podpory malého a stredného podnikania aj z hľadiska zdrojového krytia.

Úverová zmluva medzi SZRB a EIB bola podpísaná v júli a v septembri 2009 bola čerpaná 1. tranža úverovej linky EIB vo výške 25 mil. Eur. K 31.12.2009 bolo z úverovej linky EIB schválených 16 úverov v celkovej výške 5,9 mil. Eur.

V roku 2009 bol podpísaný dodatok k Rámcovej úverovej zmluve uzatvorenej medzi SZRB a CEB, ktorý umožnil využitie zostávajúcej výšky úverovej linky v objeme 8,3 mil. Eur na obnovu bytového fondu na Slovensku.

V marci 2009 založila SZRB dcérsku spoločnosť SZRF, s.r.o. za účelom realizácie iniciatívy JEREMIE a inovatívnych nástrojov financovania z prostriedkov štrukturálnych fondov na Slovensku.

V záujme prispieť k možnosti získať finančné prostriedky zo strany klientov a navrhnúť riešenia smerujúce k zlepšeniu financovania malých a stredných podnikov v období pretrvávajúcej krízy SZRB priebežne reaguje na požiadavky trhu poskytovaním existujúcich produktov a ich aktualizáciou.

5.2.1.1 Záručné programy

Rok 2009 v oblasti záruk sa niesol v znamení rozširovania spolupráce s komerčnými bankami pri poskytovaní tzv. rýchlych bankových záruk v súlade s podpísanými memorandami - Memorandum o spolupráci medzi SZRB, Eximbankou a komerčnými bankami zastúpenými SBA a Memorandum o spolupráci pri riešení finančnej a hospodárskej krízy na slovenskú spoločnosť medzi Vládou SR a Slovenskou bankovou asociáciou.

Vzájomná spolupráca SZRB a komerčných bánk prostredníctvom poskytovania rýchlych záruk napomohla v čase globálnej hospodárskej krízy k vytvoreniu priestoru pre sprístupnenie finančných zdrojov aj tým podnikateľom, ktorí nedisponovali dostatočným kapitálom, resp. dostatočnými zabezpečovacími prostriedkami, čo umožnilo zmierňovať dopady tejto krízy na podnikateľskú sféru.

Zaručované úvery sú určené na podporu podnikania vo všetkých oblastiach hospodárstva, na krytie prevádzkových potrieb klientov, ako aj na investičné účely.

Rámcové zmluvy pre bankové záruky I. boli v roku 2009 uzatvorené s nasledovnými bankami: Slovenská sporiteľňa, VOLKSBANK Slovensko, UniCredit Bank, Všeobecná úverová banka, Československá obchodná banka, DEXIA banka Slovensko, Poštová banka, Prvá stavebná sporiteľňa, OTP Banka a pokračovala spolupráca s Tatra bankou.

V rámci produktu rýchle bankové záruky II. boli v roku 2009 uzatvorené rámcové zmluvy s VOLKSBANK Slovensko, so Slovenskou sporiteľňou a zmluva s Tatra bankou, pričom rokovania s ostatnými bankami pre tento produkt v danom období neboli ukončené.

Bankové záruky za finančné úvery

SZRB v roku 2009 podporovala klientov prostredníctvom nasledovných záručných produktov:

1. Rýchle bankové záruky

Záruky I a II – marketingovo označené ako záruky Klasik a Prémium. SZRB poskytuje záruky za úvery komerčných bánk pre malých a stredných podnikateľov, a to až do výšky 55 % z istiny úveru. Uvedený model sa aplikuje v dvoch etapách a to ako :

- rýchle bankové záruky I. vo výške 55% do výšky úveru max. 340 tis. Eur.
- rýchle bankové záruky II. vo výške 55% do výšky úveru max. 1 mil. Eur.

V roku 2009 boli rýchle bankové záruky schválené v počte 853 v hodnote 59 360,12 v tis. Eur. Prostredníctvom rýchlej bankovej záruky pokrýva banka široké spektrum úverových produktov, či už na prevádzku alebo pokrytie investičných zámerov podnikateľov.

2. Bankové záruky na finančné úvery

Poskytovanie aj iných typov záručných produktov na úvery pre malých a stredných podnikateľov v komerčných bankách a špeciálnych záruk pre spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov a tiež vlastníkov bytov a nebytových priestorov zastúpených správcami bytového domu a pre mestá a obce pri úveroch na výstavbu nájomných obecných domov.

V roku 2009 banka schválila 937 záruk v objeme vyše 83,3 mil. Eur, z čoho 91 % tvorili rýchle záruky za úvery komerčných bánk. Celková výška portfólia bankových záruk k 31.12.2009 bola 208,4 mil. Eur.

5.2.1.2 Úverové programy

V období pretrvávajúcej hospodárskej krízy komerčné banky pristúpili k sprísneniu podmienok poskytovania nových úverov pre podnikateľské subjekty a k sprísneniu kritérií pre obnovovanie už poskytnutých úverových liniek určených najmä na krytie prevádzkových potrieb podnikateľov. Uvedené sa prejavilo vo všeobecnom úbytku na stavoch úverov v bankovom sektore. SZRB však vykazuje v tomto období najväčší prírastok úverov (medziročne) spomedzi štandardných komerčných bánk.

K 31.12.2009 mala banka v portfóliu 1 776 priamych úverov v objeme 265 mil. Eur. Priemerná výška jedného poskytnutého priameho úveru v portfóliu banky je 149 tis. Eur, čo dokumentuje skutočnosť, že SZRB skutočne podporuje menších podnikateľov – živnostníkov a malé spoločnosti. Z celkového objemu úverov predstavovali investičné úvery 83,3 % s dobou splatnosti spravidla do 10 rokov a prevádzkové úvery, resp. úvery na prechodný nedostatok finančných prostriedkov s ročnou dobou splatnosti, prípadne s dobou splatnosti max. do troch rokov predstavovali 16,7 %.

V priebehu roka 2009 bolo poskytnutých 635 nových úverov v objeme 117 mil. Eur pre malých a stredných klientov. Za porovnateľné obdobie roku 2008 došlo v roku 2009 k nárastu objemu poskytnutých nových úverov o 20,2%.

SZRB v roku 2009 podporovala klientov prostredníctvom nasledovných úverových produktov:

1. Priame úvery

SZRB podporuje financovanie investičných a prevádzkových potrieb malých a stredných podnikateľov, financuje rozvoj regiónov, miest a obcí.

2. Úvery pre poľnohospodárov

Pomoc subjektom, ktoré žiadajú o priame platby, preklenúť prechodný nedostatok finančných prostriedkov. Poskytovanie dlhodobých úverov pre poľnohospodárskych prvovýrobcov na odkúpenie poľnohospodárskej pôdy, ktorú majú prevažne v prenájme.

3. Obnova bytového fondu

SZRB financuje projekty zamerané na obnovu bytového domu, najmä opravy, modernizácie a rekonštrukcie spoločných častí, zariadení a príslušenstva bytových domov.

4. Mikroúvery

Banka podporuje rast malých podnikateľov, pomáha ženám - podnikateľkám pri rozvoji ich podnikateľských činností, zjednodušuje mladým podnikateľom prístup k úverovým zdrojom a poskytuje začiatkový kapitál vysokoškolačom na rozvoj ich podnikateľskej činnosti či ešte počas štúdia, alebo po jeho ukončení.

5. Úvery na podporu environmentálnych a iných projektov

Zozdrojov Nordickej investičnej banky (NIB) SZRB spolufinancuje projekty na výstavbu infraštruktúry, realizáciu energetických projektov, zabezpečenie zásobovania pitnou vodou, výstavbu kanalizácie a čistiarní odpadových vôd.

6. Úvery financované s podporu EÚ, Kreditanstalt für Wiederaufbau a Rozvojovej banky Rady Európy

SZRB zlepšuje prístup k dlhodobému financovaniu projektov pre malých a stredných podnikateľov, samostatne hospodáriacich roľníkov a prvovýrobcov, ktorí podnikajú vo vidieckych oblastiach Slovenska. Taktiež financuje dlhodobé investície týkajúce sa výstavby, skvalitnenia alebo renovovania malej komunálnej infraštruktúry – oprava miestnych komunikácií, kultúrneho domu, detského ihriska, verejného osvetlenia a pod.

7. INVEST úver zo zdrojov Európskej investičnej banky

Sprístupnenie dlhodobých prostriedkov pre malých a stredných podnikateľov na financovanie ich investičných, ale aj bežných prevádzkových nákladov s výhodným úročením.

SZRB zvýšila objem úverov oproti roku 2008 o viac ako 20 %. Od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2009 banka poskytla 635 úverov v celkovom objeme 116,6 mil. Eur. Priemerná výška úveru bola vyše 183 tisíc Eur. Celkový objem poskytnutých úverov k ultimu roku 2009 dosiahol hodnotu takmer 265 mil. Eur, čo znamená medzročný nárast o 2,5 %.

5.2.2 EXPORTNO - IMPORTNÁ BANKA SR (EXIMBANKA SR)

EXIMBANKA SR je špecializovaná štátna agentúra, ktorá bola zriadená za účelom podpory exportu slovenských výrobcov produkcie a služieb na zahraničných trhoch, v zmysle zákona 80/1997 Z.z. a neskorších predpisov. Jej hlavným zámerom je zvýšiť konkurencieschopnosť slovenských exportérov a podporiť vzájomnú hospodársku výmenu Slovenskej republiky so zahraničím v súlade so štátnou a zahraničnoobchodnou politikou a v súlade s medzinárodnými záväzkami, ktorými je viazaná.

EXIMBANKA SR sa v súlade s proexportnou politikou vlády SR sústreďuje na rozširovanie podpory vývozných aktivít v oblasti malých, stredných a veľkých podnikateľov s cieľom zníženia vysokej miery závislosti exportnej výkonnosti slovenskej ekonomiky od relatívne malého počtu firiem.

EXIMBANKA SR **v roku 2009 podporila** prostredníctvom svojich bankových a poisťovacích činností **export v celkovej výške 2 790,0 mil. Eur**, čo predstavuje plnenie jeho rozpočtovanej výšky (3 700,0 mil. Eur) na 75,4 %. Na uvedenej sume sa bankové činnosti podieľali objemom 1 957,1 mil. Eur a poisťovacie činnosti výškou 832,9 mil. Eur. V porovnaní s rokom 2008 bola podpora exportu slovenských podnikateľských subjektov EXIMBANKOU SR nižšia o 1 086,7 mil. Eur, t. j. o 28,0 %. EXIMBANKA SR v roku 2009 podľa údajov Štatistického úradu SR podporila 7,0 % z celkového exportu Slovenskej republiky.

Bankové činnosti

Úverové a záručné aktivity zabezpečovala EXIMBANKA SR formou refinancovania, priameho financovania, eskontu zmeniek a vystavených záruk, čím v roku 2009 podporila export v objeme 1 957,1 mil. Eur. To predstavovalo plnenie rozpočtu na rok 2009 (2 540,0 mil. Eur) na 77,1 % a pokles v porovnaní s rokom 2008 o 689,6 mil. Eur (t. j. o 26,1 %).

Prostredníctvom svojich bankových produktov podporila EXIMBANKA SR v roku 2009 **export v segmente MSP v objeme 166,40 mil. Eur**.

Poisťovacie činnosti

Poisťovacie aktivity EXIMBANKY SR boli orientované na podporu exportu slovenských podnikateľských subjektov poskytovaním poisťnej ochrany exportérom voči krátkodobým obchodovateľným rizikám, krátkodobým neobchodovateľným rizikám a strednodobým a dlhodobým rizikám.

Prostredníctvom poisťovacích činností EXIMBANKA SR v roku 2009 **podporila export vo výške 832,9 mil. Eur**, čo predstavuje plnenie rozpočtu (1 160,0 mil. Eur) na 71,8 % a pokles v porovnaní s rokom 2008 o 397,1 mil. Eur (t. j. o 32,3 %).

Podrobnejšie údaje o podpore prostredníctvom EXIMBANKY SR sú uvedené v prílohe B, tabuľka č. 1

5.3. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (MPSVR SR) je ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky pre oblasť pracovnoprávných vzťahov, zamestnanosti, kolektívneho vyjednávania, miezd a iných odmien za prácu, sociálneho zabezpečenia, sociálnoprávnej ochrany detí a mládeže, starostlivosti o rodinu a pre ďalšie veci sociálnej politiky.

Podpora MSP je súčasťou činnosti Ústredia práce sociálnych vecí a rodiny a predovšetkým je realizovaná prostredníctvom nástrojov aktívnej politiky trhu práce.

5.3.1 ÚSTREDIE PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY

Aktívna politika trhu práce (ďalej len „AFTP“) je významným činiteľom, ktorý napomáha začleneniu uchádzačov o zamestnanie na trh práce. Nástroje AFTP v zmysle zákona o službách zamestnanosti boli zabezpečované Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny (PSVR) a úradmi PSVR.

Aktívna politika trhu práce (AFTP) sa v roku 2009 realizovala predovšetkým prostredníctvom aktívnych opatrení na trhu práce (AOTP) v zmysle zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákona o službách zamestnanosti). Na zmiernenie dopadov globálnej ekonomickej krízy na trh práce, ktorá sa v roku 2009 prejavovala postupným zvyšovaním počtu ohrozených pracovných miest a narastaným počtu nezamestnaných, boli novelami zákona o službách zamestnanosti prijaté riešenia ktoré prispeli k udržaniu existujúcich pracovných miest a podporili vytvorenie nových pracovných miest.

1. Podpora vytvárania nových pracovných miest

V rámci podpory vytvárania nových PM boli v roku 2009 využívané nasledovné nástroje AOTP :

- § 49 príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť
- § 49a príspevok na zapracovanie znevýhodneného UoZ
- § 50 príspevok na zamestnávanie znevýhodneného UoZ
- § 50c podpora zamestnávania znevýhodneného UoZ v sociálnom podniku
- § 50e príspevok na podporu vytvorenia nového PM
- § 50g príspevok na podporu samostatnej zárobkovej činnosti
- § 56 príspevok na zriadenie chránenej dielne a chráneného pracoviska
- § 57 príspevok občanovi zo zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti
- § 59 príspevok na činnosť pracovného asistenta

2. Podpora udržania existujúcich pracovných miest

V rámci podpory udržania existujúcich PM boli v roku 2009 využívané nasledovné nástroje AOTP :

- § 47 teoretická a praktická príprava zamestnancov na získanie nových vedomostí a odborných zručností
- § 50a príspevok na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami
- § 50d príspevok na podporu udržania zamestnanosti
- § 50b príspevok na dopravu do zamestnania
- § 56a príspevok na udržanie občana so ZP v zamestnaní
- § 60 príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov

Tab. č. 5.1: Nástroje aktívnych opatrení trhu práce (poskytnuté finančné prostriedky za rok 2009 podľa jednotlivých nástrojov OATP pre malé a stredné podniky):

Nástroj AOTP	Počet vytvorených -obsadených PM, resp. počet zaradených osôb	Dohodnutá suma finančných prostriedkov
§ 47	29 921	30 642 711
§ 49	12 870	39 383 574
§ 49a	250	136 393
§ 50	128	287 325
§ 50a	1 502	5 847 572
§ 50c	437	2 732 523
§ 50d	38 197	2 555 404
§ 50e	6 559	20 822 633
§ 50g	3	2 509
§ 53b	6 521	37 682
§ 56	1 417	11 284 044
§ 56a	297	459 186
§ 57	439	3 580 255
§ 59	275	1 622 147
§ 60	12 668	9 186 743
Spolu	111 484	128 580 701

V roku 2009 úrady práce, sociálnych vecí a rodiny (úrady PSVR) podporili prostredníctvom nástrojov aktívnych opatrení trhu práce realizovaných v zmysle zákona o službách zamestnanosti 280 016 pracovných miest, resp. UoZ alebo záujemcov o zamestnanie v celkovej sume 162,18 mil. Eur. Priemerná dohodnutá suma príspevku bola vo výške 779 Eur.

Aktívna politika trhu práce v zmysle zákona o službách zamestnanosti sa realizuje predovšetkým cez národné projekty a pilotné projekty. Najväčším prijímateľom pomoci z Európskeho sociálneho fondu, ktorý realizuje štátnu politiku v oblasti zamestnanosti vo väzbe na zákon o službách zamestnanosti a štátnu politiku v oblasti sociálnych vecí a rodiny, je Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ÚPSVR).

Najväčší podiel na financovaní jednotlivých nástrojoch AOTP v roku 2009 mal **príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)** vo výške 39,38 mil. Eur. Vytvorených a obsadených bolo 12 870 pracovných miest (ďalej len PM), čo je o 774 PM viac ako v roku 2008. V zmysle tohto nástroja sa poskytuje príspevok na úhradu preukázaných nákladov súvisiacich so samostatnou zárobkovou činnosťou.

V rámci štruktúry znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie, najviac tento nástroj využívajú dlhodobo nezamestnaní, občania nad 50 rokov veku a tiež absolventi, ktorí majú problémy so začlenením sa na trh práce.

Poberanie **príspevku občana so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti (§ 57)** v roku 2009 využilo 439 UoZ, pre ktorých bola dohodnutá suma finančných prostriedkov vo výške 3,58 mil. Eur. Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím sa poskytuje na začatie prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti.

Druhým najvyužívanejším nástrojom aktívnych opatrení na trhu práce z hľadiska dohodnutej sumy finančných prostriedkov je vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca (§47). V priebehu roka 2009 bolo do vzdelávania a prípravy pre trh práce zamestnanca zaradených 29 921 zamestnancov. Celkové čerpanie finančných prostriedkov, vrátane spolufinancovania bolo vo výške 30,64 mil. Eur.

Dopytovo – orientované projekty a globálne granty v oblasti adaptability pracovníkov a podpory podnikov a podnikania a projekty medzirezortnej spolupráce v rámci programového obdobia 2007 - 2013 sú

spolufinancované z Európskeho sociálneho fondu prostredníctvom Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia. Jeho realizáciu uskutočňujú Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktoré plní úlohy Riadiaceho orgánu a dva sprostredkovateľské orgány - Sociálna implementačná agentúra a Fond sociálneho rozvoja.

Sociálna implementačná agentúra spolu s Ministerstvom hospodárstva SR a Národnou agentúrou pre rozvoj malého a stredného podnikania v roku 2009 vyhlásila výzvu zameranú na tvorbu pracovných miest kde je plánované vytvorenie 603 pracovných miest. Zazmluvnených bolo celkom 107 projektov. Nenávratný finančný príspevok bol zazmluvnený vo výške 5,35 mil. Eur. K 31.12.2009 bolo reálne vytvorených 179 pracovných miest. Na podporu MSP formou vzdelávania a školenia vlastných zamestnancov Sociálna implementačná agentúra vyhlásila v roku 2009 dve výzvy, pričom celkovo v rámci týchto výziev bolo zazmluvnených 162 projektov, kde sa predpokladá vyškolenie 5 730 zamestnancov. Nenávratný finančný príspevok bol zazmluvnený vo výške 22,39 mil. Eur.

5.4 Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky (MVRR SR) je ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky pre verejné práce, regionálny rozvoj, stavebnú výrobu a stavebné výrobky, stavebný poriadok a územné plánovanie okrem ekologických aspektov, podporu a uskutočňovanie bytovej politiky, poskytovanie štátnej prémie k stavebnému sporeniu.

Programy podpory malého a stredného podnikania, ktoré sú realizované Agentúrou na podporu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Bratislavský kraj:

1. Počet žiadateľov o podporu z Operačného programu Bratislavský kraj 2007-2013.

V roku 2009 boli v rámci OPBK ukončené nasledujúce výzvy:

- **Kód výzvy OPBK/2009/2.1/03** (pre opatrenie 2.1 Inovácie a technologické transfery) prijatých bolo 63 ŽoNFP (finančný objem prijatých ŽoNFP vo výške 9 336 469,30 Eur) od 59 žiadateľov. Výberová komisia na svojom zasadnutí odporučila na schválenie 40 ŽoNFP a 23 ŽoNFP odporučila neschváliť.
- **Kód výzvy OPBK/2009/2.2/03** (pre opatrenie 2.2 Informatizácia spoločnosti) prijatých bolo 47 ŽoNFP (finančný objem prijatých ŽoNFP vo výške 3 372 533,59 Eur). Výberová komisia na svojom zasadnutí odporučila na schválenie 33 ŽoNFP a 14 ŽoNFP odporučila neschváliť. Obe z vyhlásených výziev boli určené len mikro, malým a stredným podnikateľom.

2. Počet a výška poskytnutých záruk, z toho malým a stredným podnikateľom.

V roku 2009 Agentúra na podporu regionálneho rozvoja v rámci podporných programov neposkytovala záruky podnikateľským subjektom.

3. Počet a výška poskytnutých dotácií zo ŠR, resp. iných foriem podpory, z toho malým a stredným podnikateľom.

V rámci opatrenia 2.1 Inovácie a technologické transfery bolo v roku 2009 rozhodnuté o poskytnutí grantov 8 podnikateľským subjektom, toho v prípade 5 subjektov boli aj uzavreté zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku vo výške 3 964 663 Eur. V rámci opatrenia 2.2 Informatizácia spoločnosti bolo v roku 2009 rozhodnuté o poskytnutí grantov 4 podnikateľským subjektom, pričom so všetkými subjektmi boli uzavreté zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku vo výške 224 918 Eur. V prípade oboch uvedených opatrení boli granty poskytnuté výhradne mikro, malým a stredným podnikateľom.

4. Počet vytvorených, resp. udrжанých pracovných miest.

V rámci zazmluvnených projektov za prioritnú os 2 – Vedomostná ekonomika bolo v roku 2009 vytvorených 9 pracovných miest prijímateľmi pomoci zo súkromného sektora (MSP).

5.5 Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky

Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej Republiky (MP SR) je ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky vykonáva štátnu správu a štátny odborný dozor v rezorte pôdohospodárstva, riadi, usmerňuje a kontroluje výkon štátnej správy uskutočňovanej Štátnou veterinárnou a potravinovou správou SR, Plemenárskou inšpekciou SR, Ústredným kontrolným a skúšobným ústavom poľnohospodárskym, Národným lesníckym centrom, Technickým a skúšobným ústavom pôdohospodárskym SKTC-106 Rovinka, Pôdohospodárskou platobnou agentúrou a orgánmi špecializovanej štátnej správy v rozsahu svojej pôsobnosti.

Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky (ďalej len „MP SR“) a Pôdohospodárska platobná agentúra (ďalej len „PPA“) poskytovali v roku 2009 štátnu a minimálnu pomoc (de minimis) formou dotácií na základe nasledovných platných právnych predpisov: zákona č. 596/2008 Z. z. o štátnom rozpočte na rok 2009 v znení zákona č. 448/2009 Z. z., zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 543/2007 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka v znení neskorších predpisov, zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov, zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 369/2007 Z. z. o niektorých podporných opatreniach v pôdohospodárstve v znení nariadenia vlády SR č. 159/2008 Z. z., nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 264/2009 o podporných opatreniach v pôdohospodárstve v znení neskorších predpisov, nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 347/2009 Z. z. o poskytovaní dočasnej štátnej pomoci pre pestovateľov cukrovej repy. Uvedené nariadenia vlády Slovenskej republiky sú právnymi predpismi, ktoré boli vypracované podľa § 2 ods. 1 písm. k) zákona č. 19/2002 Z. z., ktorým sa ustanovujú podmienky vydávania aproximačných nariadení vlády Slovenskej republiky v znení zákona č. 207/2002 Z. z. Týmto nariadeniami vlády Slovenskej republiky sa prevzali do právneho systému Slovenskej republiky predpisy Európskej únie o poskytovaní štátnej a minimálnej pomoci v pôdohospodárstve.

Prijímateľom štátnej a minimálnej pomoci boli v roku 2009 podniky pôsobiace v poľnohospodárskej prvovýrobe, v sektore rybného hospodárstva, lesného hospodárstva a podniky, ktoré pôsobia v oblasti spracovania poľnohospodárskych produktov atď.

Pôvodný rozpočet finančných prostriedkov určený na poskytovanie štátnej a minimálnej pomoci vo forme dotácie v roku 2009 predstavoval čiastku 32 961 894 Eur. Z tejto čiastky bola časť finančných prostriedkov použitá prostredníctvom rozpočtových opatrení na nezabezpečené výdavky rezortu MP SR.

Štátna pomoc v rezorte pôdohospodárstva Slovenskej republiky je poskytovaná prostredníctvom Pôdohospodárskej platobnej agentúry.

5.5.1 PÔDOHOSPODÁRSKA PLATOBNÁ AGENTÚRA (PPA)

Úlohy platobnej agentúry pre rok 2009 stanovil zákon č. 543/2007 Z. z. z 25. októbra 2007 o pôsobnosti orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka. Zákon upravuje pôsobnosť Ministerstva pôdohospodárstva SR ako riadiaceho orgánu a pôsobnosť Pôdohospodárskej platobnej agentúry ako výkonného orgánu pri poskytovaní finančných prostriedkov z fondov EÚ ako aj podmienky poskytovania dotácií z prostriedkov štátneho rozpočtu pre pôdohospodárstvo, rozvoj vidieka a rybné hospodárstvo.

V zmysle uvedeného zákona a súvisiacich platných právnych predpisov Európskej únie a Slovenskej republiky v roku 2009 platobná agentúra zabezpečovala administratívnu činnosť pri poskytovaní podpôr v poľnohospodárstve, potravinárstve, lesnom hospodárstve, rybnom hospodárstve a pri rozvoji vidieka z prostriedkov fondov EÚ a štátneho rozpočtu a podpôr pre pôdohospodárstvo, rozvoj vidieka a rybné hospodárstvo. Zároveň sa podieľala na príprave programových dokumentov a ich implementácie na podmienky Slovenskej republiky.

V programovom období 2007 – 2013 plní PPA úlohu sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom pre **Program rozvoja vidieka** a pre **Operačný program rybné hospodárstvo**.

Hlavný dôraz sa v Programe rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 popri investovaní do poľnohospodárskej prvovýroby a spracovateľského priemyslu, kladie aj na podporu životného prostredia a znevýhodnených oblastí. Program ďalej rieši zvyšovanie hospodárskej hodnoty lesov, vzdelávanie, pozemkové úpravy, diverzifikáciu poľnohospodárstva na iné činnosti a podporu pre rozvoj obcí. Stratégia rozvoja vidieka je v ňom postavená na štyroch osiach: zlepšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, zlepšenie životného prostredia a krajiny, kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva, LEADER - zlepšovanie správy (manažmentu) a riadenia a mobilizácia rozvojového potenciálu vo vidieckych oblastiach. Program rozvoja vidieka SR 2007-2013 (PRV 2007-2013) – projektové opatrenia PRV SR 2007-13 pokrýva celé územie SR a je implementovaný PPA najmä na základe Nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom EPFRV a Nariadenia Komisie (ES) č. 1974/2006, ustanovujúce podrobné pravidlá implementácie jednotlivých opatrení PRV. S implementáciou tohto programu začala PPA v roku 2008. Do 31. 12. 2009 boli vyhlásené výzvy na predkladanie žiadostí o NFP na všetky opatrenia tohto programu. V rámci 14-tich výziev bolo prijatých 8 832 projektov, z ktorých bolo 2 562 schválených v celkovej výške verejných výdavkov 868 001 tis. Eur, čo predstavuje viac ako 66 %-né uzatvorenie zmlúv z disponibilných limitov pre projektové opatrenia (s výnimkou technickej pomoci). Do konca roka 2009 bolo zrealizovaných aj 1 541 platieb vo výške 256 507 tis. Eur verejných výdavkov. Z PRV 2007-2013 sa financujú aj pokračujúce viacročné opatrenia podľa zmlúv uzatvorených v rámci PRV 2004-2006. V roku 2009 bolo z PRV 2007-2013 v rámci pokračujúcich opatrení vyplatených 113 180 tis. Eur verejných výdavkov (1 534 platieb) a teda celková vyplatená suma verejných výdavkov v roku 2009 predstavuje 369 687 tis. Eur.

Údaje o počte podporených malých a stredných podnikoch za opatrenia Programu rozvoja vidieka 2007-2013, v rámci ktorých sa sleduje kategória podnikov v roku 2009 sú uvedené Prílohe B, tabuľka č. 2.

Celkový cieľ operačného programu Rybné hospodárstvo SR 2007 – 2013 vychádza z Národného strategického plánu rybného hospodárstva 2007 – 2013 schváleného Uznesením vlády SR č. 933 z 8. novembra 2006. Program bol schválený s cieľom riešiť silné a slabé stránky v súlade so zásadami trvalo udržateľného rozvoja Spoločnej politiky rybného hospodárstva. Dopĺňa stratégiu rozvoja vidieka, poľnohospodárskeho, potravinárskeho a lesníckeho sektora popísanú v Národnom strategickom pláne pre rozvoj vidieka na programovacie obdobie 2007 – 2013 a rozvinutú v Programe rozvoja vidieka SR na roky 2007 – 2013 spolufinancovaného z Európskeho poľnohospodárskeho fondu rozvoja vidieka. Celkovo nadväzuje na Národný strategický referenčný rámec SR na roky 2007 – 2013, z ktorého vychádzajú operačné programy spolufinancované z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, Kohézneho fondu a Európskeho sociálneho fondu. Medzi hlavné ciele OP Rybné hospodárstvo SR 2007 – 2013 patria: modernizácia, inovácia a reštrukturalizácia akvakultúry; zvýšenie konkurencieschopnosti podnikov spracujúcich produkty rybolovu a akvakultúry s dôrazom na podporu spracovania domácej produkcie; rozvoj trhu v rámci sektora rybného hospodárstva. OP RH pokrýva celé územie Slovenska a do 31. 12. 2009 bol vyhlásená 1 výzva na prijímanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok, a to v dvoch opatreniach. Spolu bolo prijatých 37 žiadostí z toho 5 projektov v opatrení Technická pomoc. Do konca roka 2009 bolo 35 uzatvorených zmlúv v celkovej výške verejných výdavkov 4 429 tis. Eur.

Údaje o počte podporených malých a stredných podnikoch za opatrenia Operačného programu Rybné hospodárstvo 2007-2013, v rámci ktorých sa sleduje kategória podnikov v roku 2009 sú uvedené v Prílohe B, tabuľka č. 3.

5.6 Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR) je ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky pre tvorbu a ochranu životného prostredia vrátane ochrany prírody a krajiny, vodného hospodárstva, ochrany pred povodňami, ochrany akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania, rybárstva, ochrany ovzdušia, ozónovej vrstvy a klimatického systému Zeme, ekologických aspektov územného plánovania, odpadového hospodárstva, posudzovania vplyvov na životné prostredie, zabezpečovania jednotného informačného systému o životnom prostredí a plošného monitoringu, geologického výskumu a prieskumu, ochrany a regulácie obchodu s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín, geneticky modifikovaných organizmov.

Podpora malého a stredného podnikania je v rámci kapitoly Ministerstva životného prostredia SR realizovaná len prostredníctvom projektov financovaných z prostriedkov EÚ a spolufinancovania zo ŠR.

Ministerstvo životného prostredia SR prostredníctvom Operačného programu Životné prostredie podporilo v roku 2009 súkromný sektor (malé, stredné a veľké podniky) v rámci troch schém štátnej pomoci: Schéma štátnej pomoci pre zlepšenie a rozvoj infraštruktúr pre ochranu ovzdušia pre programové obdobie, Schéma štátnej pomoci na ochranu životného prostredia v oblasti ochrany ovzdušia a minimalizácie nepriaznivých vplyvov zmeny klímy pre programové obdobie (skupinová výnimka) a Schéma štátnej pomoci pre zlepšenie a rozvoj Infraštruktúry odpadového hospodárstva pre programové obdobie (roky 2007 – 2013).

V rámci Schémy štátnej pomoci pre zlepšenie a rozvoj infraštruktúr pre ochranu ovzdušia boli podporené 4 projekty MSP v celkovej výške 7 037 214 Eur a v rámci Schémy štátnej pomoci pre zlepšenie a rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva bolo podporených 26 projektov v celkovej výške 66 631 775 Eur. Environmentálny fond podporil v roku 2009 formou úveru 3 projekty v celkovej sume 3 135 446 Eur a formou dotácie 4 projekty v celkovej sume 260 548 Eur.

5.7 Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky (MŠ SR) je ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky pre základné školy, stredné školy, vysoké školy, školské zariadenia, celoživotné vzdelávanie, vedu a techniku, štátnu starostlivosť o mládež a šport. Na sprostredkovanie finančnej podpory má zriadené dve agentúry a to:

Ministerstvo realizuje štátnu podporu výskumu a vývoja prostredníctvom programov vyhlasovaných Agentúrou na podporu výskumu a vývoja. Podporu zo zdrojov štrukturálnych fondov (operačné programy Vzdelávanie a Výskum a vývoj) poskytuje prostredníctvom Agentúry MŠ SR pre štrukturálne fondy EÚ. Sekcia vedy a techniky MŠ SR poskytla v roku 2009 dotáciu zo štátneho rozpočtu v zmysle § 3 ods. 1 písm. a) zákona o stimuloch pre výskum a vývoj č. 185/2009 Z.z. a o doplnení zákona č. 595/2003 o dani z príjmov v znení neskorších predpisov v celkovej čiastke 1 285 088 Eur piatim subjektom. Ide o projekty s dobou riešenia 3 roky.

5.7.1 AGENTÚRA MŠ SR PRE ŠTRUKTURÁLNE FONDY EÚ (AŠFEÚ)

Hlavnou úlohou Agentúry je zabezpečiť proces implementácie pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ v programovom období 2007 - 2013. Agentúra plní funkciu sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom, t. j. vykonáva činnosti v rozsahu úloh delegovaných Ministerstvom školstva SR ako riadiacim orgánom pre operačné programy Vzdelávanie a Výskum a vývoj.

Cieľom agentúry je zabezpečiť kontinuálny proces prijímania, hodnotenia, finančného riadenia a monitorovania projektov tak, aby ich realizácia prebiehala v súlade s harmonogramom a aby finančné prostriedky určené na programové obdobie 2007 - 2013 boli vyčerpané v maximálnej možnej miere.

Agentúra MŠ SR pre štrukturálne fondy EÚ vyhlásila výzvy na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok (ďalej len žiadosti o NFP) zamerané na podporu MSP v rámci operačného programu Výskum a vývoj – podľa /Schémy na podporu výskumu a vývoja/ (schémy štátnej pomoci). Ide o nasledovné výzvy :

Výzva OPVaV – 2009/2.2/03-SORO s názvom Podpora aplikovaného výskumu, vývoja a transferu technológií. Dátum vyhlásenia výzvy na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok bol 28.04.2009, dátum uzávierky výzvy 10.08.2009. Celková finančná čiastka vyčlenená pre výzvu bola 40 000 000 Eur. Počet schválených žiadostí o NFP bol 32 a schválená výška NFP bola 38 443 905,46 Eur.

Výzva OPVaV – 2009 /4.2/03 – SORO s názvom Podpora aplikovaného výskumu, vývoja a transferu technológií. Výzva bola vyhlásená dňa 28.04.2009 a dátum u uzávierky výzvy bol 10.08.2009. Celková finančná čiastka vyčlenená pre výzvu bola 20 000 000 Eur. Počet schválených žiadostí o NFP bol 16 a schválená výška NFP bola 18 448 522,54 Eur. Miesto realizácie projektov je Bratislavský samosprávny kraj.

Výzva OPVaV – 2009/2.2/05-SORO s názvom Podpora budovania výskumno-vývojových centier. Dátum vyhlásenia výzvy na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok bol 21.12.2009 a dátum uzávierky výzvy 19.04.2010. Celková finančná čiastka vyčlenená pre výzvu bola 45 000 000 Eur.

Výzva OPVaV – 2009/4.2/05 – SORO s názvom „Podpora budovania výskumno-vývojových centier“. Výzva bola vyhlásená dňa 21.12.2009 a dátum uzávierky výzvy 19.04.2010. Celková finančná čiastka vyčlenená pre výzvu bola 25 000 000 Eur. Miesto realizácie projektu je Bratislavský samosprávny kraj.

Finančná pomoc v rámci uvedených výziev je určená v zmysle schémy štátnej pomoci pre fyzické osoby alebo právnické osoby oprávnené na podnikanie v zmysle § 2 ods. 2 Obchodného zákonníka, registrované na území SR, ktoré vykonávajú činnosti výskumu a vývoja a plánujú realizovať jednotlivé druhy oprávnených projektov.

Agentúra MŠ SR pre štrukturálne fondy EÚ vyhlásila výzvy na predkladanie žiadostí o NFP zamerané na podporu MSP aj v rámci **operačného programu Vzdelávanie** (podľa „schémy pomoci de minimis“) Ide o nasledovné výzvy :

Výzva OPV - 2009/2.1/01-SORO s názvom „Podpora ďalšieho vzdelávania vo vybraných sektoroch“. Dátum vyhlásenia výzvy bol 12. 8. 2009 a dátum uzávierky prijímania žiadostí o nenávratný finančný príspevok dňa 13. 10. 2009. Celková finančná čiastka vyčlenená na výzvu bola 7 500 000 Eur. V rámci tejto výzvy bolo zaregistrovaných 20 žiadostí o NFP. Výberová komisia odporučila na schválenie 9 projektov s výškou NFP 3 575 791,11 Eur.

Výzva OPV – 2009 /4,2/02-SORO s názvom „Podpora ďalšieho vzdelávania vo vybraných sektoroch“. Výzva bola vyhlásená dňa 12. 8. 2009 a dátum uzávierky prijímania žiadostí o nenávratný

finančný príspevok bol 13. 10. 2009. Celková finančná čiastka vyčlenená na výzvu bola 500 000 Eur. V rámci tejto výzvy boli zaregistrované 2 žiadosti o NFP. Výberová komisia odporučila na schválenie 1 projekt s výškou NFP 436 048,10 Eur. Miesto realizácie projektov bol Bratislavský samosprávny kraj.

Oprávnenými žiadateľmi v rámci uvedených výziev sú fyzické a právnické osoby oprávnené na podnikanie podľa § 2 ods. (2), písm. a) a b) Obchodného zákonníka, registrované na území Slovenskej republiky, ktoré spĺňajú definíciu mikro, malých a stredných podnikateľov v znení tejto výzvy a plánujú realizovať jednotlivé druhy oprávnených projektov.

5.7.2 AGENTÚRA NA PODPORU VÝSKUMU A VÝVOJA (APVV)

Hlavným cieľom agentúry je **podporovať špičkový základný a aplikovaný výskum a vývoj vo všetkých odboroch vedy a techniky**, ktoré uskutočňuje štátny sektor, sektor vysokých škôl, podnikateľský sektor a neziskový sektor v rámci programov agentúry. Podpora výskumu a vývoja sa realizuje formou projektov výskumu a vývoja, vybraných orgánmi agentúry v otvorenej súťaži vyhlasovanej agentúrou. Projekty výskumu a vývoja predkladajú tuzemské právnické alebo fyzické osoby. Základným východiskom podpory výskumu a vývoja je kvalita predloženého návrhu projektu. Ďalším cieľom agentúry je stimulovať účasť subjektov výskumu a vývoja v SR v medzinárodných a európskych programoch a iniciatívach, ako aj podporovať dvojstrannú a mnohostrannú spoluprácu v oblasti vedy a techniky.

Príjemcami finančných prostriedkov sú: organizácie sektora vysokých škôl, štátneho sektora výskumu a vývoja, podnikateľského sektora výskumu a vývoja, neziskového sektora výskumu a vývoja a fyzické osoby výskumu a vývoja v zmysle živnostenského zákona. Hodnotenie a financovanie projektov začínajúcich v roku 2009 je nasledovné:

Všeobecná výzva 2007, 2006, 2005 - cieľová skupina sú predkladatelia individuálnych projektov v oblastiach základného výskumu a aplikovaného výskumu a vývoja. V priebehu roka 2009 agentúra financovala pokračujúce projekty v rámci všeobecných výziev. Poskytnutá finančná podpora v roku 2009 na pokračujúce projekty (v tis. Eur) bola nasledovná:

- VV 2005 - 491,70 Eur
- VV 2006 - 4 902 Eur
- VV 2007 - 17 315,90 Eur

Program agentúry „**Podpora výskumu a vývoja v malých a stredných podnikoch**“ (VMSP 2009) - cieľom programu je stimulácia inovácií v malých a stredných podnikoch prostredníctvom podpory ich vlastného výskumu a vývoja alebo transferu takýchto riešení z organizácií výskumu a vývoja. **Výzva VMSP 2009** - termín na predkladanie žiadostí bol 15. 1. 2009 až 16. 3. 2009. Celkovo bolo podaných 168 žiadostí, v rámci formálno-technickej kontroly bolo vyradených 34 žiadostí. Termín začiatku realizácie projektov bol september 2009. Celkový počet financovaných projektov bol 94 a výška poskytnutých finančných prostriedkov 15 473 376 Eur. Priemerná výška finančnej podpory na jednu žiadosť bola 164 610 Eur. Priemerná úspešnosť (pomer počtu financovaných projektov k počtu podaných projektov) vo výzve VMSP 2009 bola 60 %.

V roku 2009 bola vyhlásená aj výzva programu „Podpora výskumu a vývoja v malých a stredných podnikoch“ /**VMSP 2009-II**/ zameraná na podporu start-up a spin-off podnikov, ktorej cieľom je stimulácia inovácií prostredníctvom podpory ich vlastného výskumu a vývoja. Táto výzva korešponduje so snahou vytvárať priaznivé prostredie pre vznik technologických inkubátorov, ktoré by mali vytvárať podporné prostredie pre začínajúcich malých podnikateľov typu start-up a spin-off. Termín na predkladanie žiadostí bol 30. 09. 2009 až 30. 11. 2009. Celkovo bolo podaných a posudzovaných žiadostí 43. V rámci formálno-technickej kontroly bolo vyradených 7 žiadostí. Hodnotených bolo celkovo 36 žiadostí s požadovanou výškou finančných prostriedkov 3 868 291 Eur.

Program „Podpora prípravy projektov 7. rámcového programu výskumu a vývoja na roky 2007 – 2013“ (PP7RP) - hlavným cieľom programu PP7RP je podporiť účasť slovenských subjektov v 7RP predovšetkým prostredníctvom podpory aktívnej účasti slovenských špičkových pracovníkov výskumu a vývoja na koordinácii výskumných projektov 7RP. V nadväznosti na uvedený program PP7RP agentúra vypísala v roku 2009 tretiu výzvu na podávanie žiadostí o registráciu a refundáciu nákladov na prípravu projektov 7. rámcového programu Európskej únie – PP7RP 2009 (20. 3. – 31. 12. 2009). Celkovo bolo podaných 46 žiadostí, z toho 2 žiadosti boli vyradené formálnou komisiou. Výška požadovaných finančných prostriedkov bola 73 366 Eur (ide o žiadosti doručené do 1. 9. 2009). V roku 2009 bolo podporených 15 žiadostí (žiadosti doručené do 1. 9. 2009) a počet uhradených žiadostí v roku 2009 bol 13. Výška schválených finančných prostriedkov je 57 093 Eur a výška uhradených finančných prostriedkov je 53 225 Eur.

Poskytnutie finančnej podpory z verejných zdrojov podnikateľským subjektom (štátna pomoc) umožňuje podporovať najefektívnejší proces zhodnocovania výskumu, prepájanie výskumu s trhom a z toho vyplývajúci hospodársky a sociálny rozvoj krajiny. Prispieva k zvyšovaniu konkurencieschopnosti podnikov, zvyšovaniu ich produkcie a kvality výrobkov a služieb, vytváraniu nových pracovných miest a pod. Agentúra každoročne sleduje prínosy pre realizátora každého konkrétného projektu prostredníctvom ročnej správy a ešte 3 roky po ukončení projektu

Celkovo bola v roku 2009 štátna pomoc poskytnutá pre 120 podnikateľských subjektov a výška poskytnutej štátnej pomoci bola 9 431 539,11 Eur (podiel prostriedkov Spoločenstva je 0%). V porovnaní s rokom 2008 (201,191 mil. Sk) je to nárast o 41,22 %. Tento nárast bol spôsobený poskytnutím štátnej pomoci na financovanie nových projektov schválených v rámci výzvy programu „Podpora výskumu a vývoja v malých a stredných podnikoch“ v roku 2009. Štátna pomoc poskytnutá podľa schém štátnej pomoci tvorí 98,69 % z celkovej štátnej pomoci poskytnutej Agentúrou (jeden prípad individuálnej štátnej pomoci).

Štátna pomoc poskytnutá MSP tvorí 92,25 % z celkovej štátnej pomoci poskytnutej v roku 2009 Agentúrou.

Štátna pomoc poskytnutá prostredníctvom schém pre regióny oprávnené na pomoc podľa článku 87(3) (a) Zmluvy o ES (SK02 Západné Slovensko, SK03 Stredné Slovensko, SK 04 Východné Slovensko) tvorí 54 % z celkovej štátnej pomoci poskytnutej prostredníctvom schém, štátna pomoc poskytnutá prostredníctvom schém pre regióny oprávnené na pomoc podľa článku 87(3) (c) Zmluvy o ES (SK01 Bratislavský kraj) tvorí 46 % z celkovej štátnej pomoci poskytnutej prostredníctvom schém.

6. Vyhodnotenie podporných programov realizovaných NARMSP

6.1 NARMSP ako implementačná agentúra pre štrukturálne fondy

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania vykonáva úlohu sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom pre Sektorový operačný program Priemysel a služby (SOP PS) a pre Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast (OP KaHR) na základe Splnomocnení o delegovaní právomocí z riadiaceho orgánu (MH SR) na sprostredkovateľský orgán a zabezpečuje proces výzvy, hodnotenia, implementácie, finančného riadenia, monitorovania a kontroly žiadostí o poskytnutie nenávratných finančných príspevkov (NFP) v rámci týchto operačných programov.

6.1.1 SEKTOROVÝ OPERAČNÝ PROGRAM PRIEMYSEL A SLUŽBY – OPATRENIE 1.1

6.1.1.1 Opatrenie 1.1 „Podpora rozvoja nových a existujúcich podnikov a služieb“ Výzva SOP PS – 2004 – 1.1 zo dňa 15. 6. 2004, kód výzvy 1111010-041 (schéma štátnej pomoci)

Vzhľadom na ukončenie programového obdobia boli zrealizované všetky zmluvne viazané aktivity v rámci jednotlivých projektov ešte v roku 2008. Všetci príjemcovia pomoci podali Záverečnú žiadosť o platbu spolu s Hlásením o ukončení realizácie projektu a všetkých 50 projektov bolo úspešne zrealizovaných a ukončených v celkovej výške NFP 37 805 268,10 Eur. Všetky projekty sa nachádzajú v procese monitorovania.

6.1.1.2 Opatrenie 1.1 „Podpora rozvoja nových a existujúcich podnikov a služieb“ Výzva SOP PS – 2006 – 1.1, zo dňa 16. 08.2006, kód výzvy 1111015-061 (schéma pomoci de minimis)

V priebehu roku 2009 v súvislosti s predĺžením programového obdobia do 30. júna 2009, bolo v rámci schémy pomoci de minimis podporených ďalších 23 žiadateľov zo zásobníka projektov vo výške NFP 1 512 976,65 Eur.

K 31. decembru 2009 boli všetky projekty zrealizované a ukončené. Konečný stav podporených projektov k sledovanému obdobiu v rámci schémy de minimis je 217, v celkovej výške NFP 17 809 222,91 Eur.

6.1.2 SEKTOROVÝ OPERAČNÝ PROGRAM PRIEMYSEL A SLUŽBY – OPATRENIE 1.2

6.1.2.1 Opatrenie 1.2 „Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry“; Výzva SOP PS – 2004 – 1.2 zo dňa 7.4. 2004, kód výzvy 1111021

V rámci výzvy na podporu budovania inkubátorov podporila naša agentúra 6 projektov (NFP 4 859 103,34 Eur). V roku 2009 prebiehalo už len ich monitorovanie, nakoľko všetky projekty boli ukončené v roku 2007.

6.1.2.2 Opatrenie 1.2 „Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry“; Výzva SOP PS – 2004 – 1.2, kód výzvy 1111027-051

Súčasťou opatrenia 1.2 SOP PS Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry je realizácia Národného projektu „Vybudovanie siete s informačným prepojením vedeckých, akademických a špeciálnych knižníc, vrátane ich modernizácie“

Jeho cieľom je modernizácia a prepojenie vedeckých, akademických a technických knižníc s podnikateľskou praxou. Ku koncu sledovaného obdobia bola výška zmluvne viazaného NFP 6 304 361,75 Eur .

V roku 2009 sme v rámci Národného projektu vyplatili formou refundácie 18 102,60 Eur . Projekt bol ukončený, a je v procese monitorovania.

6.1.3 OPERAČNÝ PROGRAM KONKURENCIESCHOPNOSŤ A HOSPODÁRSKY RAST

6.1.3.1 Podopatrenie 1.1.1 „Podpora zavádzania inovácií a technologických transferov“

Výzva KaHR-111DM-0801 zo dňa 14. júla 2008 (schéma pomoci de minimis)

Cieľom poskytnutia pomoci je podpora projektov zameraných na zvýšenie konkurencieschopnosti existujúcich podnikov zavedením inovatívnych a vyspelých technológií, vytvorenie prostredia na zvyšovanie inovačného potenciálu podnikov v priemysle a v službách, rozvoj ekologických výrobných ako nevyhnutnosti na prípravu trvalo udržateľného rozvoja v priemysle. Pomoc je určená na projekty v oblasti zavádzania inovatívnych a vyspelých technológií v priemysle a v službách, ktoré sú zamerané na niektorú z uvedených aktivít:

- hmotné a nehmotné investície na nákup inovatívnych a vyspelých technológií, strojov, prístrojov a zariadení,
- hmotné a nehmotné investície na nákup technológií na efektívne zhodnotenie prírodných zdrojov s cieľom zníženia negatívneho dopadu na životné prostredie.

28. januára 2009 bol ukončený proces odborného hodnotenia ŽoNFP. Následne zasadla výberová komisia, ktorá odporučila schváliť 87 projektov. Avšak, v dôsledku pretrvávajúcej hospodárskej krízy k podpisu zmluvy o NFP pristúpilo len 71 podnikateľských subjektov, pričom zmluvne viazaná výška NFP predstavuje 9 513 225,46 Eur. Ku koncu sledovaného obdobia bolo ukončených 25 projektov vo výške NFP 3 037 198,54 Eur.

Tab. č. 6.1: Finančná implementácia podopatrenia 1.1.1 „Podpora zavádzania inovácií a technologických transferov“, výzva KaHR-111DM-0801, podľa regiónov

Výzva	Región	Výška kontrahovaných prostriedkov	Výška čerpaných prostriedkov	% čerpaných prostriedkov
KaHR-111DM-0801	Západné Slovensko	3 315 989,38 Eur	1 648 581,58 Eur	49,72
	Stredné Slovensko	2 607 104,03 Eur	770 027,26 Eur	29,54
	Východné Slovensko	3 590 132,05 Eur	618 589,70 Eur	17,23
Spolu		9 513 225,46 Eur	3 037 198,54 Eur	31,93

Výzva KaHR-111DM-0901 zo dňa 15. júna 2009 (schéma pomoci de minimis)

Vyhlásenie tejto výzvy zameranej na nákup inovatívnych a vyspelých technológií sprevádzalo 5 zásadných zmien oproti výzve z roku 2008 (KaHR-111DM-0801):

- maximálna výška pomoci bola upravená na 500 000 Eur
- z pomoci bola vylúčená oblasť prvotného spracovania dreva
- projekt bolo možné začať realizovať odo dňa vyhlásenia výzvy
- výdavky na stavebné práce boli neoprávnené
- ŽoNFP bolo potrebné vypracovať prostredníctvom verejnej časti portálu ITMS

Dňa 14. septembra 2009 bolo ukončené prijímanie žiadostí o poskytnutie NFP v rámci danej výzvy. ŽoNFP bolo nevyhnutné doručiť v stanovenom termíne poštou do NARMSP, ako aj odoslať elektronicky prostredníctvom verejnej časti portálu ITMS. V stanovenom termíne bolo NARMSP doručených 169 ŽoNFP, z toho 4 projekty neboli v NARMSP zaregistrované, nakoľko boli vo verejnom portáli ITMS zaregistrované pod inou výzvou. 1 žiadosť bola stiahnutá z ďalšieho procesu konania žiadosti na základe žiadosti žiadateľa. Celková suma požadovaných NFP dosiahla sumu 46 161 431,80 Eur. Prijímanie ŽoNFP bolo plynulé, bez časového zdržania.

Proces kontroly formálnej správnosti ŽoNFP začal 16. septembra 2009 a bol úspešne ukončený 4. decembra 2009. Z celkového počtu 169 prijatých žiadostí, 109 žiadostí splnilo podmienky kontroly formálnej správnosti a postúpilo do odborného hodnotenia. Dňa 7. decembra 2009 bolo uskutočnené žrebovanie a pridelovanie projektov externým a interným hodnotiteľom.

Odborné hodnotenie žiadostí sa začalo 10. decembra 2009 s plánovaným ukončením procesu v roku 2010.

6.1.3.2 Podopatrenie 1.1.2 „Podpora tvorby pracovných miest prostredníctvom rozvoja podnikania“; Výzva DOP2008-SIP001 zo dňa 28. 08. 2008 (schéma pomoci de minimis)

V prípade tohto Podopatrenia sa jedná o medzirezortnú spoluprácu kde:

- poskytovateľom pomoci pre aktivity v rámci Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ďalej len „ERDF“) je Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky ako Riadiaci orgán pre Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast a Vykonávateľom schémy a sprostredkovateľským orgánom pod Riadiacim orgánom pre Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast je NARMSP
- poskytovateľom pomoci pre aktivity v rámci Európskeho sociálneho fondu (ďalej len „ESF“) je Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky ako Riadiaci orgán pre Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia a Vykonávateľom schémy a sprostredkovateľským orgánom pod Riadiacim orgánom pre Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia je Sociálna implementačná agentúra (ďalej len SIA)

Administráciou výzvy bola poverená Sociálna implementačná agentúra. Všetky údaje uvedené v tejto kapitole sú vykazované výlučne za OP KaHR.

Cieľom poskytnutia pomoci formou podpory jednotlivých oprávnených projektov je zvýšenie miery podpory začínajúcim podnikateľom, zvýšenie tvorby pracovných miest, zvýšenie konkurencieschopnosti podnikateľov, zvýšenie zamestnanosti a zvýšenie adaptability zamestnancov.

Pomoc je určená na projekty zamerané na niektorú z uvedených aktivít:

- výstavba, rozšírenie alebo rekonštrukcia prevádzkových priestorov určených na priemyselnú výrobu, remeselnú výrobu a činnosti napomáhajúce rozvoju služieb,

- hmotné a nehmotné investície, t.j. nákup technológií, strojov, prístrojov, zariadení, vybavenia a iného nehmotného majetku investičného aj neinvestičného charakteru určených pre priemyselnú výrobu a služby, v kombinácii s aktivitami;
- tvorba pracovných miest, resp. zabezpečenie samozamestnania,
- vyškolenie zamestnancov, živnostníkov v nadväznosti na potreby pracovného miesta,
- poradenské a podporné služby potrebné pre začatie podnikania.

18. februára 2009 bolo ukončené odborné hodnotenie ŽoNFP a následne zasadla Výberová komisia, ktorá schválila pridelenie NFP 108 žiadateľom a ďalších 21 zaradila do zásobníka projektov.

Na podpis zmluvy o NFP pristúpilo 106 podnikateľských subjektov v celkovej sume 9 672 926,80 Eur. Ku koncu sledovaného obdobia bolo 8 projektov ukončených vo výške NFP 281 460,84 Eur.

Tab. č. 6.2: Finančná implementácia Podopatrenia 1.1.2. „Podpora tvorby pracovných miest prostredníctvom rozvoja podnikania“, výzva DOP2008-SIP001, podľa regiónov

Výzva	Región	Výška kontrahovaných prostriedkov	Výška čerpaných prostriedkov	% čerpaných prostriedkov
DOP2008-SIP001	Západné Slovensko	2 206 843,83 Eur	46 065,00 Eur	2,09
	Stredné Slovensko	2 345 500,52 Eur	159 081,84 Eur	6,78
	Východné Slovensko	5 120 582,45 Eur	76 314,00 Eur	1,49
Spolu		9 672 926,80 Eur	281 460,84 Eur	2,91

6.2 Program vzdelávania, školení a poradenstva pre vybrané skupiny záujemcov o podnikanie

Podporu záujemcov o podnikanie realizovala NARMSP v roku 2009 formou poskytovania zvýhodnených poradenských a vzdelávacích služieb prostredníctvom spolupracujúcej inštitucionálnej siete 11 regionálnych poradenských a informačných centier (RPIC), 2 podnikateľských inovačných centier (BIC), 6 centier prvého kontaktu (CPK) a 2 inkubátorov (PI/TI).

Uvedené centrá poskytli 1 734 informatívnych konzultácií v celkovom objeme 1 071 hodín z oblastí potrebných pre začiatok a rozvoj podnikania a 2 905 odborných konzultácií v celkovom objeme 8 356 hodín zo všetkých oblastí potrebných pre začiatok a rozvoj podnikateľských aktivít. Pre účely získania úverov, či už v rámci finančných podporných schém alebo komerčných zdrojov, regionálne centrá vypracovali 1 057 podnikateľských plánov. Z programu bola hrazená organizácia 161 školení v celkovom objeme 5 461 hodín pre 3 558 účastníkov. Školenia boli organizované na témy základy podnikania resp. spracovanie podnikateľského plánu. Služby boli financované zo zdrojov štátneho rozpočtu, a to v objeme 346 173,16 Eur. Centrá službami pomohli vytvoriť 3 819 nových podnikov.

Tab. č. 6.3: Dotované poradenstvo a vzdelávanie pre záujemcov o podnikanie v rámci Programu vzdelávania, školení a poradenstva pre vybrané skupiny záujemcov o podnikanie realizované sieťou RPIC/BIC/PI-TI/CPK za rok 2009 financované zo štátneho rozpočtu

Centrum	Informatívne konzultácie		Odborné konzultácie		Podnikateľské plány a posudky	Školenia	
	počet	hodiny	počet	hodiny	počet	počet	účastníci
BIC/BIC-TI Prievidza	354	177	562	2141,5	341	45	1281
BIC/PI Spišská Nová Ves	123	73	248	347,5	44	14	336
CPK Brezno	16	8,5	39	56,5	2	1	10
CPK Levoča	11	5,5	24	75	6	0	0
CPK Medzilaborce	6	3	9	35	0	0	0
CPK Michalovce	4	2	15	43	1	0	0
CPK Poltár	37	22	30	24,5	0	0	0
CPK Veľký Krtíš	179	118,5	292	893	172	0	0
RPIC Dunajská Streda	131	87,5	270	907	130	1	13
RPIC Komárno	116	67,5	143	345	33	5	79
RPIC Košice	113	63,5	45	65,5	3	12	201
RPIC Lučenec	107	73	227	579,5	33	19	369
RPIC Nitra	50	29	110	419	23	2	47
RPIC Poprad	9	6	13	15	0	31	643
RPIC Považská Bystrica	93	61	200	645	70	10	186
RPIC Prešov	120	62,5	171	273	3	6	160
RPIC Trebišov	10	5	27	164,5	9	2	46
RPIC Trenčín	237	188,5	444	1236,5	174	9	131
RPIC Martin	18	18	36	90	13	4	56
Spolu	1734	1071	2905	8356	1057	161	3558

V roku 2009 sa už druhý rok monitorovala spokojnosť klientov s poskytnutými poradensko – vzdelávacími službami. Cieľom bolo zmapovať tiež kvalitu poskytnutého servisu zmluvnými centrami, overiť jeho rozsah a napĺňanie cieľov programu, získať prehľad o dopadoch programu, preveriť spokojnosť klientov, efektívne využiť a prerozdeliť alokované finančné zdroje programu. Prieskumom bolo oslovených 73 % klientov z celkového počtu 5 326, z nich sa do monitoringu spokojnosti zapojilo 3 118. Hodnotenia klientov a krátkodobých dopadov poukázalo na výborné výsledky poskytnutých služieb a efektivitu štátneho programu.

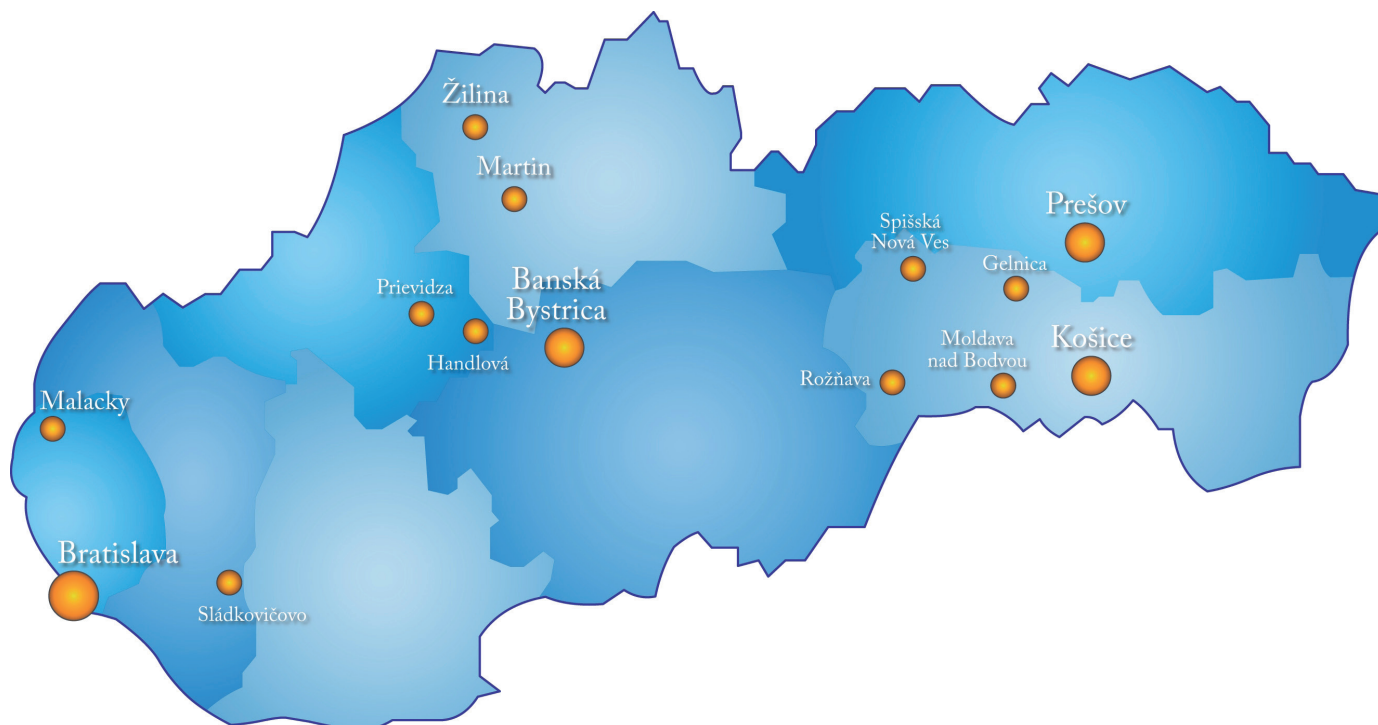
6.3 Podpora MSP prostredníctvom inkubátorovej starostlivosti

Podnikateľské a technologické inkubátory tvoria dôležitú súčasť podpornej infraštruktúry pre začínajúcich malých a stredných podnikateľov. Ich poslaním je poskytovať začínajúcim firmám, spravidla 3 roky od začiatku podnikania, komplexnú podporu na jednom mieste a vytvoriť im vhodné štartovacie podmienky na fungovanie ich podniku.

Základ poskytovaných služieb tvorí prenájom kancelárskych, výrobných a skladových priestorov za ceny nižšie ako sú bežné komerčné ceny na trhu a administratívna podpora firmy (napr. poskytnutie zasadacích a prezentačných priestorov, vybrané služby sekretariátu, technická infraštruktúra a i.). Okrem podnikateľských priestorov poskytujú inkubátory svojim klientom podľa ich potreby aj vzdelávacie služby a poradenstvo (napr. tvorba podnikateľských plánov, poradenstvo v oblasti získania zdrojov na podnikanie, spracovanie marketingovej stratégie, sprostredkovanie kontaktov a pod.). Rozsah a forma podpory sa v jednotlivých inkubátoroch líši podľa typu, zamerania a kapacít.

Budovanie siete inkubátorov na Slovensku začalo v roku 2002. Do roku 2009 bolo v rôznych regiónoch Slovenska s podporou štátneho rozpočtu, predvstupových programov Phare a štrukturálnych fondov vybudovaných 16 inkubátorov a 1 výukový (virtuálny) inkubátor v Rimavskej Sobote, ktorý svoju činnosť v roku 2009 ukončil.

Obrázok: 6.1 Sieť inkubátorov na Slovensku

Podpora zo štátneho rozpočtu v roku 2009

Zo štátneho rozpočtu v roku 2009 bolo z Programu „Podpora MSP prostredníctvom siete inkubátorov a implementácia metódy research-based spin-off“ podporených 5 inkubátorov v celkovej výške 53 598,04 Eur. Zvyšné inkubátory nezískali finančný príspevok, pretože v sledovaných oblastiach vykazovali kladné výsledky hospodárenia, resp. počet rokov ich prevádzky prekročil päť, čím zanikla oprávnenosť na získanie finančného príspevku. Z poskytnutých prostriedkov inkubátory pokryli časť prevádzkových nákladov a stratu, ktorá im vznikla v dôsledku poskytovania prenájmu za ceny nižšie ako sú komerčné ceny na trhu a v dôsledku poskytovania doplnkových služieb pre nájomcov.

Tab. č. 6.4: Prehľad o výške finančných prostriedkov vynaložených na podporu časti prevádzky inkubátorov v r. 2009

Inkubátor	Mesto	Príspevok v Eur
Podnikateľský inkubátor	Handlová	13 355,27
Inkubátor	Moldava nad Bodvou	9 604,43
Technologický inkubátor	Prievidza	6 523,21
Technologický inkubátor INOVATECH	Sládkovičovo	16 293,30
Technologický inkubátor VTP	Žilina	7 821,83
Spolu zo štátneho rozpočtu		53 598,04

Podnikateľský inkubátor Handlová mal k 31.12.2009 76 % obsadenosť, z toho obsadenosť inkubovanými firmami bola 87 %. Oproti predchádzajúcemu obdobiu klesol počet inkubovaných firiem v inkubátore z 13 na 12, ktoré spolu zamestnávajú 42 pracovníkov. Aktivity/služby inkubátora: kurzy v oblasti práce s PC, poradenstvo začínajúcim podnikateľom napr. k daňovým priznaniam alebo ročnej účtovnej

závierke, konzultácie k žiadostiam o mikropôžičky a tvorba podnikateľských plánov. Zároveň inkubovaným firmám prenajímal priestory a techniku, poskytoval kancelársky servis a propagoval služby inkubátora.

Inkubátor Moldava nad Bodvou dosiahol k 31.12.2009 55 % obsadenosť, z toho obsadenosť inkubovanými firmami bola 100 %. Počet inkubovaných firiem bol 11, ktoré spolu vytvorili 14 pracovných miest. V správe inkubátora je zamestnaná 1 osoba - správca na plný úväzok. Aktivity/služby inkubátora: prenájom priestorov, propagácia aktivít inkubátora, práca na projektoch.

Technologický inkubátor Prievidza vykazoval k 31.12.2009 obsadenosť 72 %, z toho obsadenosť inkubovanými firmami bola 85 %. V danom období inkubovaných firiem ubudlo, čím sa počet firiem v inkubátore znížil na 22 a počet pracovných miest sa v týchto firmách znížil na 98. Aktivity/služby inkubátora: realizácia školení, poskytovanie poradenstva pre začínajúce firmy a firmy v dlhodobej starostlivosti, poradenstvo pre poskytovanie mikropôžičiek, rôzne projektové aktivity a prenájom priestorov a techniky i učebne.

Technologický inkubátor INOVATECH Sládkovičovo mal k 31.12.2009 57 % obsadenosť (z toho obsadenosť inkubovanými firmami bola 58 %), umiestnených 10 inkubovaných firiem s 36 pracovnými miestami. Aktivity/služby inkubátora: prenájom priestorov, prednáškových sál s technikou a rokovacej miestnosti, poskytnutie prístupu do PC miestnosti, poradenstvo a spolupráca pri tvorbe podnikateľských plánov a pri získavaní finančných prostriedkov, administratívne služby inkubovaným firmám, propagácia služieb inkubátora. Inkubátor sa stal network partnerom Programu „Microsoft's BizSpark“, ktorý je určený pre nové začínajúce firmy „start up“. V inkubátore sa konalo niekoľko stretnutí, seminárov a prezentácií súvisiacich s podnikaním. Inkubátor tiež nadviazal spoluprácu s Akadémiou vzdelávania v Galante, potenciálnym partnerom na vzdelávanie a poradenstvo.

Technologický inkubátor VTP Žilina dosiahol v sledovanom období 89 % obsadenosť, z toho obsadenosť inkubovanými firmami bola 84 %. Počet inkubovaných firiem sa znížil oproti predchádzajúcemu obdobiu na 34 a počet pracovných miest v inkubovaných firmách na 99. Aktivity/služby inkubátora: prenájom priestorov a poskytovanie administratívnych služieb, poradenstvo, osвета v oblasti MSP, tvorba projektu výstavby novej budovy inkubátora, člen prvého IT klastra v SR Z@ICT, člen klastra v automobilovom priemysle TPI-TEC, prezentácia firiem umiestnených v inkubátore, tvorba návrhu modelu technologického transferu na Žilinskej univerzite na vytvorenie podmienok pre účinnú komercializáciu výsledkov výskumu a vývoja, realizácia podujatí pre študentov napr. kampane Máš nápad s cieľom osloviť nových klientov, spolupráca na príprave nového výberového predmetu pre študentov univerzity „Povolanie podnikateľ“.

Významným ukazovateľom naplňovania cieľov inkubátorov ako aj štátneho programu je počet inkubovaných podnikov. Uvedených 5 inkubátorov k 31.12.2009 umiestnilo vo svojich prevádzkových priestoroch spolu 89 začínajúcich podnikov, ktoré vytvorili 289 pracovných miest. Ďalších 16 pracovníkov bolo zamestnaných v riadení a správe týchto inkubátorov. Priemerná celková obsadenosť v piatich inkubátoroch, ktorým bol v roku 2009 poskytnutý príspevok bola 69 %, z toho priemerná obsadenosť inkubovanými firmami 81 %.

Činnosť inkubátorov v roku 2009

K 31.12.2009 bolo v 14 podnikateľských a technologických inkubátoroch umiestnených 177 inkubovaných firiem, ktoré vytvorili spolu 688 pracovných miest. Ďalších 39 pracovných miest bolo vytvorených v riadení a prevádzke inkubátorov. Priemerná celková obsadenosť v inkubátoroch bola 79 %, ktorá poukazuje na záujem začínajúcich podnikateľov o služby inkubátorov a na opodstatnenie investícií do ich vybudovania a na ich prevádzku.

Tab. č. 6.5: Údaje o obsadenosti, počte firiem a pracovných miest v inkubátoroch k 31.12.2009

Inkubátor	Celková plocha na prenájom v m ²	Obsadenosť v m ²	Obsadenosť v %	Počet kubovaných firiem (IbF)	Počet pracovných miest v IbF	Počet pracovných miest v riadení a prevádzke inkubátora
Podnikateľský inkubátor a technologické centrum Banská Bystrica	1 066	866	81%	14	43	2
Inkubátor Bratislava	197	114	58%	0	0	1
Univerzitný technologický inkubátor STU Bratislava	780	623	80%	12	45	3
Všeobecný podnikateľský inkubátor Gelnica	2 600	2487	96%	6	126	1
Podnikateľský inkubátor Handlová	951	724	76%	12	42	3
Košický vedecko-technický inkubátor Košice *	x	x	x	x	x	x
INKUBÁTOR MALACKY, Malacky	2 412	2002	83%	24	65	8
Martinsko-Flámske podnikateľské a inkubátorové centrum Martin	1 075	541	50%	0	0	0
Mestský inkubátor Martin *	x	x	x	x	x	x
Podnikateľský inkubátor Spišská Nová Ves, 1. časť	740	665	90	5	3	0
Podnikateľský inkubátor Spišská Nová Ves, 2. časť	1233	1037	84%	3	10	0
Inkubátorový dom, Moldava nad Bodvou	735	403	55%	11	14	1
Technologické inkubátorové centrum Prešov	898	893	99%	12	31	5
Podnikateľské a inovačné centrum - technologický inkubátor, Prievidza	1084	780	72%	22	98	4
Podnikateľský inkubátor Rožňava	1877	1376	73%	12	76	3
Technologický inkubátor Inovatech Sládkovičovo	1159	656	57%	10	36	5
Vedecko-technologický park Žilina	770	685	89%	34	99	3
Spolu	17 577	13 852	79%	177	688	39

* štatistické údaje za tieto inkubátory nie sú dostupné

6.4 Mikropôžičkový program

V roku 1997 začala NARMSP prostredníctvom RPIC v Považskej Bystrici, Prešove a Zvolene realizovať pilotný projekt Mikropôžičkového programu, ktorého hlavným cieľom bolo riešiť problém prístupu malých podnikateľov v regiónoch ku kapitálu formou malých úverov. Mikropôžičkový program bol v roku 2009 aj naďalej realizovaný v zmysle uznesenia vlády SR č. 701/2002. Bol určený malým podnikateľom zamestnávajúcim menej ako 50 zamestnancov a spĺňajúcim definíciu MSP na základe odporúčania Európskej komisie 2003/361/ES. V roku 2009 program realizovalo 15 partnerských regionálnych centier plošne pokrývajúcich celé územie Slovenska.

Súčasne bola v súčinnosti s MH SR vypracovaná úprava podmienok a pravidiel existujúceho programu v nadväznosti na úlohu vyplývajúcu z uznesenia vlády SR č. 141/2009 bod C.3 o použití a nakladaní s revolvingovými prostriedkami. Materiál bol po pripomienkovom konaní koncom roka predložený na rokovanie vlády SR.

Mikropôžičku mohli podnikatelia použiť na obstaranie hnuťel'ného a nehnuteľného investičného majetku, rekonštrukciu prevádzkových priestorov, ako aj nákup potrebných zásob, surovín či tovaru. Minimálna výška mikropôžičky v roku 2009 bola 1 659,70 eur a maximálna 49 790,88 Eur. Úroková sadzba pre mikropôžičky sa odvíjala od základnej sadzby Európskej centrálnej banky, ktorá sa v roku 2009 menila niekoľkokrát. Na začiatku roka bol úrok na úrovni 4,99 % p.a., ku koncu roka sa znížil na výšku 3,00 % p.a.. Doba splatnosti sa pohybovala od 6 mesiacov do 4 rokov, pričom splátky istiny bolo možné odložiť maximálne o 6 mesiacov.

V priebehu roku 2009 predložilo žiadosť o poskytnutie mikropôžičky 237 záujemcov z radov malých a stredných podnikateľov, poskytnutých bolo 162 mikropôžičiek v celkovej výške 4 599 938 Eur. Z pohľadu právnych foriem bolo 70 mikropôžičiek poskytnutých spoločnostiam s ručením obmedzeným a 92 živnostníkom. Priemerná výška mikropôžičky dosiahla 28 395 Eur. Celkovo bolo od začiatku realizácie Mikropôžičkového programu poskytnutých 1 790 mikropôžičiek v objeme 30 208 548 eur.

Významným faktorom pri realizácii Mikropôžičkového programu bol jeho dopad na zamestnanosť v regiónoch. V roku 2009 bolo vytvorených 366 pracovných miest a ďalších 960 sa udržalo vďaka finančnej podpore z programu. Od začiatku poskytovania mikropôžičiek sa celkovo vytvorilo 2 897 pracovných miest a ďalších 4 792 miest bolo udržaných.

Tab. č. 6.6: Prehľad poskytnutých mikropôžičiek podľa jednotlivých centier

Centrum	Rok 2009		Kumulatívne k 31.12.2009	
	Počet	Suma v eur	Počet	Suma v eur
Fond fondov s.r.o. Bratislava	20	759 068	148	2 931 925
RPIC Dunajská Streda	10	197 241	72	1 231 059
RPIC Komárno	15	315 704	132	2 265 416
RPIC Košice	9	357 590	49	1 288 657
RPIC Lučenec	14	320 535	97	1 861 586
RPIC Martin	5	159 744	88	1 441 919
RPIC Nitra	10	266 300	134	1 565 775
RPIC Poprad	12	485 416	26	931 245
RPIC Považská Bystrica	13	366 279	192	2 518 029
RPIC Prešov	9	268 526	199	3 314 964
BIC Prievidza	15	423 380	203	3 797 809
BIC Spišská Nová Ves	16	264 413	112	1 568 022
RPIC Trebišov	6	220 914	97	1 666 056
RPIC Trenčín	8	194 828	82	1 757 384
RPIC Zvolen *	0	0	159	2 068 702
Spolu	162	4 599 938	1790	30 208 548

Prehľad poskytnutých mikropôžičiek podľa jednotlivých odvetví, regiónov a kategórií podnikateľov v roku 2009 je uvedený v grafoch č. 33 až 35.

6.5 Fondy rizikového kapitálu

NARMSP realizuje podporu rastovo orientovaných podnikateľských projektov formou poskytovania rizikového kapitálu (vkladu do základného imania spoločností) prostredníctvom špecializovanej dcérskej spoločnosti Fond fondov s.r.o. Dlhodobým poslaním spoločnosti Fond fondov, s. r. o. je usmerňovanie činnosti jednotlivých fondov tak, aby sa stimuloval rozvoj sektora MSP na celom území SR, zhodnocoval sa objem finančných prostriedkov jednotlivých fondov a dosiahnuté zisky sa používali na realizáciu dlhodobého cieľa podpory malých a stredných podnikov.

V roku 2009 boli prostredníctvom spoločnosti Fond Fondov s.r.o. spravované 4 fondy rizikového kapitálu bez právnej subjektivity (Fond štartovacieho kapitálu, Regionálny fond štartovacieho kapitálu, Fond INTEG a Fond SISME) a 3 fondy rizikového kapitálu so samostatnou právnou subjektivitou (Fond Seed Capital, k. s., Slovenský Rozvojový Fond, a. s. a Slovenský rastový kapitálový fond, a. s.). Vznikom fondov so samostatnou právnou subjektivitou boli vytvorené podmienky pre vstup inštitucionálnych investorov do fondov s cieľom zvýšiť objem disponibilných zdrojov pre MSP, spravovanie fondov profesionálnymi manažérskymi spoločnosťami a tiež pokrytie širšieho spektra požiadaviek na výšku investícií pre cieľové MSP.

V priebehu roku 2009 boli vo všetkých fondoch rizikového kapitálu v portfóliu NARMSP/Fondu Fondov s.r.o. zrealizovaných 26 investícií v celkovom objeme 13,9 mil. eur, pričom investičná aktivita fondov dosiahla v porovnaní s rokom 2008 významný nárast. V súčasnom období hospodárskej krízy pomáha ponuka rizikového kapitálu financovať perspektívne projekty firiem, ktoré by sa v dôsledku sťaženého prístupu k finančným zdrojom nemohli zrealizovať.

6.6 Enterprise Europe Network

Malé a stredné podniky pri snahe preniknúť na nové trhy potrebujú pomoc najmä vo fáze, kedy sa po prvýkrát pokúšajú uplatniť so svojimi výrobkami alebo službami v zahraničí. Jednou z priorít NARMSP je preto pomoc MSP s internacionalizáciou a prienikom na nové trhy, či sa to už týka spoločného európskeho trhu alebo trhov mimo krajín EÚ. NARMSP slovenským podnikateľom umožňuje a uľahčuje účasť na špecializovaných a sektorových kooperačných podujatiach. Cieľom nie je len prezentácia podnikateľov na výstavách a veľtrhoch, ale najmä, aktívna pomoc pri hľadaní nových partnerov.

Generálne riaditeľstvo pre podnikanie a priemysel Európskej komisie oficiálne odštartovalo vo februári 2008 činnosť medzinárodnej poradenskej siete pre podnikateľov s názvom **Enterprise Europe Network**. Sieť združuje najdôležitejších aktérov v oblasti podpory malých a stredných podnikov, t.j. takmer 570 organizácií s približne 3000 skúsenými profesionálmi, ktorí poskytujú svoje služby vo viac ako 45 krajinách sveta. Cieľom Enterprise Europe Network je poskytovať malým a stredným podnikateľom komplexné a ľahko dostupné informácie, poradenstvo a podporu v oblasti podnikania, inovácií a výskumu. Podporná sieť stavia na skúsenostiach predchádzajúcich sietí Euro info centier (fungovali od r. 1987) a Centier na prenos inovácií (v činnosti od roku 1995).

Na Slovensku pôsobia v rámci siete Enterprise Europe Network Slovakia, okrem NARMSP, na základe spoločného projektu BISS Slovakia (Business and Innovation Support Services in Slovakia), nasledovní partneri: BIC Bratislava, s.r.o. (Podnikateľské inovačné centrum), Regionálne a poradenské informačné centrum Prešov (RPIC Prešov), Slovenská obchodná a priemyselná komora (SOPK), BIC Group, s.r.o., I-Europa, s.r.o.

NARMSP, ako súčasť siete Enterprise Europe Network, poskytovala podnikateľom celý rad služieb, ktoré by sa dali zhrnúť do nasledovných troch kategórií:

1. Informácie, poradenstvo a služby na podporu spolupráce a internacionalizácie MSP

- informovanie a zvyšovanie povedomia o politikách, legislatíve a iniciatívach EÚ cielených a ovplyvňujúcich najmä malých a stredných podnikateľov,
- poskytovanie informácií a poradenstva o príležitostiach, ktoré poskytuje podnikateľom jednotný európsky trh tovarov a služieb,
- zvyšovanie účasti MSP na tvorbe politiky EÚ,
- získavanie spätnej väzby od podnikateľov pre Európsku komisiu pomocou on-line konzultácií a panelových diskusií,
- podpora rozvoja cezhraničných aktivít a spolupráce MSP.

2. Podpora inovácií a služby transferu technológií a know-how

- rozširovanie informácií o možnostiach podpory inovácií v EÚ,
- podpora medzinárodnej technologicky orientovanej spolupráce,
- transfer technológií a know-how,
- analýzy technologickej situácie podnikov,
- organizácia partnerských podujatí vo vybraných technologických sektoroch,
- využívanie výsledkov výskumu a vývoja,
- zvyšovanie inovačnej kapacity MSP, vrátane vytvárania prepojenia na vhodné národné a európske finančné schémy.

3. Služby na podporu účasti MSP v Siedmom rámcovom programe EÚ pre výskum, vývoj a demonštračné aktivity (7RP)

V spolupráci s národnými kontaktnými bodmi pre 7RP, Enterprise Europe Network zabezpečuje: informovanosť a zvyšovanie povedomia o 7RP,

- identifikáciu výskumno-vývojových potrieb a hľadanie adekvátnych partnerov,
- zvyšovanie účasti slovenských firiem (najmä MSP), univerzít a výskumných ústavov v európskych programoch výskumu,
- podporovanie prípravy a implementácie projektov 7RP.

Informácie a poradenstvo

O vyhľadávanie informácií týkajúcich sa vnútorného trhu požiadalo v roku 2009 prostredníctvom emailu, telefonicky alebo osobne 791 firiem.

Aj v roku 2009 pokračovala NARMSP v organizácii informačných seminárov a školení s cieľom oboznámiť podnikateľskú verejnosť s problematikou podnikania v rámci EÚ. Zorganizovali sme, v spolupráci so partnermi, 37 takýchto podujatí v rôznych regiónoch Slovenska, ktorých sa dovedna zúčastnilo 739 podnikateľov.

Informácie o podnikaní, podujatiach, aktivitách, výzvach a databázach v podobe článkov a informačných listov zverejňovalo oddelenie služieb pre MSP aj prostredníctvom webovej stránky www.enterprise-europe-network.sk. Spolu s partnermi siete Enterprise Europe Network bolo rozoslaných 17 informačných listov (newsletter). Publikovaných bolo v roku 2009 viac ako 1 000 článkov a 200 oznámení o aktuálne vyhlásených tendroch a výzvach na podávanie návrhov na projekty.

V spolupráci s Úradom pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev bolo na webovej stránke www.enterprise-europe-network.sk, v sekcii Knižnica, umiestnených množstvo publikácií určených pre malé a stredné podniky. Zoradené boli do troch kategórií, podľa zamerania, na legislatívu

a dokumenty EÚ; analýzy, štúdie a príručky; programy a financovanie. Publikácie boli zverejnené v rôznych jazykových mutáciách (oficiálnych jazykoch EÚ), v akých boli vypracované úradmi a inštitúciami EÚ.

Databáza pre spoluprácu podnikateľov

NARMSP pomáhala v roku 2009 podnikateľom pri vyhľadávaní kooperačných partnerov (výrobných, obchodných a projektových) prostredníctvom celoeurópskej databázy a komunikačného systému - Databázy pre spoluprácu podnikateľov (Business Cooperation Database – BCD), internej korešpondenčnej siete, ako aj organizovaním účasti slovenských podnikateľov na medzinárodných kooperačných podujatiach. V roku 2009 bolo preložených do slovenského jazyka 889 ponúk na spoluprácu od zahraničných spoločností. Ďalších 4 281 ponúk bolo uverejnených v anglickom jazyku. Všetky ponuky boli publikované v rôznych periodikách, ako aj na webových stránkach Enterprise Europe Network. Slovenskí podnikatelia, ktorí hľadali zahraničných partnerov, si vyžiadali 481 kontaktov. Služby BCD poskytlo oddelenie služieb pre MSP 43 slovenským podnikateľom. Do databázy BCD bolo zaregistrovaných 43 profilov slovenských podnikateľov. Zahraničné firmy si vyžiadali 202 kontaktov na slovenské spoločnosti.

Kooperačné podujatia pre malých a stredných podnikateľov z celej Európy

NARMSP organizovala účasť slovenských podnikateľov na rôznych sektorovo zameraných kooperačných podujatiach v celej Európe, ktoré sa realizovali zväčša v rámci veľtrhov a výstav. Prebiehali na nich dvojstranné rokovania potenciálnych partnerov podľa vopred pripraveného harmonogramu. Záujem o stretnutia si prihlásení zástupcovia firiem zarezervovali prostredníctvom oddelenia služieb pre MSP. Prihlášky vo forme profilu firmy boli na základe požiadaviek následne spracované softvérom, ktorý vygeneroval predbežný harmonogram stretnutí. Ten sa flexibilne mohol upraviť priamo na mieste, podľa ďalších požiadaviek a možností. Účasť a ďalšie doplnkové služby oddelenia služieb pre MSP boli poskytované účastníkom väčšinou zdarma.

NARMSP sa zapojila aj do projektov zameraných na prípravu kooperačných podujatí pre podniky z odvetvia strojárstva a príbuzných odvetví, zo sektoru energetiky, ochrany životného prostredia a riadenia odpadového hospodárstva v prihraničných oblastiach EÚ. NARMSP participovala tiež na medzinárodných kooperačných podujatiach ako napr.: Medzinárodný remeselný veľtrh v slovinskom Celje, WOOD TECH v Brne a stretnutie slovenských a českých podnikateľov v Ostrave. Na Slovensku NARMSP zorganizovala medzinárodné kooperačné podujatia počas veľtrhov ELO SYS v Trenčíne a PRO ECO v Banskej Bystrici. V spolupráci so Slovenskou obchodnou a priemyselnou komorou v Trenčíne bolo počas Medzinárodného strojárenského veľtrhu Brno MSV 2009 usporiadané kooperačné podujatie za účasti 73 firiem s účasťou zahraničných podnikateľov z Českej republiky, Poľska, Rakúska, Nemecka, Švédska a Maďarska. Celkovo v roku 2009 NARMSP pomohla slovenským firmám realizovať 423 obchodných rokovaní so zahraničnými partnermi.

Zvyšovanie účasti MSP na tvorbe politiky EÚ

Jednou z hlavných úloh Enterprise Europe Network je informovať Európsku komisiu o problémoch podnikateľov pri aplikovaní legislatívy a politík Európskeho spoločenstva v praxi. NARMSP pôsobila ako jeden z kontaktných bodov, kde podnikatelia mohli nahlásiť svoj problém alebo postreh týkajúci sa predovšetkým legislatívy v oblasti podnikateľského prostredia v EÚ. Získavanie spätnej väzby prebiehalo pomocou on-line konzultácií a panelových diskusií. Poskytli sme 47 konzultácií podnikateľom, ktorí riešili problémy spojené s nesprávnou aplikáciou práva ES.

Projekt „Podpora podnikania žien na Slovensku“

Projekt Podpora podnikania žien na Slovensku vznikol ako reakcia NARMSP na špecifickú výzvu Európskej komisie „Európska sieť ambasádoriek – podnikateliek“ (EU Network of Female Entrepreneurship Ambassadors). Výzvu vyhlásila Výkonná agentúra pre konkurenciu a inovácie v rámci Rámcového programu Konkurencieschopnosť a inovácie 2007 – 2013 pre členov siete Enterprise Europe Network.

V spolupráci s Regionálnym poradenským a informačným centrom Prešov (RPIC Prešov) bol pripravený projekt zameraný na propagáciu podnikania žien na Slovensku. Úsilie propagovať podnikanie ako jednu z možností kariérneho rozvoja žien podporili i asociovaní partneri: Top Centrum Podnikateliek, Nadácia Integra, Materské centrum MACKO, Ekonomická univerzita v Bratislave a Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny.

Cieľom projektu je inšpirovať a motivovať k podnikaniu ženy na Slovensku, ale aj v Európskej únii, prostredníctvom vytvorenia siete úspešných podnikateliek, tzv. ambasádoriek. U nás sieť tvorí deväť podnikateliek, ktoré pochádzajú z rôznych regiónov Slovenska. Svojím príbehom budú inšpirovať ženy vo svojom kraji, ako i v ostatných kútoch častiach Slovenska. Cieľovou skupinou sú potenciálne podnikateľky z radov matiek na materskej dovolenke, nezamestnaných žien, zamestnaných žien uvažujúcich o osamostatnení sa a študentiek. Ambasádorky sa pre ne stanú vzorom a inšpiráciou. Prostredníctvom seminárov a stretnutí ich budú motivovať k tomu, sa nebáli rozhodnúť o svojom osude, premenili svoje podnikateľské sny na realitu a založili vlastný podnik. Ambasádorky budú prezentovať svoj podnikateľský príbeh a skúsenosti, čím sa vytvorí priestor pre priamu konfrontáciu názorov, predstáv a vedomostí o podnikaní s podnikateľskou realitou a pre nadviazanie kontaktov na komunitu a inštitúcie zamerané na podporu podnikania žien na Slovensku.

Už od svojho spustenia v auguste 2009 zaznamenal projekt veľký záujem verejnosti. Do výzvy na nomináciu ambasádoriek sa prihlásilo 37 podnikateliek. Vybraných deväť veľvyslankyň podnikateliek sa malo možnosť zúčastniť oficiálneho otvorenia siete európskych podnikateliek – ambasádoriek, ktoré sa konalo za účasti švédskej princeznej Viktórie v októbri 2009 Štokholme. Slovenskej verejnosti boli ambasádorky podnikateliek Slovenska predstavené počas úvodnej konferencie Podpora podnikania žien na Slovensku, ktorá sa uskutočnila v novembri v Bratislave.

Projekt „Podpora maďarsko – slovenskej spolupráce MSP“

V roku 2009 NARMSP zahájila implementáciu projektu „Podpora maďarsko – slovenskej spolupráce MSP“ realizovaného v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013. Projekt je financovaný z prostriedkov Európskej únie. Partnermi projektu sú maďarské organizácie Theodore Puskas Foundation a ITD Hungary Zrt.

V roku 2009 bola počas 4 mesiacoch samotnej realizácie projektu vytvorená a spustená webová stránka www.sme-husk.eu, ktorá zároveň slúži aj ako komunikačná platforma pre MSP. Zaregistrovaným užívateľom umožňuje prístup ku katalógu zahraničných firiem, filtrovať tieto kontakty na základe vopred zvolených kritérií a následne ich osloviť on-line so svojou konkrétnou ponukou na spoluprácu. V novembri NARMSP spolu s našimi partnermi organizovali prvé podujatie projektu, a to kooperačné stretnutie maďarských a slovenských podnikateľov v Miškolci, na ktorom sa medzi 19 spoločnosťami uskutočnilo 73 stretnutí a rokovaní. Súčasne bola vypracovaná prvá časť analýzy ekonomického prostredia spoločného prihraničného regiónu s cieľom identifikovať potenciálne oblasti spolupráce MSP. Zároveň bola pre podnikateľov či záujemcov o podnikanie pripravená a vydaná príručka Podnikanie na Slovensku a Podnikanie v Maďarsku v anglickom, maďarskom a slovenskom jazyku. Realizácia projektu bude pokračovať aj v roku 2010.

Projekt „Globálne vzdelávanie podnikateľov“

NARMSP začala v roku 2009 realizovať projekt Globálne vzdelávanie podnikateľov pomocou prostriedkov zo slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci SlovakAid. Cieľom tohto projektu je prekonať mylné vnímanie rozvojových krajín očami slovenských podnikateľov, prostredníctvom zvyšovania ich povedomia o problémoch a príležitostiach, ktoré sú v týchto krajinách. Organizovaním vedecko-podnikateľských konferencií za účasti mnohých významných predstaviteľov z domova i zo zahraničia a vydaním konferenčných zborníkov chce NARMSP vytvoriť platformu na výmenu a využitie skúseností a know-how relevantných aktérov a tak skvalitniť verejnú informovanosť o menej rozvinutých krajinách predovšetkým so zameraním na MSP.

V rámci projektu boli od júna 2009 zorganizované vedecko-podnikateľské konferencie, ktorých sa zúčastnilo viac než 150 účastníkov. Za aktívnej účasti odborníkov z akademickej obce, vládneho sektora (Ministerstva hospodárstva SR, Ministerstva zahraničných vecí SR a Slovenskej agentúry pre rozvoj investícií a obchodu), súkromného sektora, ako aj mimovládnej sféry a zástupcov jednotlivých cieľových krajín, boli v minulom roku pre MSP pripravené 3 bezplatné odborné konferencie:

- **Perspektívy podnikania v Indii, 23. júna 2009, Bratislava**
- **Perspektívy podnikania na Balkánskom polostrove (Albánsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Macedónsko a Srbsko), 28.septembra 2009, Nitra**
- **Perspektívy podnikania v európskych krajinách Spoločenstva nezávislých štátov (Bielorusko, Moldavsko a Ukrajina), 19. novembra 2009, Prešov**

Súčasťou tohto projektu bolo aj vydanie odborných konferenčných zborníkov ku každej organizovanej konferencii.

7. Záver

V predloženej správe o stave a rozvoji malého a stredného podnikania v SR je prezentovaný komplexný pohľad na vývoj podnikateľského prostredia, malého a stredného podnikania a formách jeho podpory v roku 2009 vrátane poukázania na existujúce problémy spolu s návrhmi na ich riešenie.

Hospodársky vývoj Slovenska v roku 2009 sa niesol v znamení výrazných dopadov globálnej finančnej a hospodárskej krízy na slovenskú ekonomiku, čo sa prejavilo poklesom hospodárstva a rastom nezamestnanosti. Hrubý domáci produkt Slovenska zaznamenal v roku 2009 4,7 % pokles, hlavne vplyvom zníženia domáceho ako aj zahraničného dopytu. Vplyvom hospodárskeho poklesu sa znížila v roku 2009 aj zamestnanosť na medziročnej báze o 2,8 %. Známkys zlepšenia sa začali v slovenskom hospodárstve prejavovať v posledných mesiacoch roka, kedy došlo najmä vplyvom zvýšenia zahraničného dopytu k rastu priemyselnej produkcie.

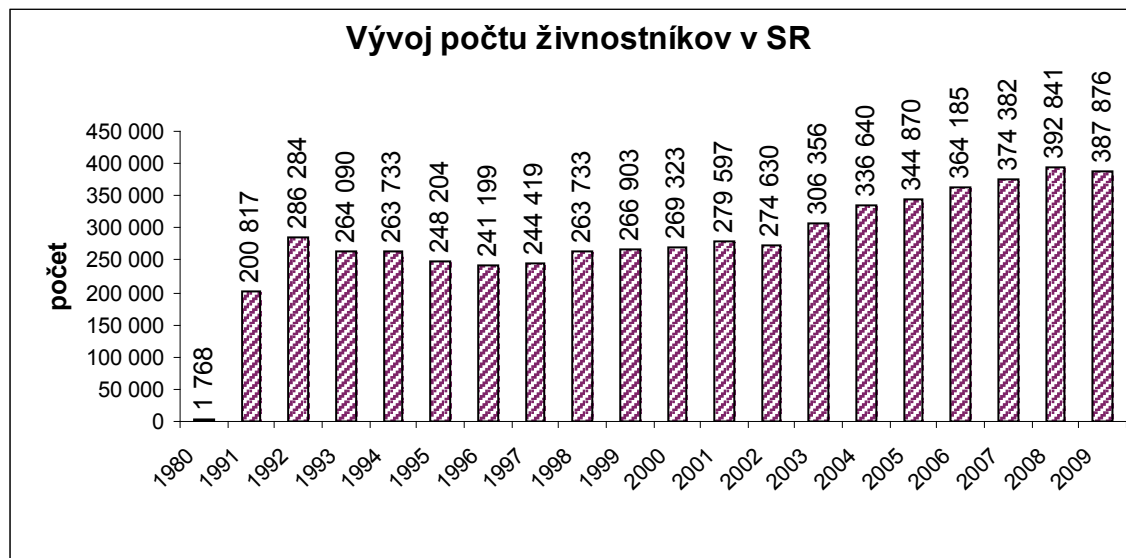
Následky hospodárskej krízy sa prejavili aj v sektore malých a stredných podnikov. Rast počtu malých a stredných podnikov – právnických osôb dynamicky rástol obdobne ako v predchádzajúcich rokoch, ale počet fyzických osôb – podnikateľov zaznamenal medziročný pokles o 1 %. Mierne vzrástol podiel sektora MSP na hrubej produkcii a naopak poklesol na pridanej hodnote a na hospodárskom výsledku. Pokles zamestnanosti sa prejavil v kategórii MSP ako aj u veľkých podnikov, pričom podiel sektora MSP na zamestnanosti v nefinančnej podnikovej ekonomike tiež mierne poklesol.

Rok 2009 bol pre slovenských podnikateľov mimoriadne zložitý aj z toho pohľadu, že po zvládnutí náročnej prípravy prechodu na zavedenie spoločnej európskej meny sa museli vysporiadať s následkami hospodárskej krízy, ktorá sa prejavila celkovým poklesom dopytu a tržieb, čo následne spôsobovalo pre podnikateľov problémy so splácaním úverov a záväzkov voči dodávateľom a zamestnancom. To postupne začalo podmieňovať aj druhotnú vlnu platobnej neschopnosti, ktorá ohrozovala fungovanie ďalších podnikov. Slovenské banky na túto situáciu zareagovali zvýšenou opatrnosťou pri poskytovaní úverových zdrojov, čo ešte viac zhoršilo prístup malým a stredným podnikom k finančným zdrojom.

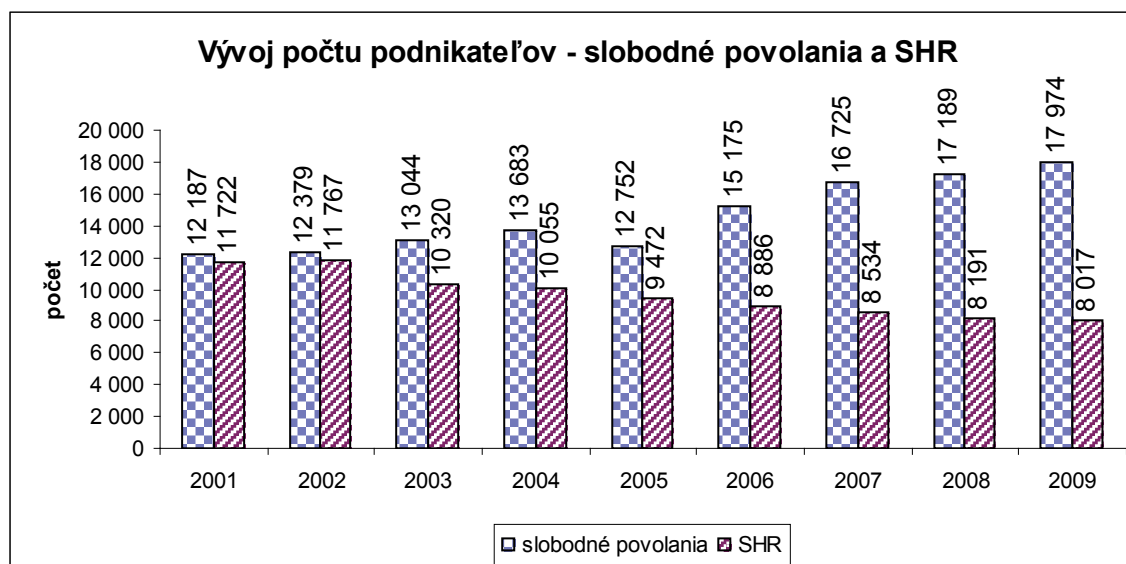
V období sťaženého prístupu MSP k bankovému financovaniu z dôvodu hospodárskej krízy sa ešte viac dostáva do popredia význam pomoci z európskych fondov programového obdobia 2007-2013 na realizáciu investícií a rozvoja ľudských zdrojov s cieľom zvyšovania konkurencieschopnosti podnikateľského sektora. Pre plné využitie tohto potenciálu je potrebné zjednodušiť a zrýchliť prístup MSP k týmto zdrojom, najmä prostredníctvom znižovania administratívnej záťaže, zrýchlenia hodnotení a reálneho poskytnutia financií. K všeobecnému zlepšeniu prístupu k financovaniu pre MSP by malo prispieť aj založenie Slovenského záručného a rozvojového fondu, s.r.o., dcérskej spoločnosti SZRB za účelom realizácie iniciatívy JEREMIE a inovatívnych nástrojov financovania z prostriedkov štrukturálnych fondov na Slovensku.

Hospodárska kríza prinútila väčšinu podnikateľských subjektov hľadať vnútorné rezervy a nové prístupy k zefektívneniu svojej činnosti. Tí, ktorí tento proces úspešne zvládli, majú lepšie predpoklady na opätovné dosiahnutie rastu. Dosiahnutie konkurenčnej výhody Slovenska v pokrízovom období a naštartovanie dlhodobého a udržateľného rastu je možné dosiahnuť len zavádzaním pozitívnych zmien v podnikateľskom prostredí. Jedným z predpokladov zdravého ekonomického vývoja krajiny je rozvoj malého a stredného podnikania. Predkladaná správa obsahuje aj komplex návrhov na ďalšie zlepšovanie podnikateľského prostredia, ktorých cieľom je prispieť k udržaniu dynamiky rastu sektora MSP na Slovensku a zvyšovaniu jeho konkurencieschopnosti.

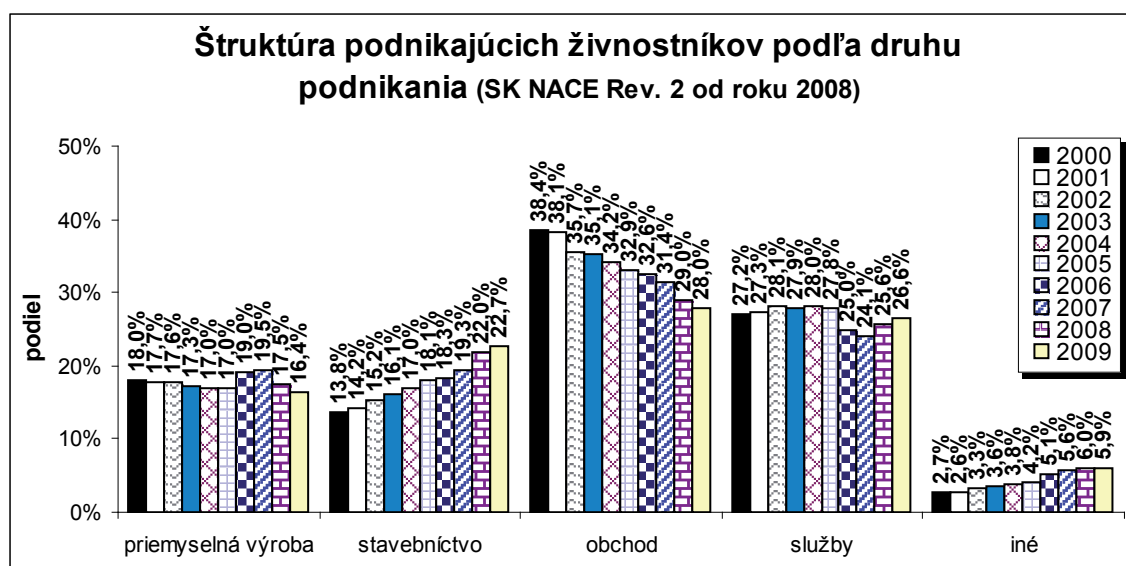
PRÍLOHY

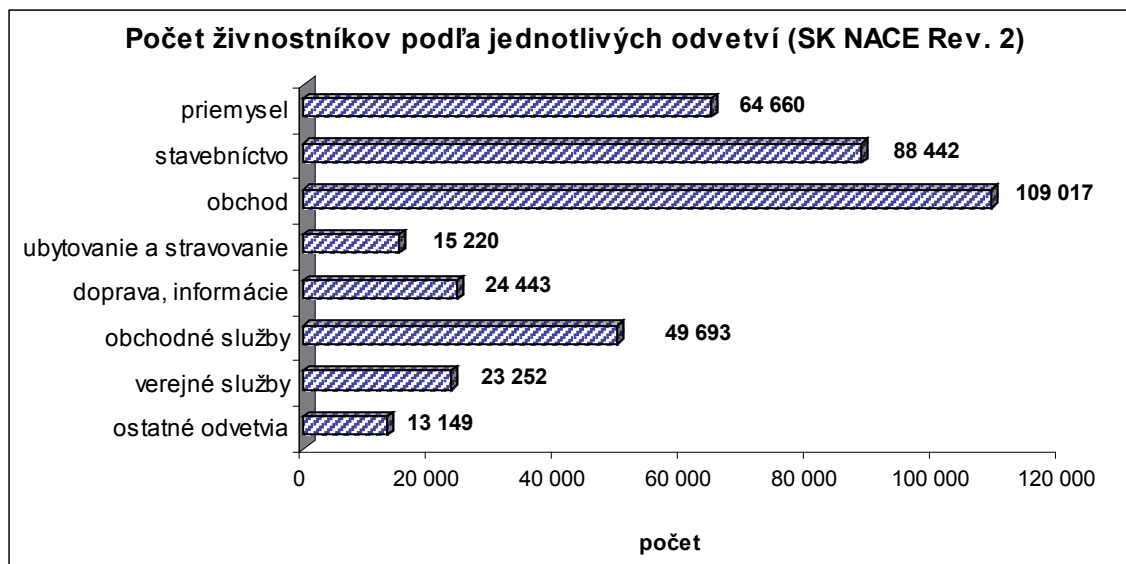
Graf č.1

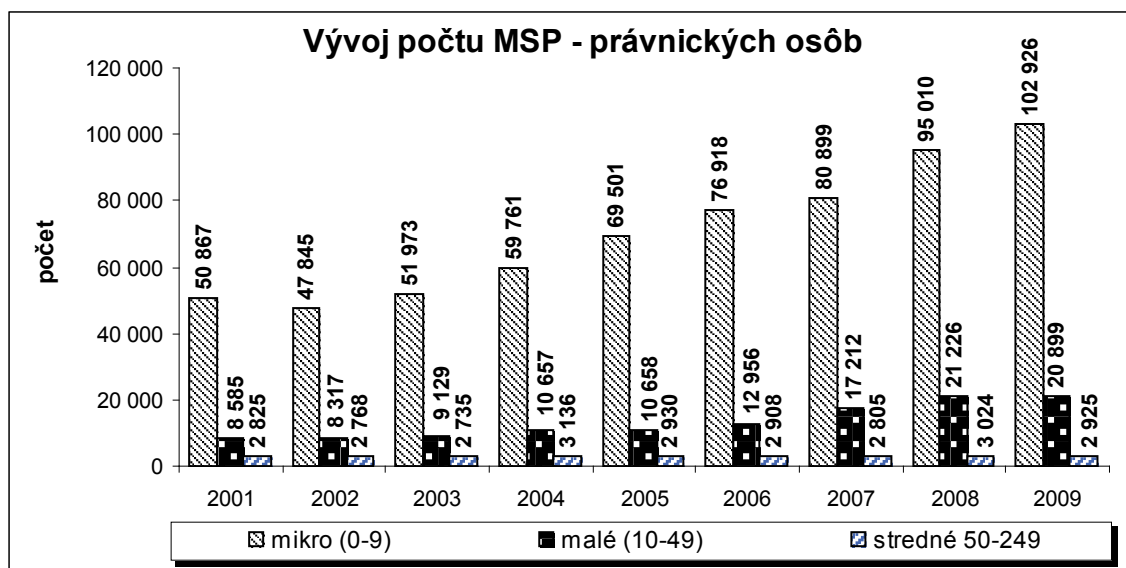
Graf č.2

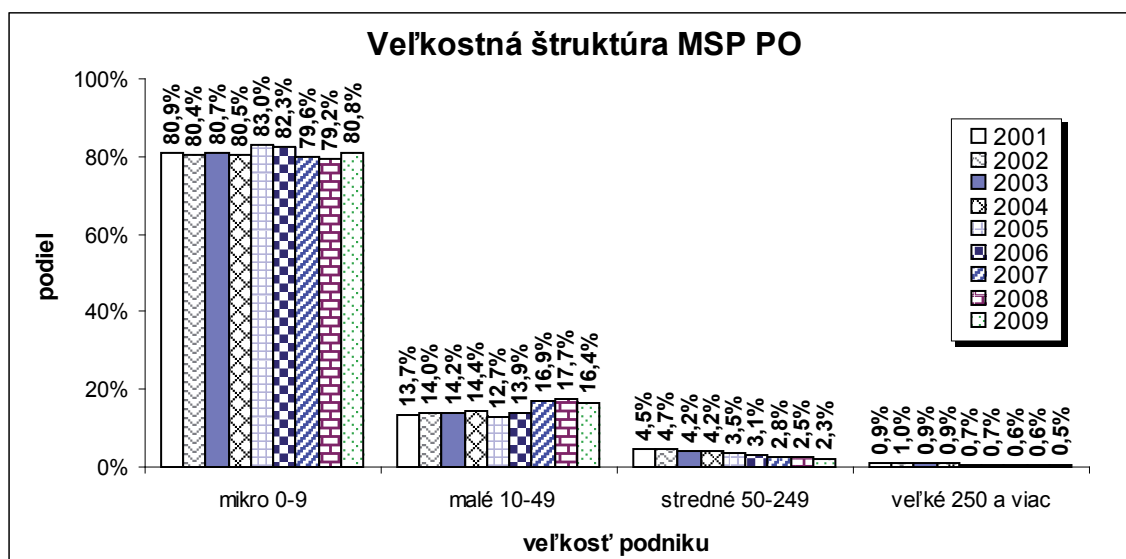
Graf č.3

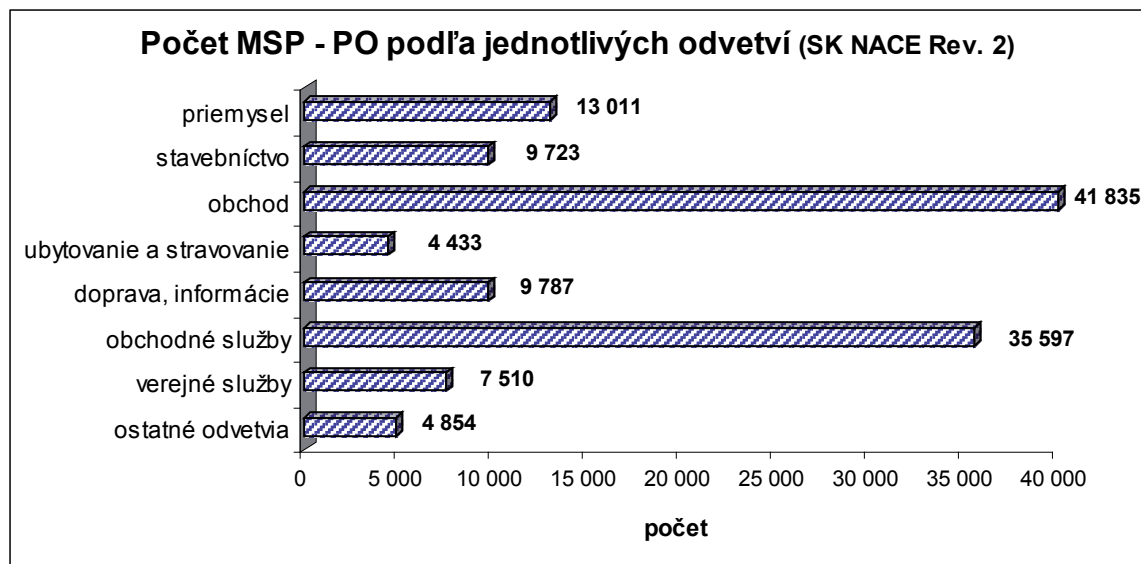
Graf č.4

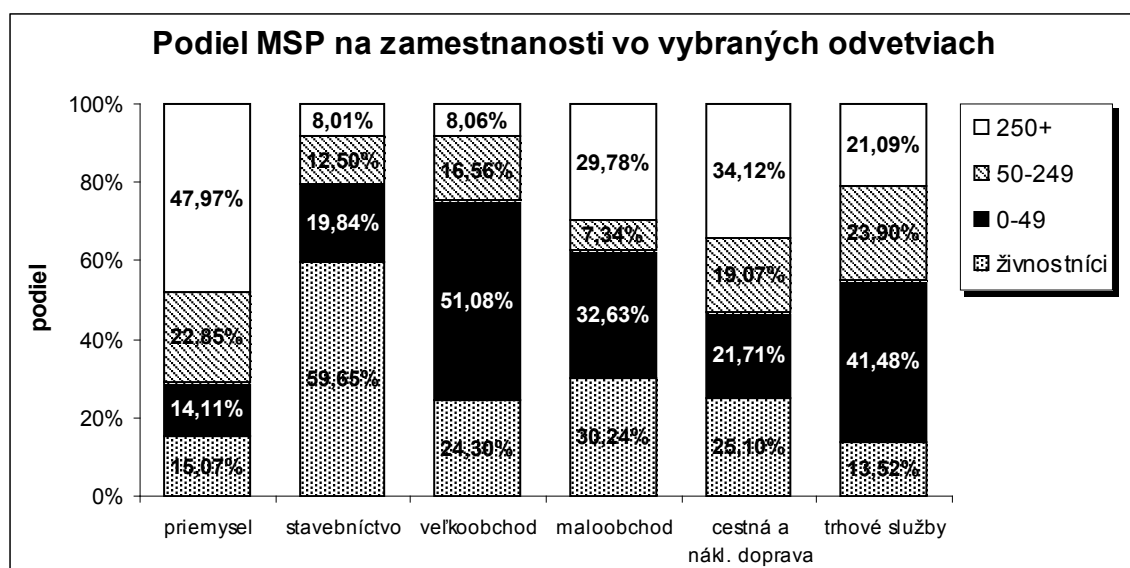
Graf č.5

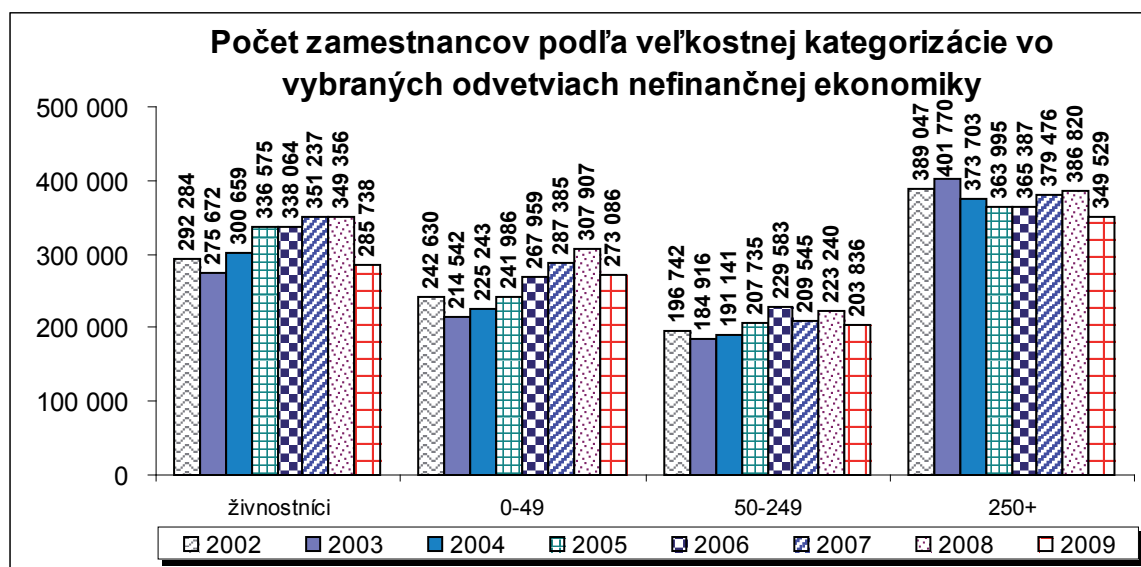
Graf č.6

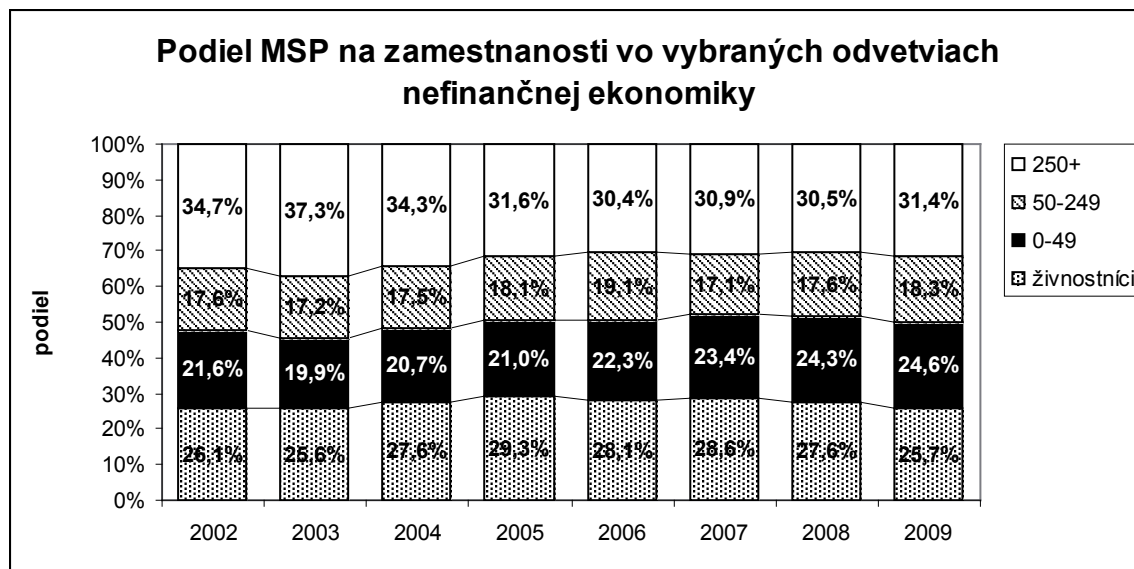
Graf č.7

Graf č.8

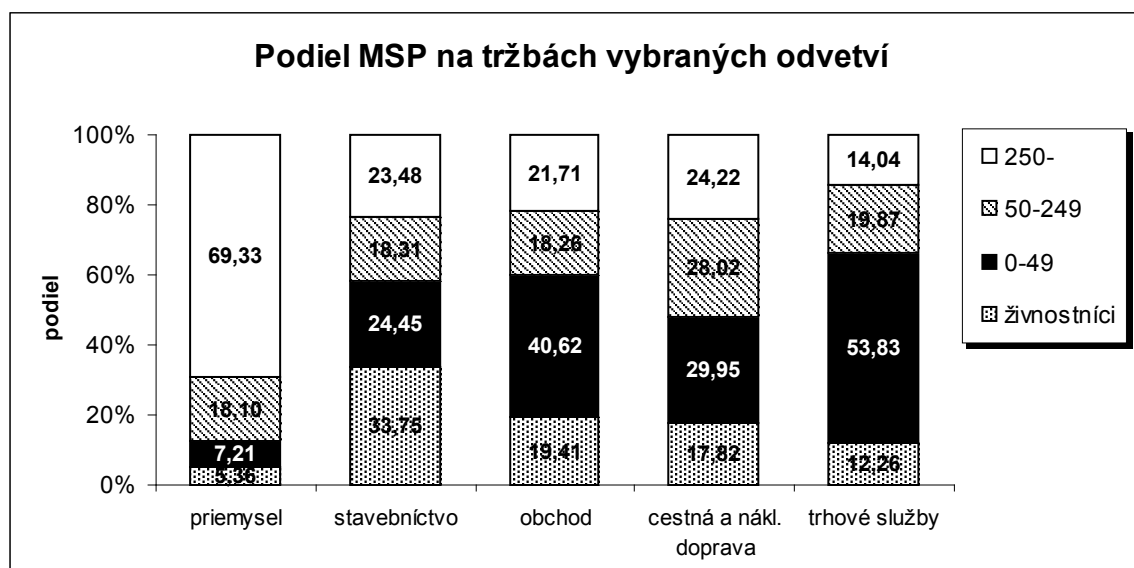
Graf č.9

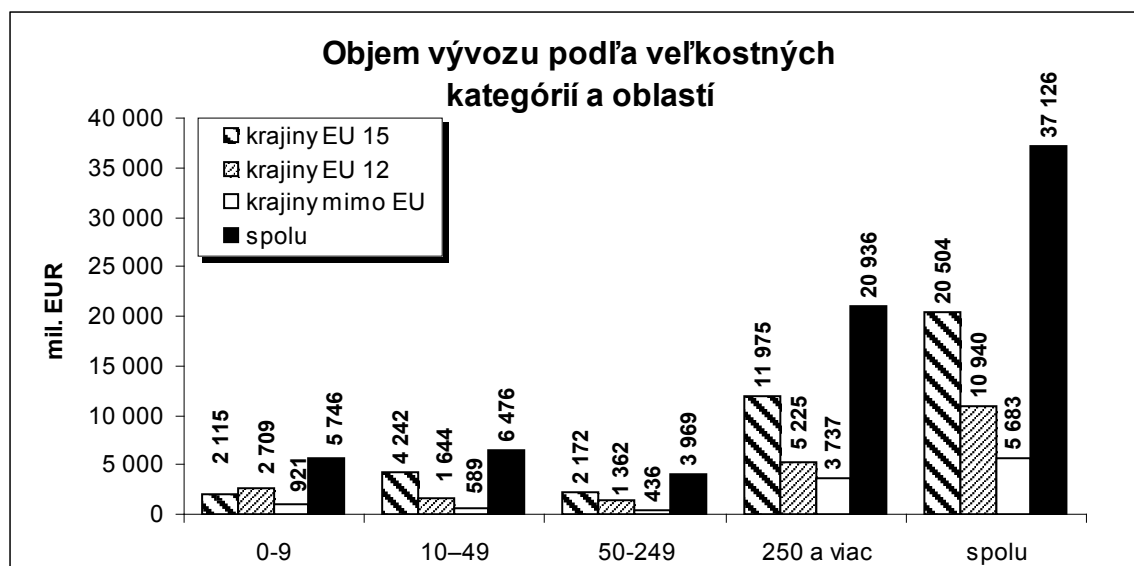
Graf č.10

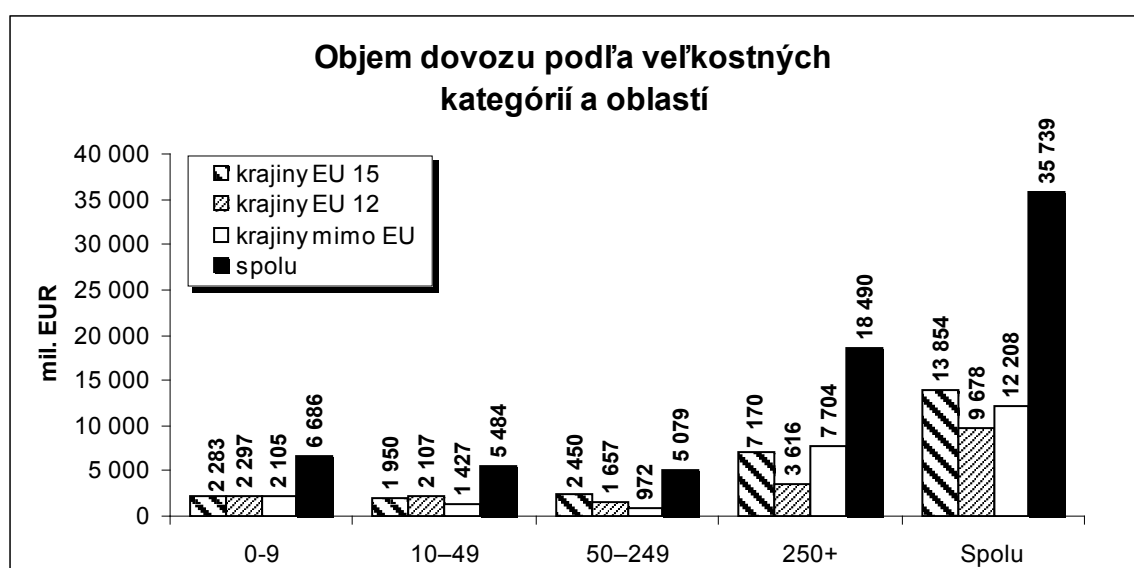
Graf č.11

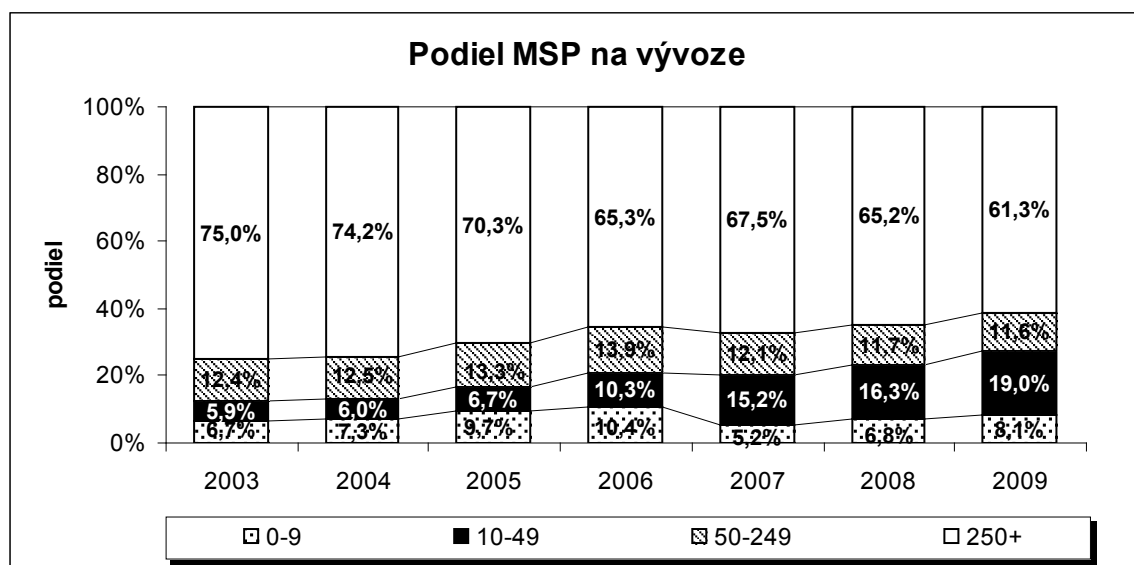
Graf č.12

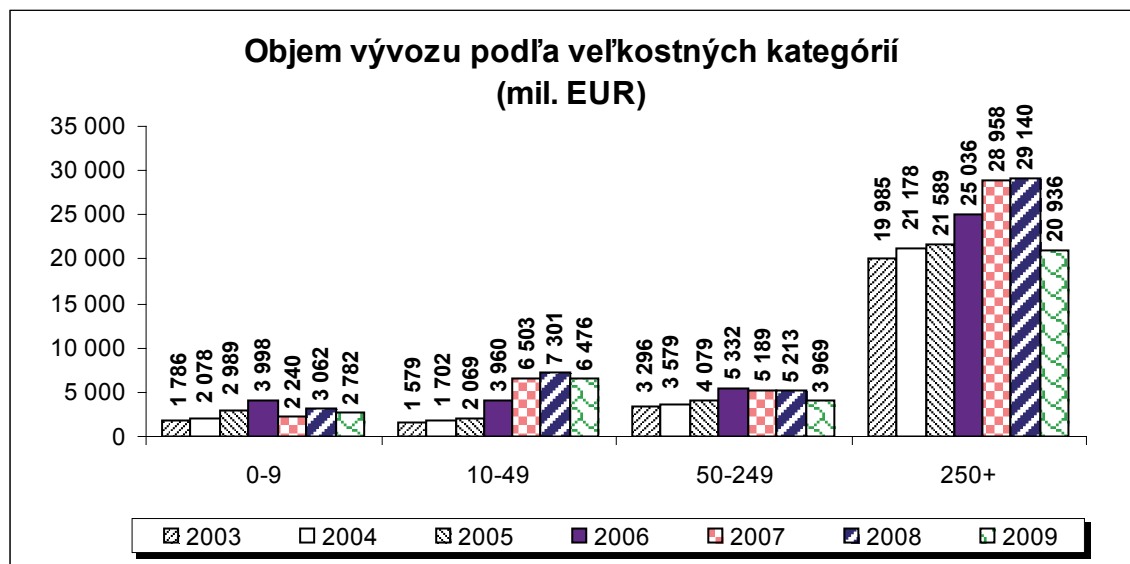
Graf č.13

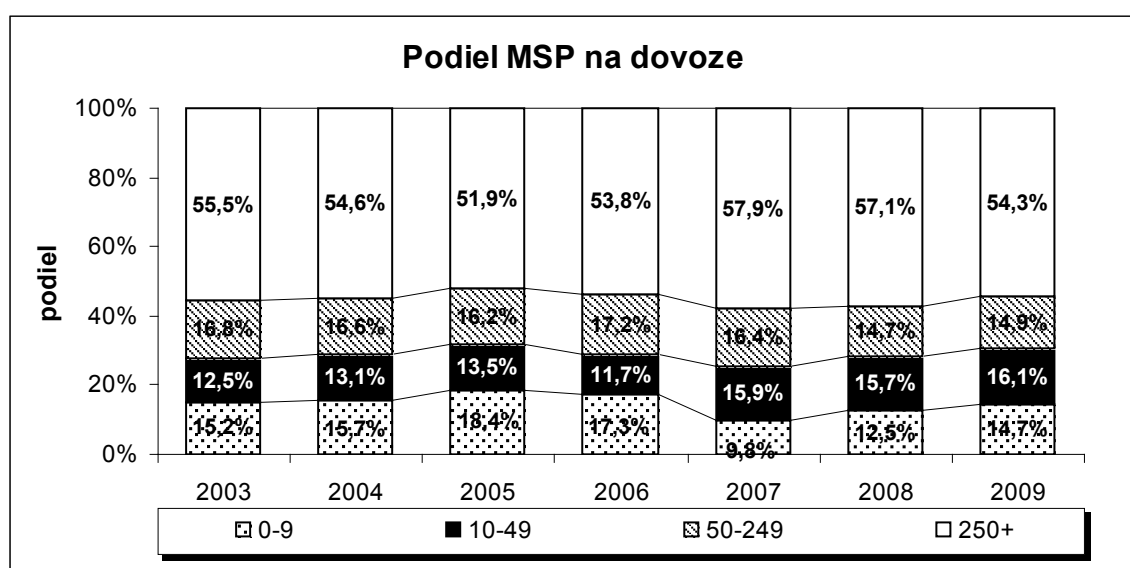
Graf č.14

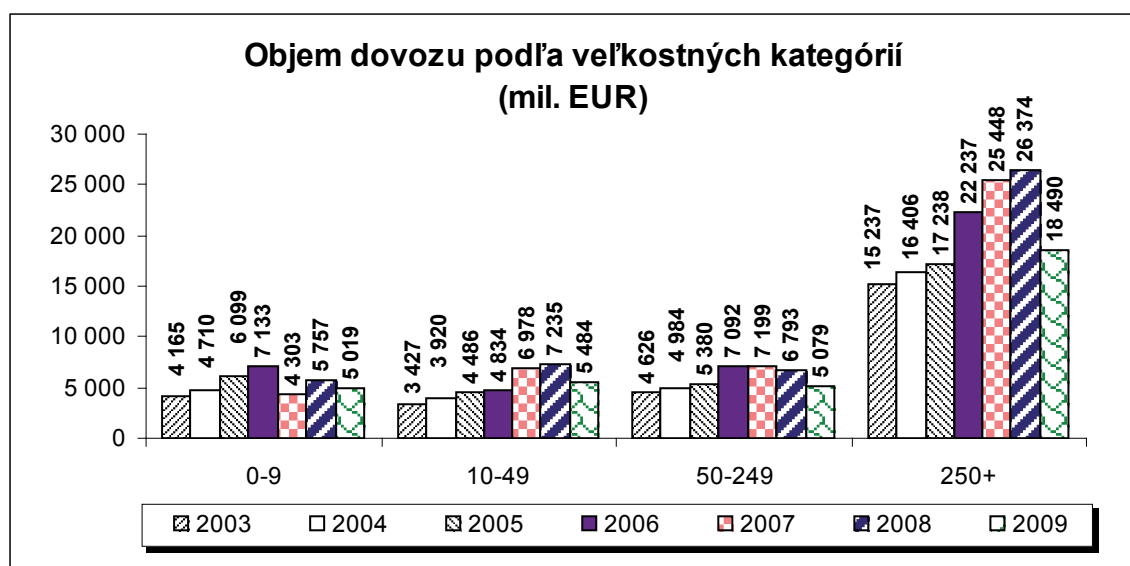
Graf č.15

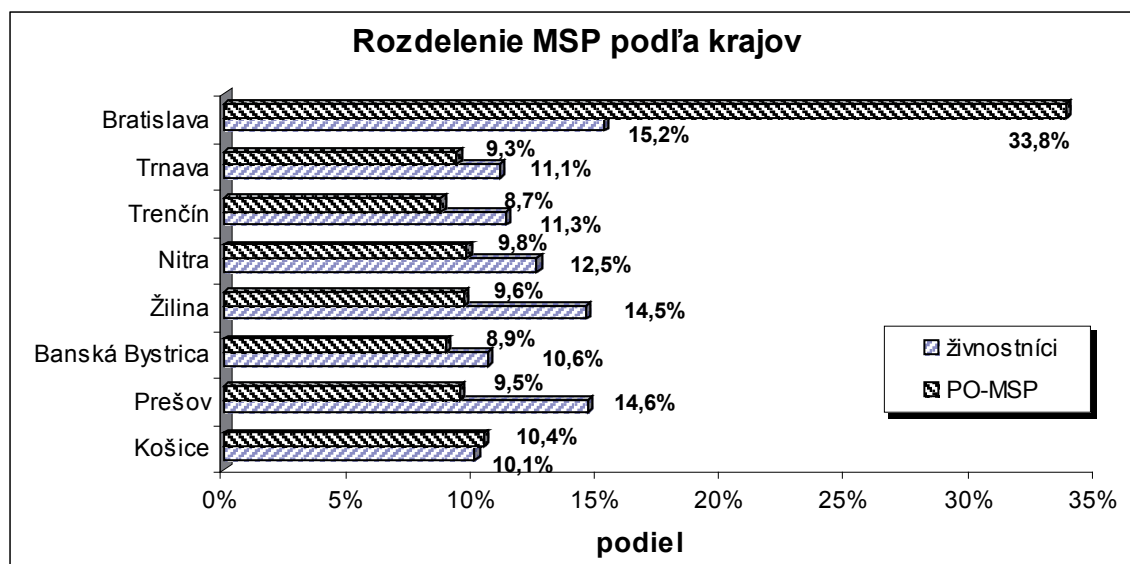
Graf č.16

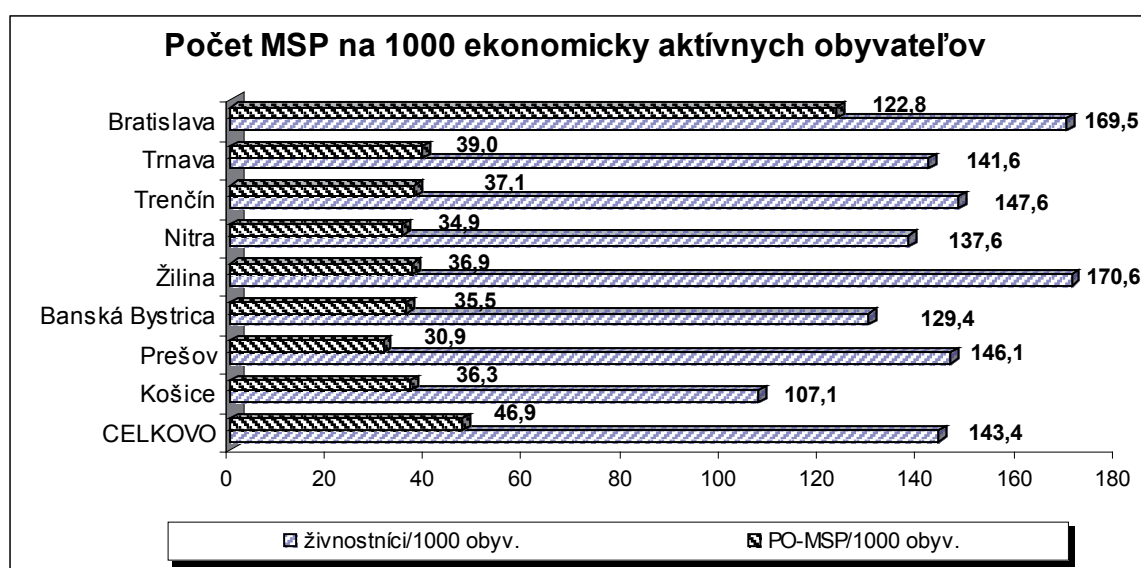
Graf č.17

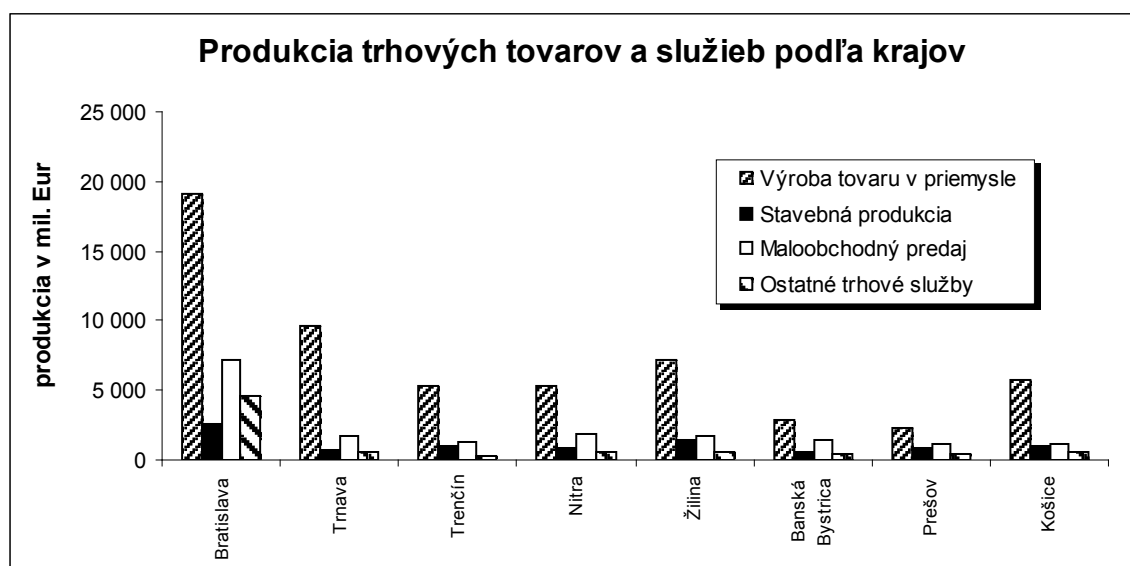
Graf č.18

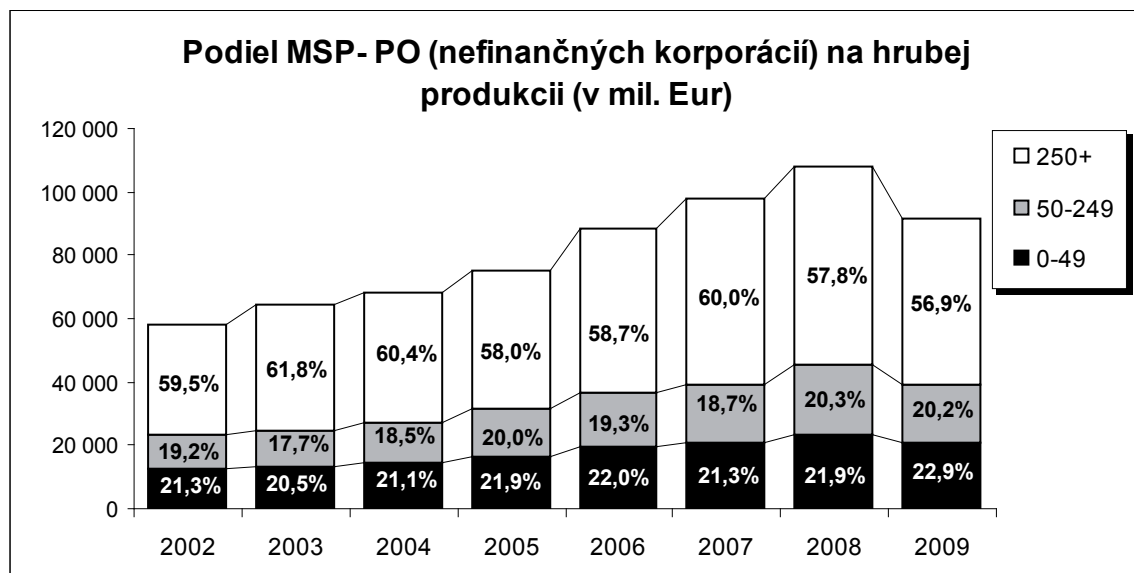
Graf č.19

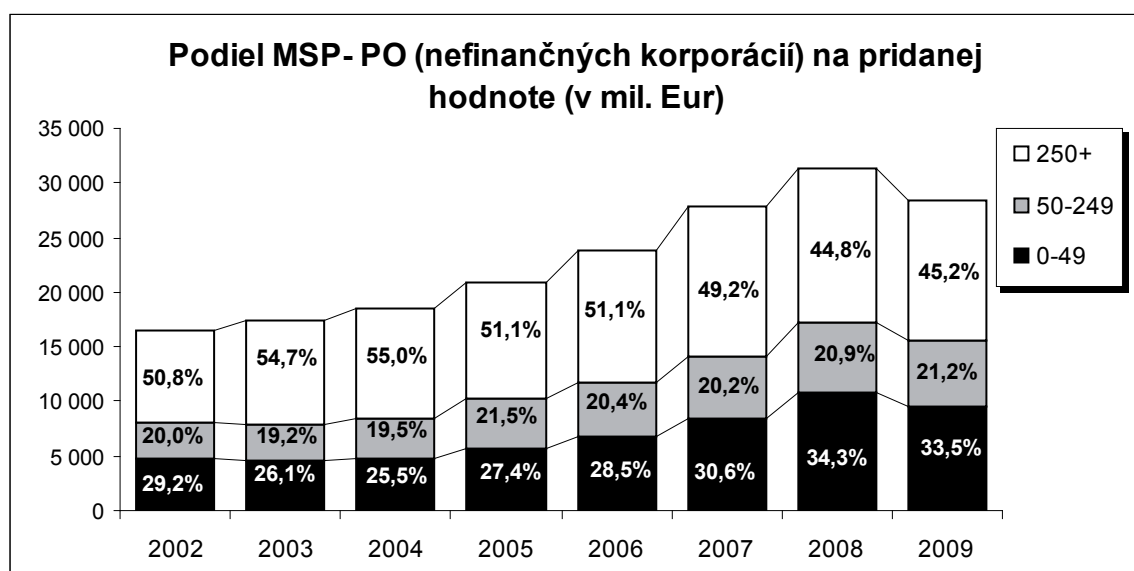
Graf č.20

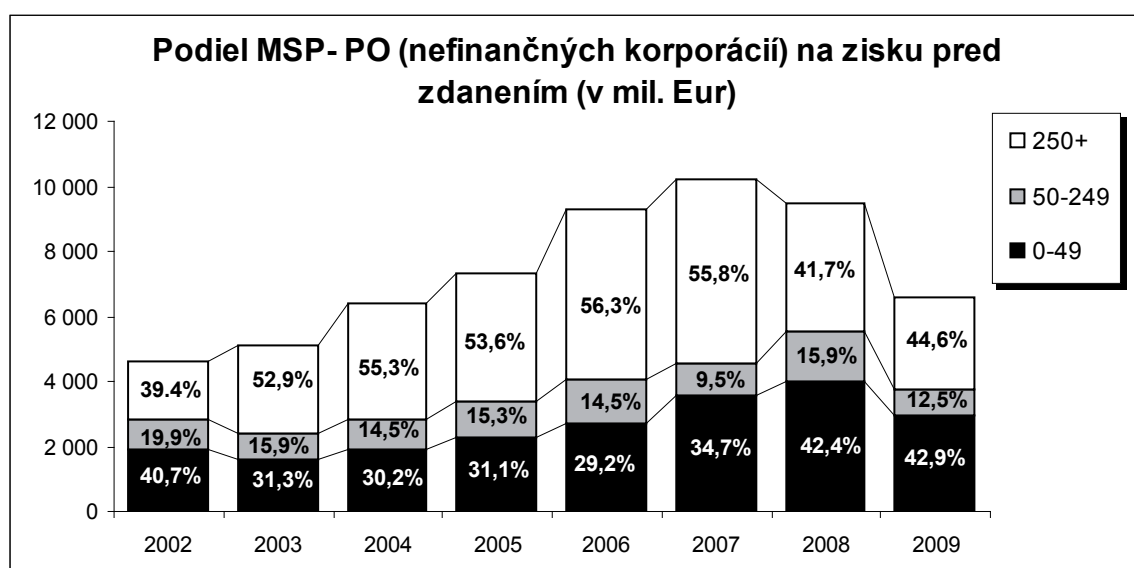
Graf č.21

Graf č.22

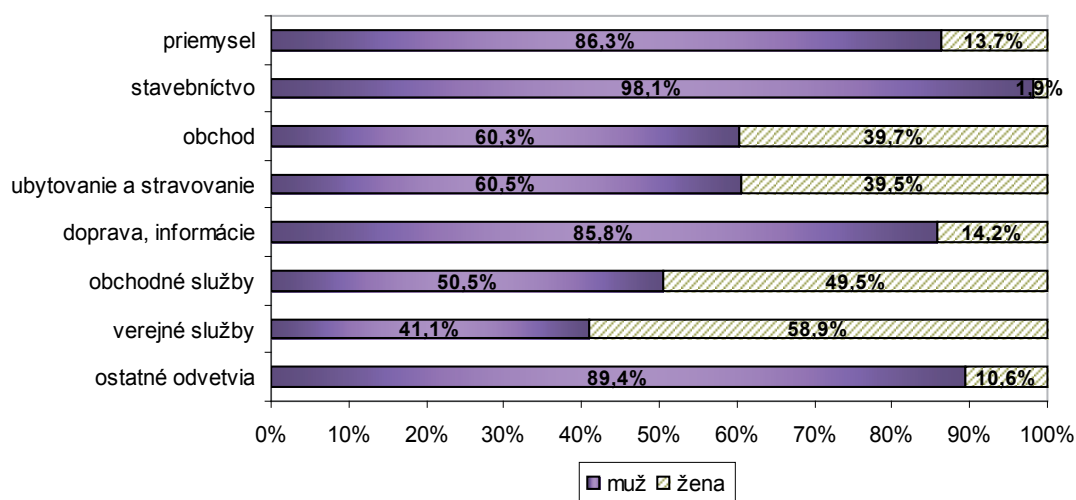

Graf č.23

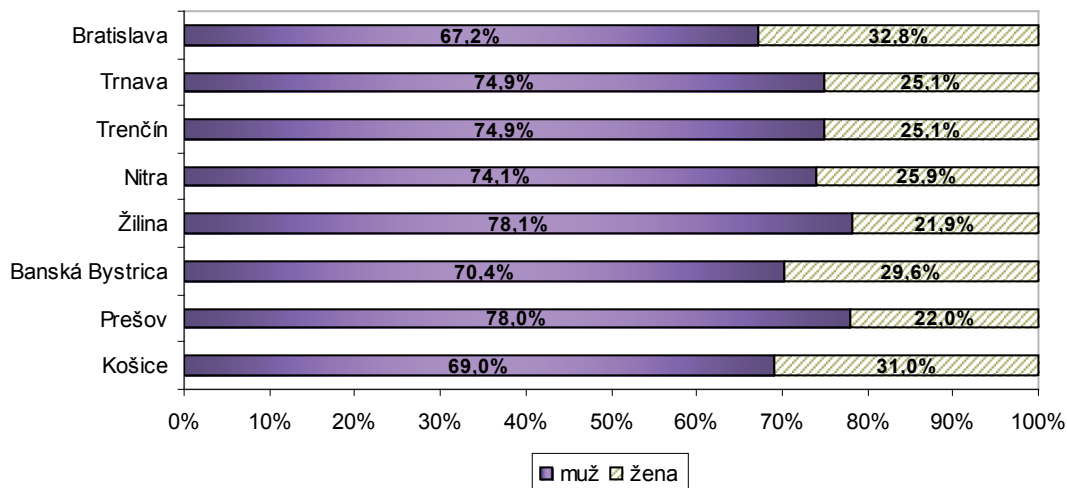
Graf č.24

Rodové zloženie živnostníkov podľa odvetví (2009)

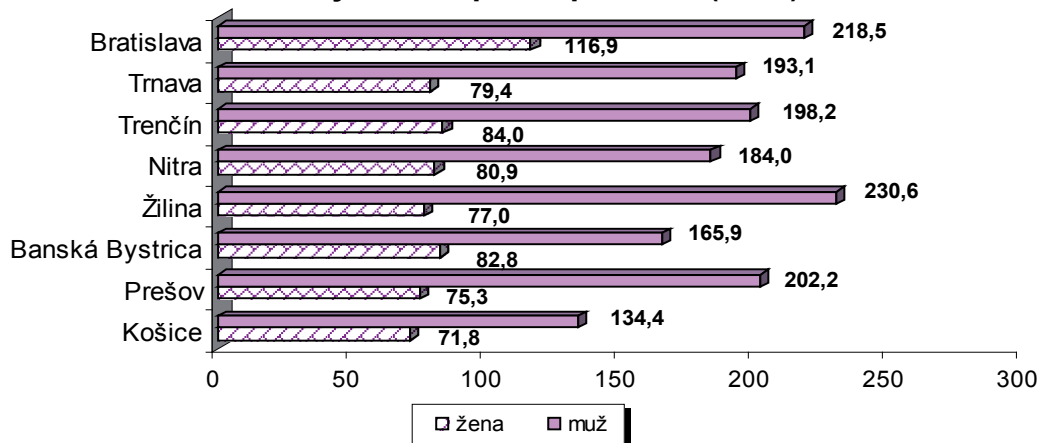
Graf č.25

Rodové zloženie živnostníkov podľa regiónov (2009)

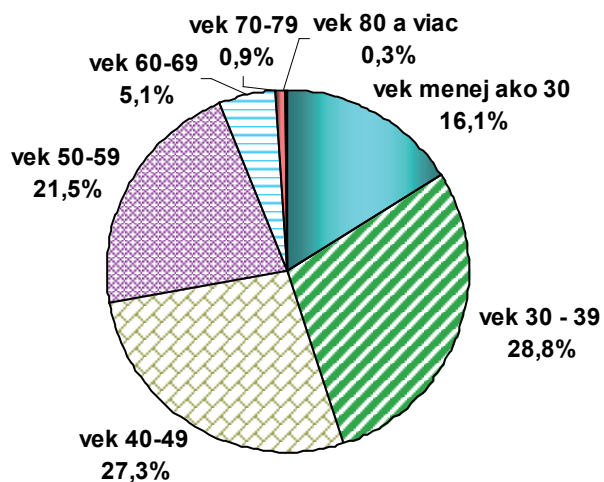
Graf č.26

Počet živnostníkov na 1000 ekonomicky aktívnych obyvateľov podľa pohlavia (2009)

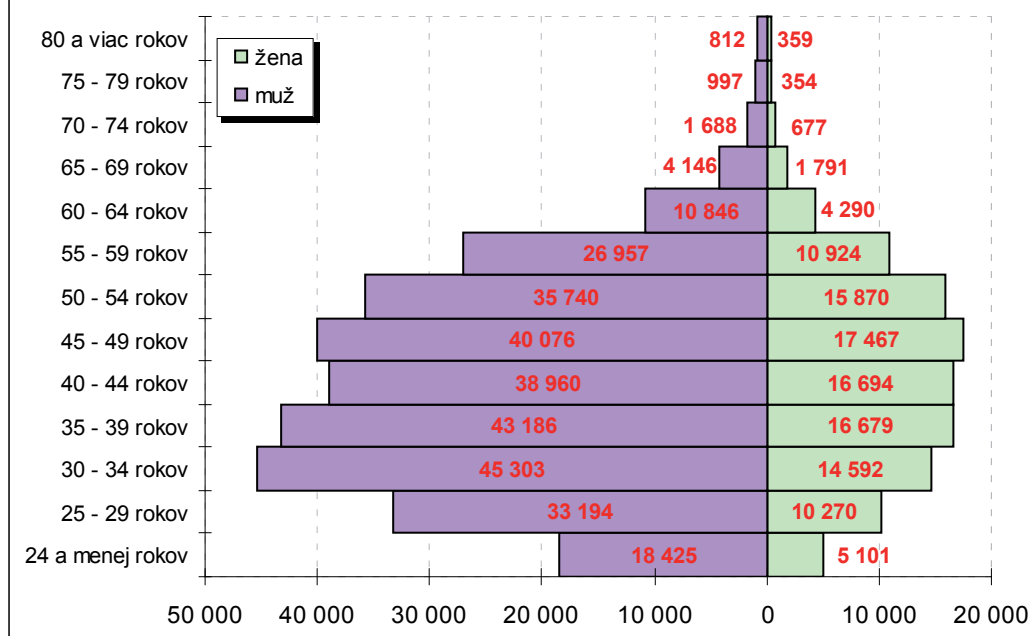
Graf č.27

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov (2009)

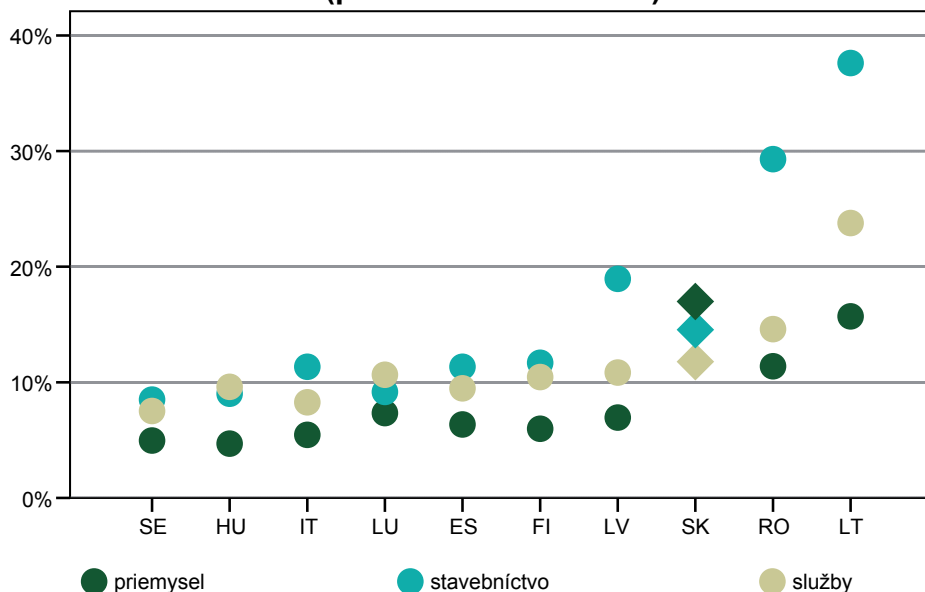
Graf č.28

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa pohlavia

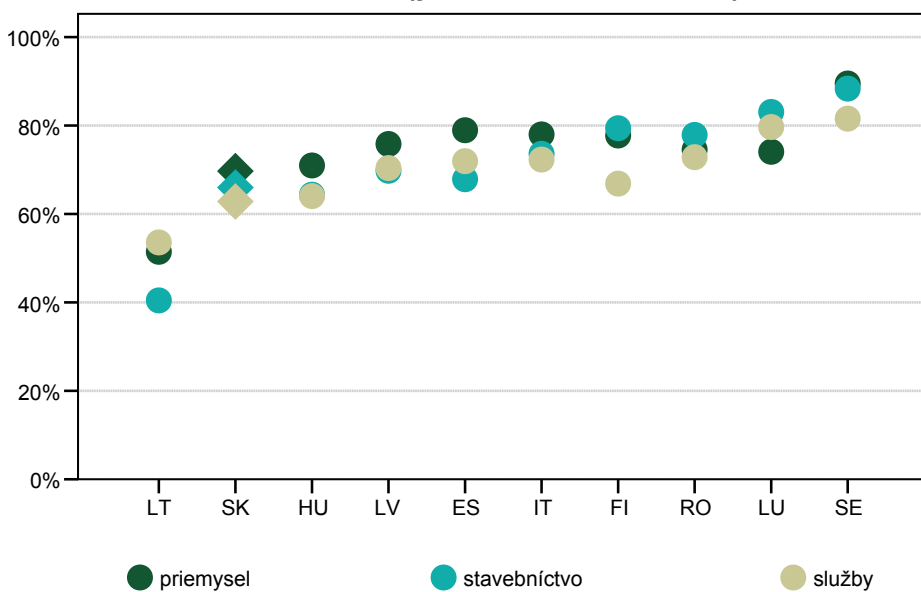
Graf č.29

Podiel vzniknutých právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov vo vybraných odvetviach a krajinách v roku 2007 (podľa NACE Rev. 1.1)

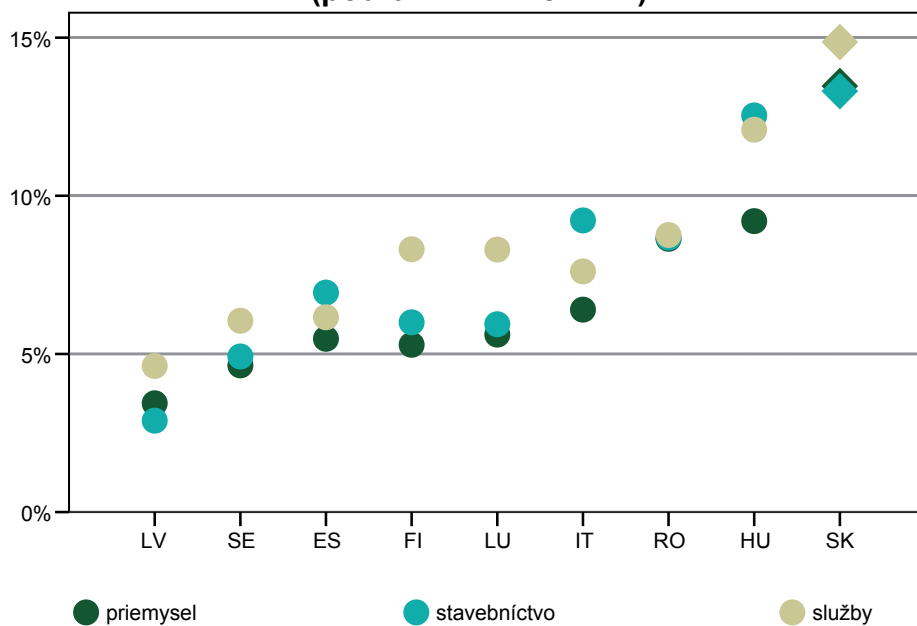
Graf č.30

Podiel aktívnych právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov po dvoch rokoch od vzniku vo vybraných odvetviach a krajinách v roku 2007 (podľa NACE Rev. 1.1)

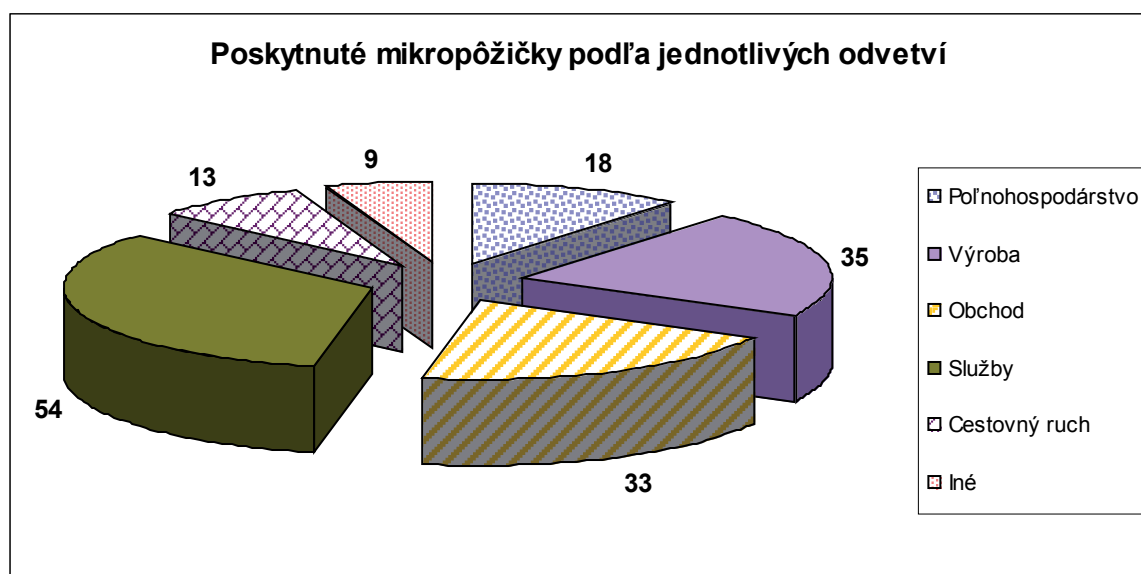

Graf č.31

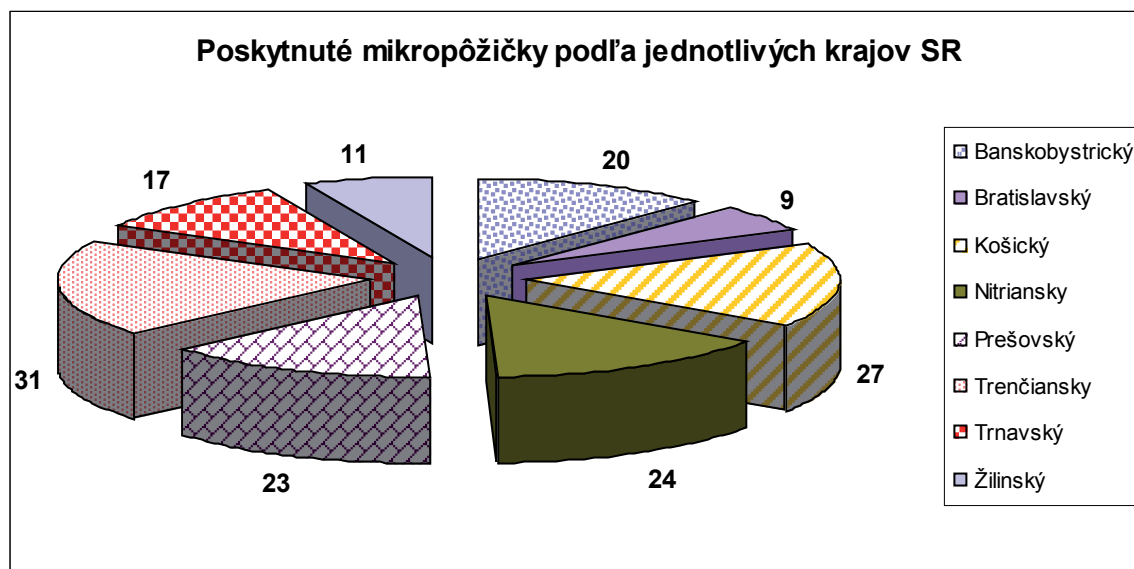
Podiel zaniknutých právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov vo vybraných odvetviach a krajinách v roku 2006 (podľa NACE Rev. 1.1)

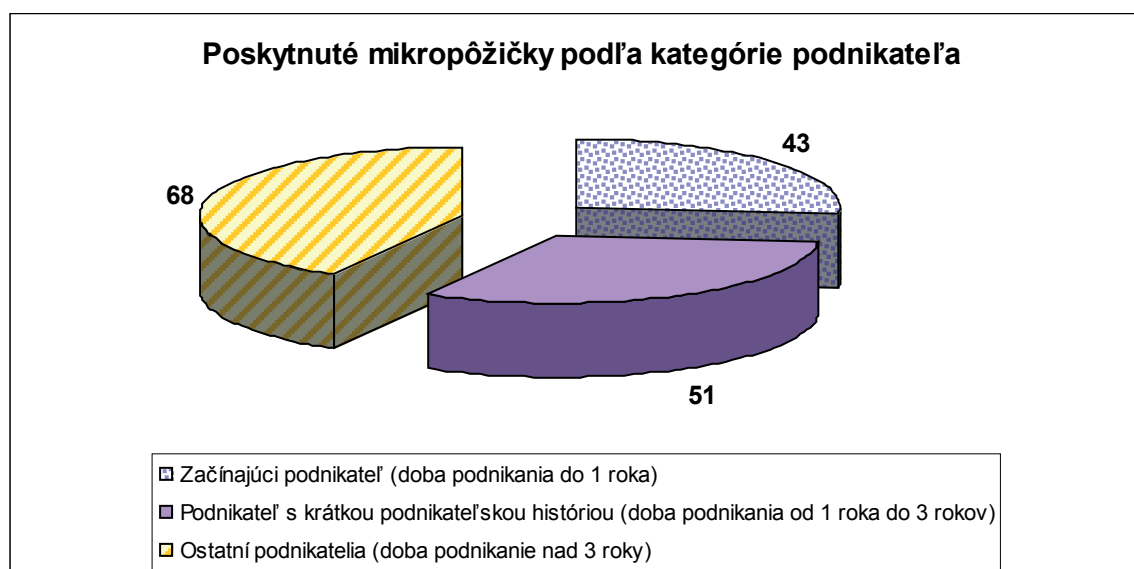
Graf č.32

Graf č.33

Graf č.34

Graf č.35

Príloha B: **Tabuľky**

Tabuľka č. 1: Podpora exportu prostredníctvom Eximbanky SR

Produktové členenie podpory exportu bankovými činnosťami v roku 2009

P R O D U K T	Podpora exportu (EUR)		
	celkom	z toho MSP	% podiel MSP
Bankové záruky	364 493 639,12	10 643 316,94	2,92
ZMO priame	118 996 399,48	31 472 539,95	26,45
Priame úvery	50 310 343,49	6 546 193,27	13,01
Refinančné úvery	1 357 131 397,00	83 351 638,00	6,14
ZMO refinančné	4 786 106,42	4 786 106,42	100,00
Zmenkové úvery na pohl.	61 426 362,12	29 597 817,90	48,18
S P O L U	1 957 144 247,63	166 397 612,48	8,50

Členenie podpory exportu bankovými činnosťami v roku 2009

S I T C	Podpora exportu (EUR)		
	celkom	z toho MSP	% podiel MSP
Surové materiály	15 191 081,74	15 191 081,74	100,00
Oleje a tuky	291 393 023,50	0,00	0,00
Ostatné	63 692 632,65	21 347 484,00	33,52
Potraviny	97 374 993,23	11 218 025,66	11,52
Chemikálie	93 107 254,82	87 392,25	0,09
Priemyselné výrobky	405 821 272,49	36 759 528,52	9,06
Stroje a zariadenia	235 126 833,29	43 496 522,59	18,50
Trhové výrobky	755 437 155,91	38 297 577,72	5,07
S P O L U	1 957 144 247,63	166 397 612,48	8,50

Členenie podpory exportu bankovými činnosťami v roku 2009 podľa odvetví

O D V E T V I E	Podpora exportu (EUR)		
	celkom	z toho MSP	% podiel MSP
ľahký priemysel	429 401 779,88	17 571 767,88	4,09
elektrotechnický priemysel	142 471 263,35	15 545 503,14	10,91
drevospracujúci priemysel	293 924 704,06	18 796 481,06	6,39
ostatný priemysel	80 184 468,95	11 018 855,69	13,74
chemický priemysel	509 548 821,82	2 962 218,75	0,58
potravínarský priemysel	96 203 754,23	10 046 786,66	10,44
stavebný priemysel	35 811 953,34	4 083 009,34	11,40
strojársky priemysel	250 415 338,46	55 392 548,76	22,12
gumárenský priemysel	81 588,33	0,00	0,00
hutnícky priemysel	90 714 858,00	2 594 724,00	2,86
výroba kov. konštr. a výrobkov	128 178,94	128 178,94	100,00
maloobchod okrem mot. voz.	570 961,17	570 961,17	100,00
veľkoobchod a sprostr. obch.	25 725 780,98	25 725 780,98	100,00
iné obchodné služby	1 960 796,12	1 960 796,12	100,00
S P O L U	1 957 144 247,63	166 397 612,48	8,50

Členenie podpory exportu bankovými činnosťami v roku 2009

TERITÓRIUM	Podpora exportu (EUR)		
	celkom	z toho MSP	% podiel MSP
Európska únia	1 750 563 550,53	143 094 023,60	8,17
OECD	48 898 167,15	792 695,15	1,62
Bývalé krajiny SNŠ	49 567 813,31	13 059 796,73	26,35
Juhovýchodná Ázia	18 941 659,30	596 100,30	3,15
Ostatné	22 825 666,92	3 678 645,28	16,12
CEFTA	2 177 241,99	2 177 241,99	100,00
EZVO	60 264 802,00	1 939 204,00	3,22
Blízky a Stredný Východ	3 905 346,43	1 059 905,43	27,14
S P O L U	1 957 144 247,63	166 397 612,48	8,50

Podiel segmentu MSP podpory exportu poisťovacími činnosťami v roku 2009 v oblasti krátkodobého rizika

O B D O B I E	Podpora exportu - krátkodobé riziko (EUR)		
	celkom	z toho MSP	% podiel MSP
01 - 03/2009	166 960 826,22	33 767 919,19	20,23
01 - 06/2009	324 569 150,81	68 620 781,59	21,14
01 - 09/2009	525 127 845,50	117 276 263,11	22,33
S P O L U rok 2009	752 451 189,69	161 234 968,78	21,43

Tabuľka č. 2: Údaje o počte podporených malých a stredných podnikoch za opatrenia Programu rozvoja vidieka 2007-2013, v rámci ktorých sa sleduje kategória podnikov v roku 2009

Opatrenie	Počet podporených malých a stredných podnikov v roku 2009 (so schváleným projektom v priebehu roka 2009)					Celkový schválený príspevok z PRV SR 07-13 v EUR pre malé a stredné podniky
	celkom	mikro podniky	malé podniky	stredné podniky	iné podniky	
1.2 Pridávanie hodnoty do poľnohosp. produktov a produktov LH	62	12	18	31	1	60 864 494
3.1 Diverzifikácia smerom k nepoľnohosp. činnostiam	0					
CELKOM	62	12	18	31	1	60 864 494

Tabulka č. 3: Údaje o počte podporených malých a stredných podnikov za opatrenia Operačného programu Rybné hospodárstvo 2007-2013, v rámci ktorých sa sleduje kategória podnikov, v roku 2009

Opatrenie	Počet podporených malých a stredných podnikov v roku 2009 (so schváleným projektom v priebehu roka 2009)					Celkový schválený príspevok z OP RH 07-13 v EUR pre malé a stredné podniky
	celkom	mikro podniky	malé podniky	stredné podniky	iné podniky	
2.1 Investície do akvakultúry	21	9	7	5	0	2 502 597
2.2 Investície do spracovania a uvádzania na trh	9	0	3	6	0	1 383 299
Celkom	30	9	10	11	0	3 885 896

